

Vilniaus universitetas
Komunikacijos fakultetas
Bibliotekininkystės ir informacijos mokslų institutas

Renata Kopač
Muziejininkystės studijų programos studentė

EDUKACIJOS POBŪDIS LIETUVOS NACIONALINIAME IR LIETUVOS DAILĖS
MUZIEJUOSE

MAGISTRO DARBAS

Vadovė doc. dr. N. Keršytė

Vilnius, 2008

Pildo magistro baigiamojo darbo autorius

(magistro baigiamojo darbo autoriaus vardas, pavardė)

(magistro baigiamojo darbo pavadinimas lietuvių kalba)

(magistro baigiamojo darbo pavadinimas anglų kalba)

Patvirtinu, kad magistro baigiamasis darbas parašytas savarankiškai, nepažeidžiant kitiems asmenims priklausančių autorių teisių, visas baigiamasis magistro darbas ar jo dalis nebuvo panaudotas kitose aukštosiose mokyklose.

(magistro baigiamojo darbo autoriaus parašas)

Sutinku, kad magistro baigiamasis darbas būtų naudojamas neatlygintinai 5 metus Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto studijų procese.

(magistro baigiamojo darbo autoriaus parašas)

Pildo magistro baigiamojo darbo vadovas

Magistro baigiamąjį darbą ginti _____

(įrašyti – leidžiu arba neleidžiu)

(data)

(magistro baigiamojo darbo vadovo parašas)

Pildo instituto / katedros, kuriojančios studijų programą, reikalų tvarkytoja

Magistro baigiamasis darbas įregistruotas

(instituto/ katedros, kuriojančios studijų programą, pavadinimas)

(data)

(instituto/ katedros reikalų tvarkytojos parašas)

Pildo instituto/ katedros, kuriojančios studijų programą, vadovas

Recenzentu skiriu _____

(recenzento vardas, pavardė)

(data)

(instituto/ katedros vadovo parašas)

Pildo recenzentas

Darbą recenzuoti gavau. _____

(data) _____

(recenzento parašas)

Kopač, Renata

Ko – 255 Edukacijos pobūdis Lietuvos nacionaliniame ir Lietuvos dailės muziejuose: magistro darbas / Renata Kopač; mokslinis vadovas doc. Dr. N. Keršytė. Vilniaus universitetas. Komunikacijos fakultetas. Bibliotekininkystės ir informacijos mokslų institutas. – Vilnius, 2008. – 90 p. Santr. angl. – Bibliogr.: p. 66–69 (45 pavad.).

UDK 069

Edukacijos pobūdis Lietuvos nacionaliniame ir Lietuvos dailės muziejuose

Magistro *darbo objektas* – Lietuvos nacionalinio ir Lietuvos dailės muziejų edukacinė veikla 2002–2006 metais. *Magistrinio darbo tikslas* – palyginti istorijos ir meno tipo muziejų edukacinės veiklos pobūdį. Siekiant įgyvendinti pagrindinį tikslą, darbe keliami šie *uždaviniai*: aptarti muziejinės edukacijos sampratą, raidos aspektus ir veiklos formas, išanalizuoti istorijos ir meno muziejų edukacinės veiklos koncepciją, išryškinti skirtumus ir panašumus, iširti muziejinės edukacinės veiklos dalyvių poreikius ir galimybes.

Naudojantis mokslinių publikacijų analizės ir šaltinių analizės metodais, prieita prie *išvadų*, kad keičiantis muziejams, jų prioritetams, veiklos pobūdžiui, kartu keitėsi ir muziejinės edukacijos sąvokos pavadinimas. Jau nuo XIX a. pradėtos vartoti muziejinės pedagogikos sąvokos esmė buvo tyrinėti muziejinio pedagoginio proceso dėsnius ir jų panaudojimą praktikoje, pedagoginės vadovybės lygio kėlimo galimybes, nustatyti muziejų pedagoginio poveikio specifiką skirtingoms muziejų auditorijos socialinėms ir amžiaus grupėms, pagrindžiančią diferencijuoto santykio su muziejaus lankytojais būtinumą. Tai lėmė savarankiškos disciplinos – muziejinės edukacijos – atsiradimą, kuri ne tik apibendrina edukacinę muziejų veiklą, bet ir kuria efektyvaus muziejaus darbo metodikas, tiria ir tobulina muziejų edukacinės veiklos vystymąsi. Šiuolaikinio muziejaus veikla siejama su kultūros, švietimo ir informacijos skleidimo funkcijomis, kuriomis ne tik perteikiama informacija, bet ir užsiimama įvairiapusiška edukacine veikla, kuri tampa vis svarbesnė Lietuvos muziejuose. Muziejaus švietėjiška veikla yra neatskirama muziejaus misijos dalis, kurios vienas iš tikslų yra perteikti meno pagrindus, tradicijas, kultūrą ir vertybes. Remiantis tyrimo rezultatais prieita prie išvadų, kad moksleiviai ir mokytojai yra suinteresuoti muziejų rengiama veikla, pritaria, kad būtų tikslinga pradėti kurti su mokyklų bendrosiomis programomis suderintas edukacines programas ir integruoti pamokas, taip pat apsilankymą muziejuje įtraukti į bendrojo lavinimo programas. Vertinant teikiamas paslaugas, rengiant ir organizuojant muziejaus veiklą svarbus ne tik moksleivių ir mokytojų aktyvus domėjimasis, bet ir muziejaus komunikacijos efektyvumas. Muziejai turėtų atsižvelgdami į visuomenės poreikius rūpintis naujų informacinių

technologijų diegimu ir jų pritaikymu visuomenės mokymosi poreikiams.

Magistro darbas *gali būti naudingas* muziejų darbuotojams kaip priemonė, skatinanti geriau pažinti savo edukacinių procesų dalyvių poreikius, taip pat kaip galima būtų pagerinti ir pritraukti daugiau muziejų vykdomos veiklos dalyvių; muziejininkystės studijų programos studentams, siekiantiems susipažinti su muziejinės edukacijos sąvokos raidos aspektais, su edukacijos pobūdžiu Lietuvos nacionaliniame ir Lietuvos dailės muziejuose.

TURINYS

ĮVADAS	6
1. MUZIEJINĖ EDUKACIJA. SAMPRATOS RAIDOS BRUOŽAI	9
1.1. MUZIEJINĖS EDUKACIJOS RAIDOS ASPEKTAI	10
1.2. ŠIUOLAIKINĖS MUZIEJŲ EDUKACIJOS UŽDAVINIAI IR VEIKLOS FORMOS.....	15
2. MUZIEJINĖS EDUKACIJOS POBŪDIS LIETUVOS NACIONALINIAME IR LIETUVOS DAILĖS MUZIEJUOSE	22
2.1. LIETUVOS NACIONALINIO MUZIEJAUS EDUKACIJOS TURINYS	23
2.2. LIETUVOS DAILĖS MUZIEJAUS EDUKACIJOS TURINYS	27
2.3. LIETUVOS NACIONALINIO IR LIETUVOS DAILĖS MUZIEJŲ EDUKACIJOS TENDENCIJOS	38
3. MUZIEJINĖS EDUKACIJOS POREIKIS IR GALIMYBĖS	44
3.1. KONSTATUOJAMOJO TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS	45
3.2. MOKINIŲ POŽIŪRIS Į SIŪLOMĄ IR VYKDOMĄ MUZIEJŲ EDUKACINĘ VEIKLĄ	48
3.3. MOKYTOJŲ POŽIŪRIS Į SIŪLOMĄ IR VYKDOMĄ MUZIEJŲ EDUKACINĘ VEIKLĄ.....	54
IŠVADOS	65
LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	67
PRIEDAI	71
1 priedas. Anketa moksleiviams	71
2 priedas. Anketa mokytojams	74
3 priedas. Metinės 2002–2006 m. Lietuvos nacionalinio muziejaus ataskaitos.....	77
4 priedas. Metinės 2002–2006 m. Lietuvos dailės muziejaus ataskaitos	82
Foundation of Museum Education in Lithuanian National and Art Museum (summary).....	91

ĮVADAS

Šių dienų muziejus – tai ne tik kultūros vertybių saugotojas, bet ir švietimo įstaiga, laisvalaikio praleidimo vieta, kur labai svarbus tampa darbas su muziejų auditorija, ji kreipiama į vertybinį kultūrinį požiūrio formavimą ir bendravimą, pasireiškiantį per muziejų edukaciją. Muziejai šiuolaikinėje visuomenėje atlieka svarbų vaidmenį – apibrėžia praeities ir dabarties, tradicijų ir naujovių santykį, padeda nustatyti tradicijų, tautos, paveldo ir civilizacijos identiteto ribas. Šiuolaikinis žmogus muziejuje ieško ne tik mokslinės ir kitokios informacijos, bet ir praeities ženklų, įdomių įvykių, įspūdingų renginių. Pastaraisiais metais dėl kultūrinio gyvenimo ir mokymosi visą gyvenimą koncepcijos Lietuvos muziejų veikloje aktyviai keliamos teorinės problemos, kyla būtinybė rengti muziejų edukacinės veiklos įvertinimo tyrimus. Be to, būtinas gyvas, kūrybiškas dialogas tarp mokyklos ir muziejaus. Muziejinės edukacijos uždavinys – ne ugdyti, o sieti ir kartu jausti, ne mokyti, o mėginti lankytojams suteikti intelektualinį ir prasminį malonumą; nepalikti žiūrovų abejingų: ką nors siūlyti, duoti, leisti, imti; nepamiršti, kad muziejaus tikslas yra ne jis pats ir ne jo objektai – jis yra terpė ir priemonė atlikti svarbią švietimo misiją.

Žmogaus, valstybės gyvenimo, politikos ir ekonomikos kaita neišvengiamai susijusi su visais. Dabar keičiasi ne tik laikai, mokytojai, jų ugdymo metodai, taikomos priemonės, keičiasi visi, kurie nori išlikti ir būti populiarūs, pripažinti ir darantys poveikį. Tiek mokyklos, tiek muziejai ieško įvairių ir programų, siekdami pritraukti ir išlaikyti ne mokinį mokykloje, bet ir lankytoją-mokinį muziejuje. Muziejus suvokiamas ne tik kaip institucija, reprezentuojanti praeities kultūrą, bet ir kaip kultūros įstaiga, tenkinanti kultūros poreikius. Viena svarbiausių muziejaus prievolių – plėtoti edukacinę veiklą ir pritraukti kuo platesnę auditoriją iš įvairių visuomenės sluoksnių, sudaryti sąlygas pažinti nacionalinę bei užsienio istoriją, kultūrą ir meną.

Edukacija – prioritetinga Lietuvos nacionalinio, Lietuvos dailės ir kitų muziejų veikla, šiuolaikinėmis raiškos formomis skatinanti atvirumą visuomenei. Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo pakeitimo antrojo įstatymo skirsnio ketvirtajame straipsnyje „Muziejų klasifikacija“ nurodoma, kad muziejai kartu su švietimo įstaigomis rengia ir vykdo muziejų mokymo programas moksleiviams¹. Tokios nuostatos įtvirtinimą įstatyme lėmė aplinkybė, kad moksleiviai ir pedagogai – publika, aktyviai dalyvaujanti muziejų vykdomoje veikloje. Todėl išanalizavus šiuos grupės poreikius, bus galima išsiaiškinti neformalaus mokymosi galimybes ir pateikti rekomendacijas muziejų siūlomai ir vykdomai veiklai.

¹ Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo pakeitimo įstatymas. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. balandžio 9 d.]. Prieiga per internetą: http://www.muziejai.lt/Informacija/Muz_ist_pakeistas.htm.

Magistro darbo tikslas – palyginti Lietuvos nacionalinio ir Lietuvos dailės muziejų kaip istorijos ir meno tipo muziejų, edukacinės veiklos pobūdį.

Darbo objektas – Lietuvos nacionalinio ir Lietuvos dailės muziejų edukacinė veikla 2002–2006 metais.

Darbo uždaviniai:

1. Aptarti muziejinės edukacijos sampratą ir raidos aspektus bei veiklos formas.
2. Išanalizuoti istorijos ir meno muziejų edukacinės veiklos koncepciją, išryškinti skirtumus ir panašumus.
3. Ištirti muziejinės edukacinės veiklos dalyvių poreikius ir galimybes.

Magistro darbe taikomi mokslinių publikacijų ir šaltinių analizės bei anketinės apklausos *metodai*. Nagrinėjamos mokslinės publikacijos, įvairūs šaltiniai, susiję su muziejine edukacijos samprata, raida, aptariami edukacijos veiklos uždaviniai, formos. Išsiaiškinami muziejų edukacijos dalyvių poreikius lemiantys veiksniai, galimybės ir noras lankytis muziejuose, dalyvauti muziejų rengiamoje edukacinėje ir muziejaus ir mokyklos bendradarbiavimo veikloje. Buvo atlikta anketinė apklausa, gauti duomenys apdoroti, apibendrinti ir išanalizuoti. Ištirtos Lietuvos nacionalinio ir Lietuvos dailės muziejų edukacinės veiklos statistiniai duomenys, išryškintos vykdomos veiklos tendencijos.

Nagrinėjant muziejinės edukacijos sampratą, raidos aspektus ir veiklos formas, buvo remtasi profesoriaus Lynno D. Dierkingo, Johno H. Falko, profesoriaus Hilde S. Heino, profesoriaus George'o E. Heino, Gary Edsono, Elian Hooper-Greenhill, Neilo Kotlerio, Etsono Kotlerio, Renatos Katiliūtės, Nidetos Jatrockienės, Žyginto Būčio, Jolitos Celešiūtės, Tamaros Jurenevos darbais, bei Tarptautinės muziejų tarybos (angl. *International Council of Museums – ICOM*, angl. *Committee for Education and Cultural Action – CECA* ir angl. *GEM The Group for Education in Museums*) parengtais dokumentais.

Analizuojant meno ir istorijos muziejų edukacinės veiklos skirtumus ir panašumus, lemiančius šių muziejų edukacinį pobūdį, remtasi Lietuvos nacionalinio ir Lietuvos dailės muziejų 2002–2006 metų statistika, Kultūros ministerijos metinėmis muziejų ataskaitomis, tyrinėjimais ir samprotavimais, pateiktais straipsniuose („Muziejininkystės biuletenis“, „Kultūros vadyba“, „Muziejų vadyba“, „Lietuvos muziejai“), interneto svetainėje pateikiama informacija bei straipsnių rinkiniu „Muziejų edukacinės programos. Teorija. Praktika“.

Tyrinėjant edukacijos pobūdį, buvo remtasi Centrinės Rytų Europos interaktyvios bibliotekos CEEOL mokslinė medžiaga, mokslo žurnalais „Journal of Young Scientists“ ir „Museums and the Shaping of Knowledge“.

Tiriant mokinių ir mokytojų poreikius bei galimybes muziejų vykdomoje edukacinėje veikloje, remtasi per savarankiškai atliktą anketinę apklausą surinktais, vėliau apdorotais ir susistemintais duomenimis.

Magistro darbą sudaro įvadas, trys skyriai, išvados, naudotos literatūros ir šaltinių sąrašas, darbo santrauka anglų kalba ir keturi priedai. Pirmame darbo skyriuje aptariamas *muziejinės edukacijos* sąvokos atsiradimas, jos vartojimas, aptariami veiklos formos ir metodai. Antrame darbo skyriuje analizuojama edukacinė veikla Lietuvos nacionaliniame ir Lietuvos dailės muziejuose, remiantis muziejų metinėmis ataskaitomis apžvelgiama pagrindinė kultūrinė komunikacija, pateikiami ir analizuojami bendro lankomumo, edukacinių užsiėmimų ir edukacinės veiklos dalyvių skaičiai. Darbe buvo iškeltas tikslas – atlikti platesnį tyrimą ir bandyti apčiuopti, kokios muziejinės edukacijos reikia istorijos ir meno tipo muziejams, o kartu ir Lietuvos nacionaliniam bei Lietuvos dailės muziejams. Trečiame darbo skyriuje aptariamas atliktas tyrimas, remiantis istorijos ir meno mokytojų, kurie dėsto VI–XII klasių mokiniams, atsakymais į anketos klausimus. Skyriuje naudojant anketinės apklausos metodą aiškinamasi, kaip geriausiai organizuoti lankymąsi muziejuose, kad būtų galima pasiūlyti aukštesnio lygio paslaugas, kaip tai padaryti patraukliai, prieinamai ir patogiai.

Darbo kontekstas. Muziejai priklauso kultūros sklaidos erdvei, o mokykla – švietimo. Mokykla neįpareigota organizuoti pamokas muziejuose, programose nėra privalomo muziejų lankymo. Mokyklos ir muziejaus ryšys užmezgamas per asmeninę mokytojo iniciatyvą arba muziejui specialiai pakvietus.

Muziejų bendras ugdymo tikslas – tobulinti žmones, gerinti jų žinias ir emocinę patirtį nepriklausomai nuo to, ar tai būtų moksleivis, ar senyvo amžiaus, ar turintis specialių poreikių žmogus. Siekiant šio tikslo, labai svarbu laikytis principo, kad niekas neturi teisės būti tarpininkas tarp meno ir suvokėjo nepriklausomai nuo muziejaus tipo. Ugdyti – reiškia perduoti kultūrą ir parengti žmogų, kad jis galėtų kūrybiškai joje dalyvauti, t. y. ne tik tinkamai naudoti kultūros vertybes, bet ir gausinti jas. Muziejus yra ta erdvė, kur meno kūriniai gali remtis vaiko pažinimo metodika ir savo galutiniu tikslu matyti kūrybingą ir kultūringą asmenybę. Muziejui svarbi kultūros sfera, perteikianti žmogiškąsias vertybes, tautinį tapatumą ir nacionalinį mentalitetą. Jis yra svarbus šiuolaikinio gyvenimo aplinkos kūrėjas, veikiantis ir žmogaus savijautą bei gyvenimo kokybę. Nesunku susieti meno kūrinio turinį su ugdytinio asmenine patirtimi bei poreikiais, gyvenimo prasmės paieškomis. Jis ne skatina pragmatišką vartotojišką požiūrį į tikrovę, bet formuoja vadinamąją estetinę, nesuinteresuotą nuostatą bei padeda atrasti vidinę žmogiškąją tikrovę ir jos raiškos būdų įvairovę meno kūrinuose.

Siekiant įvykdyti užsibrėžtus uždavinius, buvo pasirinktas kokybinės ir kiekybinės analizės ir anketinės apklausos metodai. Specialiai šiam tyrimui buvo sudarytos anketos, iš kurių viena skirta

mokiniams, kita – mokytojams, kaip dažniausiai besilankančioms muziejuose grupėms. Kadangi apklausa buvo atliekama ir kituose miestuose, dalis jų buvo siunčiama elektroniniu paštu. Trumpai buvo paaiškinta, kokie yra šio tyrimo tikslai ir kaip reikia pildyti klausimyną.

1. MUZIEJINĖ EDUKACIJA. SAMPRATOS RAIDOS BRUOŽAI

Visuomenė yra suinteresuota kuo efektyviau išnaudoti auklėjamąsias ir lavinamąsias muziejų galimybes. Šios muziejų veiklos krypties teorinio ir mokslinio metodinio pagrindimo būtinybė pirmiausia lemia specialios mokslo disciplinos – muziejinės pedagogikos – atsiradimą, gretutinės mokslo disciplinos, tyrinėjamos muziejinės edukacijos formas, muziejinių priemonių informacijos perdavimo ir suvokimo pedagogikos atžvilgiu būdą. Ji buvo lavinimo ir ugdymo muziejuose bei platesnės sąvokos *muziejų edukacija* pradininkė.

1931 m. vokiečiai sukūrė *muziejinės pedagogikos* terminą ir siekė jį formuoti kaip specifinę mokslo discipliną. Dėl termino savarankiškumo bendros nuomonės nėra. Sutariama tik dėl to, kad muziejinė pedagogika turi daug bendra su pedagogika ir psichologija. Vieni tyrėjai mano, kad muziejinė pedagogika yra muzeologijos, o kiti (Friedrichas Waidacheris, Christianas Siegeilis) – „žinių pedagogikos“ dalis. Vokiečiai muziejinę pedagogiką įtraukia į mokslo sritį ir stato ją šalia muziejinės sociologijos. Apibrėždami muziejinės pedagogikos objekto siauresnį ir platesnį diapazoną, apimančią muziejaus veiklos formas ir ryšius su mokykla, vokiečiai pabrėžia muziejinės pedagogikos metodikai būdingas pedagogikos savybes. Britai ir kiti Vakarų mokslininkai *muziejinės pedagogikos* termino nevartoja. Šiuolaikiniame pasaulyje *muziejinės edukacijos* sąvoka vartojama kaip muziejaus ir mokymo(si) santykio problemos dalis, nes manoma, kad mokymo(si) objektas yra platesnis už švietimo objektą. Mokymas(is) suprantamas kaip formalusis ir neformalusis lavinimas, trunkantis visą gyvenimą. Tradiciškai formalusis lavinimas siejamas su mokykla, o neformalusis – su muziejumi ir kitomis institucijomis bei edukacinių tikslų siekiančiais reiškiniais.²

Sąvoka *pedagogika* (gr. *paidogogike* – auklėjimo menas) įvardijamas kryptingo ir sistemingo auklėjimo (ugdymo) mokslas, tiriantis auklėjimo tikslus, uždavinius ir dėsnius, mokymo turinį, procesą, principus ir metodus.³ Pedagogika – tai ugdymo visuma, kuri remiasi savo specifine teorine baze, istorinių tyrimų ir praktinės veiklos duomenimis. Tai kompleksinė sąvoka, apimanti įvairius mokslo, filosofijos ir į konkrečią veiklą orientuotus dalykus, kurių bendras objektas yra visuomeninė veikla ir ugdymas.⁴ *Tačiau tai nereiškia, kad remiantis muziejinais rinkiniais negalima siekti pedagoginių tikslų*, t. y. panaudoti ugdymui. Kaip žinoma, prie ugdymo prisideda

² KERŠYTĖ, Nastazija. *Muziejų edukacija ir mokymas(is). Muziejų edukacinės programos. Teorija. Praktika.* Straipsnių rinkinys. Vilnius, 2005, p. 2–4.

³ *Tarptautinių žodžių žodynas.* Vilnius: Alma Littera, 2001, p. 790.

⁴ WAIDACHER, F. *Bendrosios muzeologijos metmenys.* Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, 1999, p. 165.

archyvai, bibliotekos, koncertinės įstaigos, teatrai ir kt., tačiau dėl to nėra nei būtina, nei įprasta, kad lankomosios institucijos pačios save vadintų ugdymo ar mokymo įstaigomis. Todėl sąvoka *muziejinė pedagogika*, per mažiau nei tris istorinės raidos dešimtmečius save visiškai diskreditavusi, vis dar kelia nesusipratimų, nes to nežinančiuosius provokuoja painioti visai skirtingus, net priešingus muziejaus ir mokyklos pasaulius. *Didaktikos* sąvoka apibrėžiama kaip mokslas apie mokymą ir mokymąsi. Didaktika plačiaja prasme yra pedagogikos sudedamoji dalis, aiškiai apimanti sąmoningo, planuojamo mokymo ir mokymosi turinius, organizacijas, priemones, tikslus ir metodus. Siaurąja prasme ji yra švietimo turinių, struktūros ir parinkimo arba mokymo proceso organizavimo teorija.⁵

1.1. Muziejinės edukacijos raidos aspektai

Edukacinis muziejaus potencialas yra vienas reikšmingiausių muziejų vystymosi argumentų, daręs įtaką muziejų augimui jau nuo XIX a. Teorinės muziejų pedagogikos užuomazgos atsirado XIX a. II pusėje–XX a. pr. Vokietijoje. Vienas iš muziejinės pedagogikos pradininkų – Hamburgo paveikslų galerijos direktorius A. Lichtvarkas (1852–1914), akcentavęs muziejaus ir mokyklos ryšį. Jo darbą tęsė Nacionalinio etnografijos muziejaus Berlyne Mokyklos ir muziejaus skyriaus vadovas A. Reichveinas (1898–1944)⁶.

Profesorius George’as E. Heinas pastebėjo, kad formalusis ir neformalusis lavinimas nurodo skirtingas mokyklos ir muziejaus pozicijas dėl mokymosi. G. E. Heinas pabrėžė, kad šis prieštarumas būdingas mokyklos ir muziejaus pedagoginiams metodams. Šio mokslininko teorijoje muziejaus ir mokymosi sąveika apibūdinama dviem aspektais: muziejus kaip mokytojas ir muziejus kaip mokymosi vieta. Muziejų edukacijos suvokimas nenutolęs nuo vokiečių muziejų pedagogikos sampratos. Požiūris į muziejų, kaip mokymosi centrą, ypač populiarius JAV, tačiau muziejus čia nesiekia dubliuoti mokyklos. Muziejaus vykdomas mokymosi procesas plečia mokyklos mokymo turinį, formas ir pažinimo galimybes.⁷

Muziejų edukaciją svarbia šiuolaikinės muziejininkystės sritimi laiko ir Didžiosios Britanijos muziejai. Savo poziciją jie pateikia straipsnių rinkiniuose „Developing Museum Exhibition for Life-long Learning“. Didžiosios Britanijos muziejų edukacijos praktika remiasi mokymosi visą gyvenimą principu. Iš įvairių neformaliojo ir formaliojo mokymosi metodų labiausiai vertinamas atradimo metodas. Jo esmė – sudaryti sąlygas lyginant interpretuoti ir

⁵ Ten pat, p. 166.

⁶ МУЗЕЕВЕДЕНИЕ. Музеи исторического профиля. Москва, 1988, с. 118.

⁷ HEIN, Hilde S. *The Museum in Transition, a Physophysical Perspective*. Washington, 2000, p. 110–118.

laipsniškai bei kryptingai ieškoti atsakymo. Šis ir kiti aktyvų muziejų edukacijos pobūdį formuojantys metodai yra populiarūs įvairių pasaulio šalių muziejų edukacijos praktikoje⁸.

Kaip minėta, edukacinis muziejaus potencialas yra vienas reikšmingiausių muziejų vystymosi argumentų. Šiuolaikinės muziejų edukacijos uždaviniai yra paremti mokymosi visą gyvenimą principu. Jie gerai sprendžia socializacijos, aktyvinimo, integruoto ir neformalaus ugdymo problemas. Daugybe atvejų edukacinis procesas yra svarbi tyrinėjimo sritis muziejuje. Muziejinės edukacijos tyrinėjimai yra svarbūs ir būtini, kad galėtumėme gauti atsakymus ir naujos patirties⁹.

Kaip mokslo disciplina muziejinė pedagogika formavosi nuo 1960 m. Išaugus socialiniam muziejaus vaidmeniui ir jo šviečiamajai funkcijai, muziejinė pedagogika pradėta suvokti kaip viena iš pagrindinių socialinių funkcijų. Iš pradžių ji buvo traktuojama kaip muziejinės veiklos kryptis, iš esmės nukreipta į darbą su moksleiviais. Konferencijoje „Muziejus kaip ugdanti ir auklėjanti įstaiga“, 1913 m. vykusioje Manheime, A. Lichtvarkas pirmasis suformulavo idėjas apie ugdomąją muziejaus paskirtį ir pasiūlė naują požiūrį į lankytoją kaip į dialogo dalyvį. Praktikoje realizuodamas „muziejinių dialogų“ metodą, jis pirmą kartą pagrindė tarpininko, kuris padeda lankytojui bendrauti su menu ir vystyti gebėjimą matyti ir mėgautis meno kūriniais, vaidmenį. Vėliau toks tarpininkas buvo pavadintas muziejaus pedagogu. Ypatinga muziejinės pedagogikos žinių ir tyrinėjimų sritis pradeda formuotis 1960-aisiais metais, kai susidarė palankios sąlygos augti muziejinės pedagogikos socialiniam vaidmeniui. Plečiantis visuomenės demokratizacijai, darbas su auditorija nustojo būti suvokiamas kaip antraeilis.

Naujos mokslinės disciplinos teorinius ir praktinius pagrindus kūrė Vokietijos muziejai – pedagoginiai centrai: Nacionalinio prūsų kultūros palikimo muziejaus Lankytojų aptarnavimo skyrius Berlyne, Kelno muziejų lankytojų aptarnavimo skyrius, Vokiečių nacionalinio muziejaus Meninis pedagoginis centras Niurnberge, Miuncheno ir Mainco bei kiti centrai. Rytų Berlyne 1963 m. buvo įkurta muziejinės pedagogikos darbo grupė, kuri leido žurnalą „Mokykla ir muziejus vieningoje VDR švietimo sistemoje“.

Vystantis antram muziejinės pedagogikos etapui daug nuveikė vokiškai kalbančios šalys. Jose atsirado keletas muziejinių pedagoginių centrų:

- Muziejinės pedagogikos darbo grupė (iš pradžių „muziejinė mokykla“) Rytų Berlyne (1963), turinti savarankišką spaudą – leidinį „Mokykla ir muziejus VDR vieningoje ugdomojoje sistemoje“;

⁸ MIKUČIONYTĖ, R; LIANZBERGIS, L. Šiuolaikinė dailė ir edukaciniai procesai. *Menotyra*, Nr. 4 (25) (2001), p. 75–81.

⁹ HOOPER-GREENHILL, Elian. *Educational role in museum, Education, communication and interpretation: towards critical pedagogy in museum* [interaktyvus]. Routledge, 1999 [žiūrėta 2008 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <http://books.google.com/books?hl=lt&lr=&id=-3_9K-cPiwC&oi=fnd&pg=PA3&dq=%22Hooper-Greenhill%22+Education,+communication+and+interpretation:+towards+a>.

- Prūsijos kultūrinio palikimo valstybinių muziejų užsienio tarnyba Vakarų Berlyne (1961);
- Kelno muziejų užsienio tarnyba (1965);
- Vokietijos nacionalinio muziejaus Meninis pedagoginis centras Niurnberge (1965);
- Muziejinis pedagoginis centras Miunchene (1971), leidžiantis žurnalą „Mokykla ir muziejus“ ir kiti.¹⁰

Centrų veikla, kuri iš esmės yra praktinio pobūdžio, suaktyvino mokslinius tyrinėjimus ir nulėmė naujo mokslo atsiradimą. Požiūrio į muziejinės pedagogikos dalyką formavimuisi labai reikšminga buvo 1970–1980 metais vykusį diskusiją, kurioje dalyvavo pagrindiniai Vakarų Vokietijos muziejaus specialistai R. Romederis, A. Kuncas, V. Klauzevis ir kiti. Diskusijos pasekmė – išplėtotas muziejinės pedagogikos traktavimas ir jos ryšio su muziejų tiriamuoju, ekspoziciniu, renkamu darbu išašmoninimas. Visi šio laikotarpio tyrinėjimai parodė muziejinės pedagogikos esmės ir definicijų išskirtinumą, liudijantį tai, kad ją galima suvokti kaip besiformuojančią mokslinę discipliną.¹¹ Vokietijos Federacinėje Respublikoje tuo metu leidžiamame žurnale „Muzeologija“ pasirodė rubrika „Muziejinė pedagogika“, kurioje buvo spausdinami muziejinių pedagoginių centrų projektai ir programos. 1981 m. buvo išleistas K. Weschenfelderio ir W. Sachariaso parengtas vadovėlis „Muziejinės pedagogikos vadovas“.

Muziejinė pedagogika kaip muzeologijos mokslo sritis apima muziejų mokslą, pedagogiką ir psichologiją. 1980–1990 metais įsitvirtinusios moksle muziejų edukacijos, kaip naujos mokslo disciplinos, tyrimo objektu tapo muziejų darbo su savo auditorija dėsningumą, principų ir darbo ypatumų tyrinėjimas. *Muziejinės pedagogikos* sąvoka aktyviai pradėta vartoti maždaug nuo 1970 metų ir buvo nuolat plečiama. 1982 m. konferencijoje Ivanove „Muziejus ir mokykla“ Avraamas Moisejevičius Razgonas pirmasis pasisakė, kad tokios mokslinės disciplinos kaip muziejinė pedagogika, „kuri bus ištiso mokslų komplekso sandūros sukūrimas, dabar suvokiamas ne kaip tolima perspektyva, bet kaip tikroviška praktinė užduotis“. Jos, kaip savarankiškos mokslo disciplinos, išskirtinumas buvo padiktuotas muziejų ugdomosios veiklos teorinio įprasminimo. Muziejinei pedagogikai plėtotis buvo susiklosčiusios rimtos istorinės sąlygos. Iš esmės muziejinė pedagogika pradėjo formotis XIX a. pabaigoje–XX a. pradžioje. Ypač plačiai ji buvo aptariama rusų ekskursijų mokyklos įkūrėjų (N. A. Geinike'o, I. M. Grevso, B. J. Raikovo) ir plataus naudojimo šalininkų (M. V. Novorusskis, V. Kochovskis, M. S. Strachova, N. A. Flerovas, F. I.

¹⁰ МЕДВЕДЕВА, Е. Б.; ЮХНЕВИЧ, М. Ю. Музейная педагогика как новая научная дисциплина. *Культурно-образовательная деятельность музеев*. Москва, 1997, с. 325–359.

¹¹ БЕЗЗУБОВА, О. Б. Теория музейной коммуникации как модель современного образовательного процесса [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. balandžio 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://anthropology.ru/ru/texts/bezzubova/theory>>.

Šmitas, N. D. Bartramas, A. U. Zelenko) darbuose pedagoginių, mokyklinių ir vaikų muziejų ugdymo tikslais, taip pat A. V. Bakušinskio ir jo siekėjų sukurtoje estetinio auklėjimo sistemoje.¹²

Muziejinė pedagogika apibendrina skirtingų profilių, tipų ir rūšių muziejų idėjinės auklėjamosios ir lavinamosios veiklos patirtį ir šiuo pagrindu tyrinėja ir tobulina mokslines metodines rekomendacijas, išranda muziejų bendro darbo su kitomis pedagoginėmis įstaigomis racionalesnes formas ir metodus, prognozuoja muziejų vystymąsi jų pedagoginių galimybių realizavimo prasme.¹³

Pasaulyje muziejus pirmiausia suprantamas kaip organizacija, kurios viena iš pagrindinių funkcijų – edukacija. Tai rodo ir muziejų lankytojų motyvacijos tyrimai, atlikti Didžiojoje Britanijoje ir JAV. Panašūs tyrimai Lietuvoje kol kas neatliekami, tačiau tai, kad gana daug moksleivių apsilanko muziejuose, rodo, kad ir čia edukacija užima svarbią vietą neformaliojo ugdymo srityje. Daugelis mokslininkų analizavo edukacinę muziejaus aplinką ir tyrinėjo muziejų mokyklų potencialą. L. H. Chapmanas (1982), M. Harrisonas, B. Naefas (1985) ir K. S. Kingas (1998) atskleidė edukacinės muziejaus aplinkos ir mokyklos partnerystės galimybes ir tikslus. J. Šližytė (2000), D. Sutkevičienė (2002) ir S. Puškorius (2003) išryškino muziejų ir edukacinių programų, kaip mokyklos bendrųjų programų, plėtros svarbą, kūrimo reikšmę, žinių gilinimo ir plėtimo galimybę.¹⁴

Terminai *muziejų edukacinė veikla* ir *edukacinės programos* Lietuvos muziejuose prigijo 1996 metų pavasarį, kai Nidoje buvo surengtas seminaras „Muziejai: edukacinės veiklos kryptys ir perspektyvos“. Jame buvo pristatytos Didžiosios Britanijos Hampšyro grafystės mokomosios programos. 1997 metais edukacines muziejų programas pristatė Švedijos muziejininkai. Taigi Lietuvoje svarbia muziejų veiklos sritimi edukacija oficialiai pripažinta tik 1997 metais, kai Muziejų asociacijoje buvo įkurta Informacijos ir švietimo sekcija, koordinuojanti švietėjišką muziejų veiklą ir informacijos bei švietimo strategiją. Nuo tada Lietuvoje pradėti išsamiau nagrinėti muziejų edukacijos klausimai. Muziejus mūsų visuomenėje vis labiau suvokiamas kaip įstaiga, vykdanči poilsio, pramogos, žinių ir bendravimo gavimo funkcijas. Pastaruoju metu laisvalaikio praleidimo (arba hedonistinė) funkcija tampa vis reikšmingesnė. Taip pat neužmirština, kad bet kurio šiuolaikinio mokslo pradžia ir pasiekimai yra susiję su pirmtakų idėjomis. Tyrinėdama jų darbus ir mokslinius išradimus, ankstesnę patirtį, naujoji mokslininkų pedagogų, muziejaus

¹² Ten pat.

¹³ BALTRŪNAITĖ, R. Mokymosi muziejuje galimybės ir formos. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus], 2003, Nr. 3 [žiūrėta 2007 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.museums.lt/Lietuvos_muziejai_2003_nr3/baltrunaite.htm>.

¹⁴ CELEŠIŪTĖ, Jolita. Muziejaus edukacinės aplinkos galimybės ir ribotumai pradinės mokyklos curriculum plėtros kontekste. Iš *Jaunujų mokslininkų darbai* [interaktyvus]. Vilnius, 2005, Nr. 3(7) [žiūrėta 2007 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ceeol.com/aspx/issuedetails.aspx?issueid=3d656a7c-197c-463a-ae5f-3bfcfb29d1e6&articleId=ccde0943-2f57-45a1-b1e9-dc7326af7151>>.

specialistų karta įgyja žinių. Tyrinėjimų kontekstas ir darbų apžvalga leidžia kelti mokslines hipotezes, ruošti tyrinėjimo metodiką, priimti praktinius sprendimus, todėl pagrindinė muziejų edukacijos, kaip mokslinės disciplinos, problema – muziejinės pedagoginės minties ir kultūrinės ugdomosios muziejaus veiklos istorijos tyrinėjimas.¹⁵

Lietuvoje pirmieji šia sritimi pradėjo domėtis nacionalinių, dailės ir respublikinių muziejų specialistai. Specialiuosiuose leidiniuose pasirodė pirmieji analitiniai straipsniai, pradėtos ruošti mokslinės konferencijos („Muziejininkystės biuletenis“, „Kultūros vadyba“, „Muziejų vadyba“, „Lietuvos muziejai“). Šią temą nagrinėjo R. Baltrūnaitė (2003), N. Jarockienė (2002), V. Jasivečiūtė (2005), K. Lotužytė (2005), L. R. Katiliūtė (2001), Ž. Bučys (2004), D. Našutinskaitė (2005) ir kiti. Ši nauja muziejų veikla kaip mokslinio tyrimo objektas Lietuvoje dar nėra iki galo išnagrinėta. Prieš keletą metų edukacinė užsienio šalių muziejų veikla kėlė Lietuvos muziejininkams nuostabą, tuo tarpu dabar vyksta lygiavertis muziejų bendradarbiavimas. Atsiliekama techninėmis galimybėmis, tačiau Lietuvos muziejininkai pirmauja kūrybingumu ir entuziazmu. Edukacija laipsniškai tampa vis svarbesnė muziejų veiklos sritis ne tik didžiuosiuose Lietuvos muziejuose, bet ir regionų muziejuose. Požiūris į muziejaus paskirtį kaupti meno vertybes ir jas saugoti laipsniškai tampa vis lankstesnis, suvokiama, kad svarbiausia šiuolaikinio muziejaus funkcija ir jo egzistavimo pagrindas yra edukacija.¹⁶

Neįsigilinus į termino turinį ir galbūt netiksliai jį išvertus, Lietuvoje tokios programos imtos vadinti edukacinėmis, nors anglų kalboje žodis *education* turi dvi reikšmes – *mokymas* ir *švietimas*.¹⁷ Mokymasis nuo mokymo ir švietimo skiriasi esminiu bruožu – jis yra aktyvus procesas, kai mokinys siekia savo žinias praturtinti naujais elementais, vertina, lygina su tuo, ką žino. Ugdymo tikslas yra ne perduoti informaciją, bet skatinti ir ugdyti pačių mokinių supratimą bei aktyvumą, išmokyti juos susivokti pasaulyje, kuriame gyvena, ir kolektyviai spręsti problemas. Paskutinių dešimtmečių psichologijos, filosofijos ir kitų mokslo sričių laimėjimai paskatino pedagogus ir muziejininkus keisti požiūrį į pažinimą ir mokymąsi. Vietoj anksčiau vyravusios biheivioristinės mokymo teorijos pedagogikos moksle ir praktikoje vis labiau remiamasi kognityviaja (pažinimo) mokymosi teorija. Biheivioristinė pedagogika į mokymą žiūri kaip į žinovo, mokojo dalyko specialisto žinių perdavimą mokiniams. Joje vyrauja mokymas, o ne mokymasis. Konstruktyvistinė pedagogika, kuri remiasi kognityviaja teorija, pirminiu laiko mokymąsi ir teigia, kad negalima atskirti mokymosi, t. y. žinių, nuo konteksto ir kultūros, kuriose jos buvo sukurtos. Tradicinio mokymo problema yra ta, kad mokymasis dekontekstualizuotas, todėl sukuriamos

¹⁵ KRIŠTOPAITYTĖ, Violeta. Apie gražumą: teorija, praktika. Iš *Muziejų rinkiniai* [interaktyvus]. 2004, Nr. 3 [žiūrėta 2007 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.museums.lt/Biblioteka/kristopaityte.htm>>.

¹⁶ Lietuvos muziejų svetainės, tinklapias internete. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.muziejai.lt/lietuvos_muzieju_svetaines.htm>.

¹⁷ *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Alma Littera, 2001, p. 790.

inertinės žinios, kurių niekur negalima pritaikyti, tuo tarpu muziejai turi galimybę lankytojams suteikti sąlygas mokytis autentiškoje aplinkoje ir patirti atradimo džiaugsmą. Naujas muziejus atspindi pasaulį. Jis nukreiptas ne į rezultatą, o į sąmonės procesą, eksponatus, ne rodo, o pateikia vaizdų, nukreiptų ne į praeitį, o į dabartį, koncepciją. Informacijos pateikimas – ne formalus autoritarinis, bet komunikatyvus, ne mokslinis, bet kūrybinis, visuotinis, ne konformistinis, bet atsinaujinantis procesas. Europos muziejų specialistai, kuriantys mokymosi programas, niekada nesiekia mokytis sausai ir tik nušviesti vieną ar kitą temą. Kuriamos aktyvios veiklos programos, kurios padeda lankytojams nagrinėjant kultūrinį, politinį ir socialinį jų kontekstą mokytis iš artefaktų, aktyvi lankytojų veikla, paremta atradimo džiaugsmu ir nauja patirtimi, tampa viena svarbiausių edukacinės muziejaus veiklos sferų. Pasak K. Tuperveino, svarbiausios mokymąsi skatinančios emocijos – smalsumas, džiaugsmas, entuziazmas ir susižavėjimas, todėl neformali, jauki ir prasminga muziejaus aplinka yra artimesnė šiandienos vaikų poreikiams nei aplinka ir formalūs mokymo metodai mokykloje.¹⁸

1.2. Šiuolaikinės muziejų edukacijos uždaviniai ir veiklos formos

Viena reikšmingiausių problemų, kurią sprendžia muziejų edukacija, yra asmenybės formavimas ir skirtingų procesų aktyvinimas – jos kūrybinių gebėjimų vystymas, aktyvios gyvenimo pozicijos formavimas. Dėl šios priežasties viena iš muziejų edukacijos užduočių yra kurti prielaidas ir sąlygas aktyvinti muziejų lankytojus, iš esmės tobulinti kontaktus su muziejų eksponatais, kad geriau būtų suvokiama jų informacija. Ieškoma naujos ekskursijų metodikos, muziejuose organizuojamos pamokos, savarankiškai dirbama moksliniuose metodiniuose kabinetuose.¹⁹

Muziejinių metodinių renginių organizavimas ir vadovavimas jiems bei naujų formų atradimas ir įdiegimas remiasi lankytojų interesų tyrimais, muziejinės informacijos suvokimu. Plėsdama diferencijuotą santykį su lankytojais muziejinė edukacija ypatingą dėmesį skiria jaunimui, augančiai kartai, be to, amžiaus kategorijų ribos plečiasi: labai perspektyvūs pasirodė užsiėmimai su jaunesniais vaikais, taip pat ir su ikimokyklinukais.²⁰

Atsižvelgiant į pedagogikos ir psichologijos žinias apie vaikystę ir jaunystę, praktikuojamos naujos bendravimo su šia ypač gausia lankytojų kategorija formos ir metodai. Iš esmės jie nukreipti formuoti ir vystyti savarankišką požiūrį ir vertinimą, žadinti susidomėjimą muziejumi ir muzieje

¹⁸ JAROCKIENĖ, N. Mokymas *versus* švietimas. *Muziejų edukacinės programos. Teorija. Praktika.* Straipsnių rinkinys. Vilnius, 2005, p. 16–21.

¹⁹ ГАЛИНИНА, Е.; МАЦКОВИЧ, М; МИНИНА, С. *Ребенок в музее.* Москва, 2006, с. 133.

²⁰ SPIELMAN, H. *Kultūros vadyba.* Vilnius: Alma Littera, 2004, p. 342–343.

kultūra. Plačiausia prasme muziejinė kultūra – tai žmogaus požiūris į tikrovę, kuris pasireiškia pagarba istorijai ir mokėjimu kasdieniame gyvenime įvertinti muziejinės reikšmės dalykus.²¹

Viena iš muziejų edukacijos užduočių yra specialistų rengimas ir kvalifikacijos kėlimas, kuris turi būti grindžiamas būtinybe papildyti žinias, kurių reikia dabar ir ateityje, kai iškilusi reikmė įgyvendinama atsižvelgiant į visumą, kartu išryškėja, kokias problemas galima išspręsti keliant kvalifikaciją, o kokių taip išspręsti nepavyks.²² M. Kempo teigimu, „Muziejuose dirbantys žmonės, nors ir yra igiję tam tikrą išsimokslinimą, bet darbui muziejuje nepasirengę. Tradicinį akademinį išsilavinimą turintys muziejininkai darbo pradžioje arba palieka muziejų, arba mėgina čia dirbti tik savo mokslo šakoje.“ Muziejų edukacijos teoriniai ir praktiniai pasiekimai naudojami ruošti muziejininkams aukštosiose mokslo įstaigose, instituteuose ir kvalifikacijos kėlimo kursuose, kuriuose sudaromos programos, vedami teoriniai ir praktiniai užsiėmimai. Paskutiniame XX a. dešimtmetyje pasaulyje buvo siūloma apie penkis šimtus įvairių mokymo programų, tarp jų ir skirtų edukaciniam darbui, iš kurių per tris šimtus JAV.²³

Kažin ar esama ko nors prietaringesnio pedagogo etosui už vadybininko nuovoką apie efektyvumą. Vadybininkui dažniausiai stinga kaip tik esminių pedagogo savybių: kantrybės, jautrumo, greitos sėkmės nesivaikymo ypač tokioje keblioje kultūros ir meno srityje. Šiandien, kai niekas neabejoja muziejinės edukacijos reikšme visuomenei, o politikai įsakmiai (dažnai programiškai, bet nekonceptualiai) ją skatina biudžeto lėšomis, ši pedagogika tampa tokia pat svarbi kaip ir tyrimas bei objektų pristatymas. Muziejinės edukacijos tikslas – padaryti rinkinius prieinamus visoms lankytojų grupėms, supažindinti su jais jauną, seną, išsilavinusį žmogų ir diletantą. Muziejinė edukacija tiria idėjinės auklėjamosios ir lavinamosios veiklos planavimo ir organizavimo praktiką. Muziejinė edukacija ruošia mokslo įstaigų pedagoginių kolektyvų ir kitų kultūros įstaigų priemonių sistemą. Visą pedagoginių uždavinių kompleksą įgyvendina moksliniai darbuotojai – muziejaus pedagogai.²⁴

Edukacija neturi tapti muziejaus vaikų darželiu, kur mažyliai dėlioja Rymenšneiderį ar Mikelandželą, arba mėgėjų teatru, rezervuojančiu naują žaidimo aikštelę muziejaus pedagogo postą turinčiam žlugusio teatro direktoriui. Deja, pedagoginiai ir didaktiniai mūsų muziejų skyriai labai dažnai apsiriboja tik tuo. Muziejaus pedagogų siekimas suvokti save kaip *species sui generis* muziejų kontekste labiau primena meistravimo pamokėlę ar mėgėjų teatrą, tačiau tokia savivoka anaipol netenkina muziejaus poreikių. Kyla klausimas – kaip muziejų pedagogas gali vadovauti individui, per valandą ar dvi apeinančiam muziejų ar jo skyrių, ir skatinti jo suvokimą? Pedagogas

²¹ БАХЕЛЮБА, Е. *Музеи и дети*. Москва, 1998, с. 12–20.

²² RITVA, Mitchell; WIESAND, A. J. *Kultūros vadyba*. Vilnius: Alma Littera, 2004, p. 553.

²³ WAIDACHER F. *Bendrosios muzeologijos metmenys*. Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, 1999, p. 449–450.

²⁴ КОССОВА, И. *Музей и образование. Музейная педагогика. Музейный педагог*. Москва, 2003, с. 16.

turi sugebėti tarpininkauti kaip vadybininkas, būti toks paveikus daugeliui, kad praverstų ir paskiram individui.²⁵

Pedagoginis muziejaus aspektas yra svarbus ne tik masiniame darbe, bet ir kitose muziejaus darbo srityse. Į jį atsižvelgiama organizuojant edukacinę veiklą, bet ruošiant ekspozicijas, parodas, komplektuojant fondus, bet daugiausiai jis svarbus organizuojant edukacinę veiklą.²⁶ Šių dienų tradicinei pedagogikai būdinga orientacija į ugdymą pagal bendrą programą visiems, t. y. visiems nustatytus lavinimo ir auklėjimo tikslus ir turinį. Ši orientacija į moksleivių akademinį žinių tam tikrą lygį ir asmenybės formavimą suderinama su programa, etalonu. Mokytojas čia valdo ir vadovauja moksliniam ugdomajam procesui, numato reikalavimus, paliepiamus, reglamentuoja moksleivių veiklą.²⁷ Tradicinei pedagogikai dažnai priešinama humanistinė pedagogika. Ji nukreipta į asmenybę, vadinama „meilės ir laisvės pedagogika“ ir pan. Humanistinės pedagogikos pagrindas – laisvas moksleivio ugdymas ir asmeninė atsakomybė, konkrečių individualių vertybių ir jo asmeninės sėkmės formavimas. Ši pozicija yra prioritetinga ir remiasi Ž. Ž. Ruso laisvuju ugdymu, L. N. Tolstojaus ir D. Duji pedagogika, laisvuju XX amžiaus Europos ugdymu. Šis pedagogikos tipas mūsų dienomis sulaukia vis daugiau pasekėjų. Su juo galima sieti V. A. Suchomlinskį, „Mokytojų laikraštį“, kuris 80-aisiais metais išskėlė kai kurias bendradarbiavimo pedagogikos nuostatas. Humanistinė pedagogika visų pirma orientuojama į moksleivio asmenybę, jo savijautą, saviraišką, savarankišką vystymąsi, savo individualumo paieškas. Svarbesni yra ne akademiniai pasiekimai, bet ugdymo programa.²⁸ I. S. Konas pateikia tokį *socializacijos* sąvokos apibrėžimą: „Socializacija (nuo lot. žodžio, reiškiančio *visuomeninis*) – tai tam tikros žinių, normų ir vertybių sistemos įsisavinimo procesas žmogaus individumu, leidžiančiu jam funkcionuoti kaip visavertiškam visuomenės nariui.“²⁹ Moksleivių socializacija – tai jų pirminių žinių apie visuomenės istoriją ir gyvenimą įsisavinimo procesas ir visuomeninės veiklos įgūdžių įgijimas jiems tiesiogiai dalyvaujant visuomeniniame gyvenime. Vaikai priklausomi nuo suaugusiųjų ir įprasmina pastarųjų socialinius vaidmenis. Mažųjų sociokultūrinė raida priklauso nuo suaugusiųjų gyvenimo dėsnų. Vaikai – naujojo gyvenimo kūrėjai, todėl ypač svarbu atkreipti dėmesį ne tik į jų socializacijos problemas, bet ir į svarbias mažojo žmogaus sąveikos su dvasingumo šaltinį įkūnijančia menine kultūra sritis.³⁰

²⁵ SPIELMAN, H. *Muziejai ir galerijos. Kultūros vadyba, profesionalaus meno teorija ir praktika*. Vilnius, 2004 p. 243.

²⁶ ЮРЕНЕВА, Т. Ю. Музейная педагогика в практике современной школы [interaktyvus]. [žiūrėta 2006 m. vasario 19 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.researcher.ru/practice/practice_org/pedagogic/a_5q5ko.html>.

²⁷ Ten pat.

²⁸ ЮХНЕВИЧ, М. Ю. *Музейная педагогика в практике современной школы* [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.future.museum.ru/Imp/edu/pedagog.htm>>.

²⁹ BITINAS, B. *Ugdymo filosofija*. Vilnius, 2000, p. 248.

³⁰ MATONIS, V. *Žmogaus dvasios meninio aktyvumo pilietinė raiška socialinių pokyčių erdvėje*. Vilnius, 1996, p. 238–239.

Muziejaus pedagogai skirtingose šalyse turi nuolat dirbti, kad rastų bendradarbiavimo variantus ir sąveikos būdus, būtinus geresniam vaikų ugdymui. Valstybės struktūros turėtų užtikrinti sėkmingą muziejaus ir mokyklos bendradarbiavimą. Daugelyje šalių priimtos programos muziejaus lankymą paverčia natūralia mokymosi proceso dalimi, be to, didžiausia reikšmė teikiama paties muziejaus, siekiančio sudaryti aktyvius partnerystės santykius su mokytojų kolektyvu, pozicijai.³¹

Pasak Nastazijos Keršytės, Lietuvos muziejams būtina bendradarbiauti su tarptautinėmis muziejinės edukacijos organizacijomis: CECA (*Committee for Education and Cultural Action*), GEM (*The Group for Education in Museums*) ir kitomis. Muziejų edukacija remiasi muzeologijos ir pedagogikos metodologija. Atsižvelgus į pasaulyje vyraujančias muziejinės edukacijos teorijas ir geriausias praktikos tendencijas, muziejininkų pasaulyje muziejaus, kaip išskirtinės mokymosi institucijos, statusas grindžiamas tuo, kad jo pasiūla savaiklai bei saviraiškai ir naujų žinių suteikimas, estetiškas pasitenkinimas vyksta per muziejinių vertybių (ekspонатų) interpretaciją. Panašaus požiūrio apie muziejaus ir mokymosi santykį laikosi tarptautinės muziejų edukacijos organizacijos: GEM glaudžiai bendradarbiauja su įvairiomis institucijomis, kurios siekia mokymo(si) misijos ir propaguoja geriausią Europos muziejų edukacijos patirtį; ICOM yra seniausia ir gausiausia organizacija (apima apie tūkstantį narių iš 70 valstybių).³²

Jonas Laužikas teigė, kad jaunąją kartą būtina įvesti į kultūros vertybių pasaulį ir kurti šių vertybių lobyną. Tai vyksta visuomenės dvasinio gyvenimo kontekste. Šio proceso metu išauga tiek kolektyvinio socialinio subjekto, tiek ir individuali sąmonė, lavėja mąstymas, jausmai ir valia. Tenkindama dvasinius poreikius asmenybė įsisavina vertybes. Aukštesni poreikiai skatina ne tik santykį su dvasinėmis vertybėmis, bet ir dvasingą kūrybą.³³

Skiriamos šios pagrindinės muziejų edukacijos tyrinėjimo kryptys³⁴:

1. Ugdomosios muziejaus specifikos tyrinėjimo problema. Ją išspręsti – tai atsakyti į klausimą, kam žmonės lanko muziejų, kokia yra muziejinio ugdymo prasmė. Muziejaus vaidmenį visuomenės sąmonėje nustato tik nuoseklus jo specifikos išryškėjimas, pagarbus muziejaus požiūris į savo galimybes.

2. Muziejinės edukacijos efektyvumas. Pastangos pasiekti vieną ar kitą tikslą duos gerų rezultatų tik tada, kai bus atsakyta į klausimus, ką ir kaip lankytojai suvokia.

³¹ DURBIN, G. *On behalf of the Group of Education in Museums, Developing Museum Exhibitions for Lifelong Learning*. England, 1996, p. 248.

³² KERŠYTĖ, N. *Muziejų edukacija ir mokymas(is). Muziejų edukacinės programos. Teorija. Praktika*. Straipsnių rinkinys. Vilnius, 2005, p. 5.

³³ MATONIS, V. *Žmogaus dvasios meninio aktyvumo pilietinė raiška socialinių pokyčių erdvėje*. Vilnius, 1996, p. 241.

³⁴ ЮПЕHEBA, Т. Ю. *Музееведение учебник для высших школ*. Москва, 2004. с. 36–38.

3. Muziejų auditorijos tyrimas. Klausimas, kas yra suvokiama, neatsiejamas nuo klausimo, kas suvokia. Efektyviai vykdyti savo veiklą galima tik tada, kai turi aišką suvokimą apie tai, į ką kreipiesi, kokios yra viltys tų žmonių, kurie lanko muziejų arba jį ignoroja.³⁵

4. Naujų metodikų ir programų kūrimas ir pritaikymas skirtingoms lankytojų kategorijoms. Ši kryptis turi didžiausią praktinę reikšmę ir vystosi priklausomai nuo realių arba potencialių muziejaus auditorijos žinių.

5. Bendradarbiavimo su kultūrinės ugdomosios veiklos partneriais optimalių formų nustatymas. Muziejus užmezga ryšius ne tik su lankytojais. Jis yra susijęs su įvairiais kultūros ir ugdymo institutais, labai svarbus yra ryšys su mokslo įstaigomis, visų pirma su mokyklomis ir vaikų darželiais, papildomo ugdymo įstaigomis, psichologiniais pedagoginiais centrais.

6. Muziejinės edukacijos minties ir muziejų kultūrinės ugdomosios veiklos istorijos tyrinėjimas.

Muziejų edukacijos termino perkėlimas į teorinį lygmenį yra neatsitiktinis. Jis išitvirtino todėl, kad iškilo poreikis formuoti kultūrinės ugdomosios muziejaus veiklos teoriją. Joje praktika analizuojama, apibendrinama, kuriami nauji metodai, muziejų edukacija gauna naujų vystymosi impulsų.³⁶

Muziejų edukacijai būdingas:

- informatyvumas (gebėjimas teikti informaciją);
- atraktyvumas (gebėjimas pritraukti lankytojų dėmesį);
- ekspresyvumas (gebėjimas sukelti asociacijas ir emociškai veikti);
- reprezentatyvumas (gebėjimas pavaizduoti tikrovę tipiškais arba unikaliais bruožais).

Edukacinio muziejų darbo metodai:

- įsigilinimo į istoriją metodas;
- žaidimų metodas;
- vaidmenų metodas;
- teatralizacijos metodas;
- klausimų ir atsakymų metodas.

³⁵ Ten pat, p. 36–38.

³⁶ ЮХНЕВИЧ, М. Ю. *Музейная педагогика в практике современной школы* [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.future.museum.ru/lmp/edu/pedagog.htm>>.

Visi šie metodai siekia vieno tikslo – sukurti ypatingą muziejaus erdvę, sudarančią palankias sąlygas ugdomajam ir auklėjajam procesui mokykloje arba aukštojo mokslo įstaigoje. Muziejų edukacija ypatinga tuo, kad ji tuo pačiu metu veikia emocinę, intelektinę ir dvasinę žmogaus sritį.³⁷

Skiriamos šios pagrindinės muziejų edukacijos formos:

- ekskursija;
- paskaita;
- pamoka;
- konferencija (elektroninė, virtuali ir pan.);
- renginiai (vakarai, konkursai, šventės ir pan.);
- žaidimai, vaidinimai ir kiti panašūs edukaciniai projektai.³⁸

Apibendrinę muziejų edukacijos formas, Garis Edsonas ir Davidas Deanas skiria šias jos funkcijas:

- 1) pramoga – tai gėrėjimasis laisva, atpalaiduojančia veikla, žaismingas, pritraukiantis dėmesį darbas, atgaivinantis kūną ir dvasią;
- 2) visuomeniškumas – tai susitikimas ar bendravimas su kitais, buvimas kartu su visais, dalyvavimas viešojo veikloje;
- 3) mokymosi patirtis – tai informacijos rinkimas ir suvokimas; smalsumo, atradimo, pažinimo, pojūčių lavinimas; bandymas suprasti, stebėjimas, apgalvojimas, svarstymas, (pa)vaizdavimas, panaudojimas, bandymas pritaikyti savo sugebėjimus ir įgūdžius;
- 4) estetiinė patirtis – žavėjimasis juntamuju suvokimu, ypač vaizdiniais, regimaisiais ir juntamaisiais, daiktų estetikos suvokimas, žavėjimasis įtemptu darbu, intensyvia veikla;
- 5) aukštinimas – lyderių, vadovų, renginių grupių ar organizacijų stebėjimas ir įvertinimas, dalijimasis istoriniais pasiekimais, laimėjimais, sąsajomis su praeitimi, istoriniais rekordais, priešasčių ir padarinių, duomenų kitimas ir vystymasis, aukštų standartų, kurie tobulina supratimą, mąstymą ir stiprina troškimą pažinti, siekimas;
- 6) kerinti patirtis – tai daiktų, kurie iškelia protą, vaizduotę ir dvasią, stebėjimas ir vertinimas, žavėjimasis malonumu, patrauklumu, daiktais bei vietomis, pakilimas nuo kasdienybės.³⁹

1990 metų JAV tyrinėjimams būdingi bandymai susieti muziejinės edukacijos problemas su tais globaliniais pasikeitimais, kurie vyko pasaulio kultūroje. Tai visų pirma yra bendras kultūros vizualizacijos procesas, kuris pasireiškė regimosios informacijos apimties smarkiu padidėjimu.

³⁷ RUSSELL, T. The enquiring visitor: usable learning theory for museum contexts. Iš *Journal of Education in Museums* [interaktyvus]. 1994, No. 15 [žiūrėta 2006 m. birželio 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.gem.org.uk/resources/russell.html>>.

³⁸ KERŠYTĖ, N. Muziejų edukacija ir mokymas(is). *Muziejų edukacinės programos. Teorija. Praktika*. Straipsnių rinkinys. Vilnius, 2005, p. 4.

³⁹ EDESON, G.; DEAN D. *The handbook for museums*. London, 1996, p. 193.

Muziejinė edukacija ėmė ieškoti atsakymo į klausimą, kaip turi pasikeisti muziejaus komunikacijos būdas, kad muziejus galėtų prisitaikyti ir patenkinti pasikeitusius savo lankytojų poreikius. Šio periodo muziejinės pedagogikos svarbiausia problema tapo lankytojo muziejinės kultūros suvokimas, traktuojamas kaip jo pasiruošimas suvokti muziejaus daiktinę informaciją (muziejaus kalbos originalo ir specifiškumo vertybės suvokimas, mokėjimas orientuotis muziejaus aplinkoje).⁴⁰

Muziejų pedagogikos vystymuisi didelį poveikį padarė M. M. Bachtino dialogizmo teorija, pagal kurią seną monologinės kultūros tipą pakeičia naujas dialoginis tipas. Šioje sociokultūrinėje situacijoje muziejus buvo skirtas tapti kultūrinio istorinio dialogo vieta, surasti naujas lankytojų santykio formas su kultūrinėmis vertybėmis. Pasak Z. Stranskio, vystantis muziejų pedagogikai, muziejaus realybė imta suvokti jos pedagoginiu aspektu. Reikšdamasis kaip tam tikras lankytojų ekspertas, muziejaus pedagogas prisijungia prie ekspozicijų kūrimo, paruošia ir įgyvendina darbo su lankytojais programas, ieško naujų darbo formų ir metodų, vykdo socialinius ir psichologinius auditorijos tyrimus.⁴¹

JAV, Didžiosios Britanijos, Danijos, Vokietijos ir kitų šalių muziejai aktyviai bendradarbiauja su mokyklomis. Toks bendradarbiavimas ypač suaktyvėjo prieš 20–30 metų, į mokymo programas įtraukus muziejų lankymą. Pasak Davido Andersono, toks poreikis atsirado pastebėjus, kad moksleiviai nesugeba pažvelgti į buvusius įvykius ir istorinius šaltinius iš praeities perspektyvos. Ši empatijos problema kilo dėl to, kad dabartinės socialinės, kultūrinės ir politinės vertybės labai skiriasi nuo ankstesnių, todėl moksleiviai negali visiškai įsijausti į istorines asmenybes ir jų suprasti. Dėl to buvo pasiūlyta dirbti su originaliais istorijos objektais ne mokyklos aplinkoje. Mokiniai, studijuodami tam tikras temas, turi naudotis istoriniais faktais: pirminiais ir antriniais rašytiniais šaltiniais, statistine ir vaizdine medžiaga, žmogaus sukurtais daiktais, knygomis ir žodžiu perduodama informacija. Muziejai kaip tik yra tinkami tokiam moksleivių ugdymui.⁴²

Kaip jau minėta, muziejų edukacijos formos ir metodai nukreipti ne į pasyvų, bet į aktyvų mokymosi pobūdį. Su edukacijos funkcijomis susijusios muziejų edukacijos veiklos kryptys – ugdomosios muziejaus specifikos tyrinėjimo problema, muziejinės edukacijos efektyvumas, muziejų auditorijos tyrimas, naujų metodikų ir programų kūrimas bei pritaikymas skirtingoms lankytojų kategorijoms, bendradarbiavimo su kultūrinės ugdomosios veiklos partneriais optimalių

⁴⁰ SPIELMAN, H. *Muziejai ir galerijos. Kultūros vadyba, profesionalaus meno teorija ir praktika*. Vilnius, 2004, p. 342–343.

⁴¹ ЮПЕHEBA, Т. Ю. *Музееведение учебник для высших школ*. Москва, 2004, с. 318–322.

⁴² ANDERSON, D. A. *Common Wealth: Museums and Learning in the United Kingdom*. UK, 1997.

formų nustatymas, muziejinės edukacijos minties ir muziejų kultūrinės ugdomosios veiklos istorijos tyrinėjimas.⁴³

Siekiant sudaryti sąlygas mokytis visą gyvenimą, kuriama vientisa švietimo erdvė, teikianti įvairių poreikių asmenims pritaikytą mokymosi aplinką ir išplėtotą švietimo formų įvairovę. Įveikiamos mokymosi kliūtys, t. y. mokymosi laiko ir spartos, mokymosi vietos apribojimai. Kaip minėta, mokymasis gali vykti ne tik įprastai organizuotoje edukacinėje, bet ir jai nepriklausančioje natūralioje aplinkoje –muziejuose. Muziejus priima naujus iššūkius – ugdomąjį procesą visais aspektais integruoti muziejaus institucijoje, čia kuriant edukacinę aplinką visiems vartotojams.

2. MUZIEJINĖS EDUKACIJOS POBŪDIS LIETUVOS NACIONALINIAME IR LIETUVOS DAILĖS MUZIEJUOSE

Lietuvos Respublikoje nacionalinio muziejaus statusą turi trys muziejai: Nacionalinis M. K. Čiurlionio muziejus, Lietuvos nacionalinis muziejus ir Lietuvos dailės muziejus. Kiekvienas iš jų turi po keletą padalinių. Lietuvos dailės muziejui priklauso Vilniaus paveikslų galerija, Nacionalinė dailės galerija, Radvilų rūmai, Taikomosios dailės muziejus, Palangos gintaro muziejus, Klaipėdos paveikslų galerija, Laikrodžių muziejus, Juodkrantės parodų salė ir Prano Gudyno muziejinių vertybių restauravimo salė. Nacionalinis M. K. Čiurlionio muziejus taip pat turi keletą padalinių: Velnių muziejus, M. Žilinsko dailės galerija, Kauno paveikslų galerija, Keramikos muziejus, A. ir P. Galaunių namai, A. Žmuidzinaičiaus memorialinis muziejus, M. Rakauskaitės ir L. Truikio memorialinis muziejus ir J. Zikaro memorialinis muziejus. Lietuvos nacionaliniam muziejui, priklauso Senasis ir Naujasis arsenalai, Gedimino pilies bokštas, Kazio Varnelio namai, Signatarų namai, Vilniaus gynybinės sienos bastėja, Dr. Jono Šliūpo memorialinė sodyba ir Dr. Vinco Kudirkos muziejus.⁴⁴

Šie nacionaliai muziejai, kaip ir kiti viešieji muziejai egzistuoja dėl visuomenės gerovės. Pagal Lietuvos Respublikos Muziejų įstatymų Tarptautinės muziejų tarybos (ICOM) Muziejų etikos

⁴³ BALTRŪNAITĖ, R. Mokymosi muziejuje galimybės ir formos. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. 2003, Nr. 3 [žiūrėta 2007 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.museums.lt/Lietuvos_muziejai_2003_nr3/baltrunaite.htm>.

⁴⁴ *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.muziejai.lt/Vilnius/LNM_publicacijos_spauodoje.htm>.

kodeksą: „Muziejus yra ne pelno siekianti organizacija – pavienis ar korporacijos sudėtyje esantis juridinis subjektas, kurio pajamos (bet kokio pobūdžio pelnas) naudojamos vien tik subjekto reikmėms tenkinti ir veiklai vykdyti. Kitas galimas pavadinimas – pelno nesiekianti organizacija.“⁴⁵

Šiame darbo skyriuje bus aptariamos ir lyginamos Lietuvos nacionalinio muziejaus (toliau ir LNM) ir Lietuvos dailės muziejaus (toliau ir LDM) edukacijos programos, nes būtent šie muziejai, turintys nacionalinio muziejaus statusą, gali daryti įtaką ne tik kitų muziejų, (ypač istorijos ir meno tipų) veiklai, bet ir veiktii kaip tipologinė schema, veiklos modelis. Analizuojant duomenis buvo remtasi ir anksčiau atliktos Kristinos Lotužytės „Lietuvos muziejų edukacinių programų analizės“ duomenimis. Tyrinėjant Lietuvos nacionalinio ir Lietuvos dailės muziejaus edukacinės veiklos pobūdį, pirmiausia tikslinga apsibrėžti chronologines ribas. Šiuo atveju pasirinktas 5 metų tarpsnis, t. y. 2002–2006 metai, kad galima būtų išvelgti muziejų vykdomos edukacinės veiklos augimą ir kitimą. Remiantis šių muziejų metinių ataskaitų duomenimis, tyriama jų edukacinė veikla, jos pobūdis, išryškinant skirtumus ir panašumus.

2.1. Lietuvos nacionalinio muziejaus edukacijos turinys

Lietuvos nacionalinis muziejus formuojamas kaip plataus profilio Lietuvos valstybės ir kultūros istorijos muziejus, turintis aiškia, rinkiniais pagrįstą struktūrą. Jame saugomos svarbiausios Lietuvos valstybingumo raidą ir kultūros istoriją atspindinčios kolekcijos – daugiau kaip 900 tūkst. eksponatų. Muziejuje yra 5 lituanistinių muziejinių vertybių skyriai: Archeologijos, Istorijos, Etnografijos, Numizmatikos ir Ikonografijos. Parengta nemažai rinkinių ir parodų katalogų, pradėta leisti muziejaus darbų metraščių serijos „Etnografija“ ir „Numizmatika“⁴⁶.

Analizuojant Lietuvos nacionalinio muziejaus metinės veiklos ataskaitas paaiškėjo, kad nuo 2002 metų muziejuje sėkmingai vykdoma tęstinė pilietinio ugdymo programa „Pažinimas“, skirta moksleiviams ir ikimokyklinio amžiaus vaikams. Joje aiškinama įvairių apeigų prasmė, mokoma pažinti daiktą kaip istorijos liudininką, daugiau sužinoti apie savo kilmę, ugdyti gimtąją kalbą. Išklausius istorijos ir etnografijos pradžiamokslis trimetėje pradinukų mokyklėlėje suteikiamas *Muziejaus draugo* pažymėjimas. 2003 metais vykdoma veikla buvo papildyta naujom teminėm ekskursijom. Lietuvos nacionalinis muziejus Lietuvos jaunimo turizmo centrui padėjo mokytojams rengti seminarus muziejaus darbo klausimais.⁴⁷ Prie muziejaus toliau veikė neakivaizdinė Jaunojo

⁴⁵Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo pakeitimo įstatymas. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. [žiūrėta 2008 m. balandžio 8 d.]. Prieiga per internetą: http://www.muziejai.lt/Informacija/Muz_ist_pakeistas.htm.

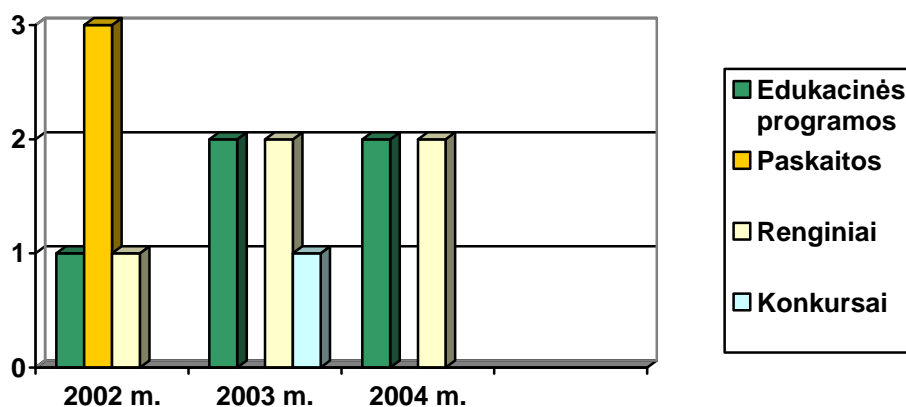
⁴⁶BŪČYS, Žyngintas. Lietuvos nacionalinio muziejaus ištakos. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: http://www.muziejai.lt/Informacija/LNM_istakos.htm.

⁴⁷KAZLAUSKIENĖ, Birutė. Lietuvos nacionalinio muziejaus edukacinė veikla [interaktyvus]. Iš *Lietuvos muziejai*. 2004, Nr. 2–3 [žiūrėta 2008 m. kovo 16 d.]. Prieiga per internetą: http://www.museums.lt/zurnalas/2004'2_3/kazlauskiene.htm.

muziejininko mokykla, vadovaujama dr. Evaldos Lazauskaitės ir Meilutės Peikštienės. „Mokykla ir muziejus“ – seminarų, paskaitų, teatralizuotų žaidimų ir projektų ciklas, supažindinantis su Lietuvos istorijos, etninės kultūros pagrindais, muziejinės veiklos naujovėmis, skirtas mokyklinių muziejų vadovams ir jų pagalbininkams – jauniems muziejininkams. Universiteto studentams Dailės akademijoje buvo organizuojami praktiniai užsiėmimai, skaitomos paskaitos archeologijos, etnografijos ir numizmatikos temomis.⁴⁸ Edukacinė veikla 2004 metais išsiskyrė tuo, kad pradėti rengti ketvirtadienio kultūros istorijos vakarai, vadovaujant Birutei Kazlauskienei, miesto mokykloms surengtas konkursas-viktorina „Lietuviška spauda“. Dalyvauta „Gyvosios archeologijos“ šventėse, vykdyta švietimo programa „Pažinimas“ ir „Kuriu valstybę“, programa, skirta Vilniaus 680-osiomis metinėmis. Taip pat buvo organizuotas jaunųjų muziejininkų mokyklos darbas, vedamos teminės ekskursijos ir ekskursijos-pamokos, Kristina Januškienė ir Dovilė Lauraitienė parengė ikimokyklinio ugdymo programas ir jas įgyvendino.

Analizuojant Lietuvos nacionalinio muziejaus veiklą 2002–2004 metais, grafike tikslinga išskirti tik edukacinių formų duomenis, nes tų metų metinėse ataskaitose nepateikiamami išsamūs skaičiai. Taip pat ten nurodoma tikslaus teminių, apžvalginių, ekskursijų-pamokų skaičiaus, todėl jos taip pat neįtrauktos į grafiką (žr. 3 priedą).

1 grafikas. *Lietuvos nacionalinio muziejaus edukacinės veiklos turinys 2002–2004 metais*

Iš 1 grafiko matyti, kad 2002 metais muziejuje buvo vykdyta 1 edukacinė programa, vyko 1 renginys – „Gyvosios archeologijos“ dienos Kernavėje ir Neringoje, taip pat buvo skaitomos paskaitos archeologijos, etnografijos ir numizmatikos temomis. 2003 m. paskaitos nebuvo skaitomos, tačiau buvo organizuotas moksleivių konkursas. 2004 m. surengtos 2 edukacinės programos, nė vienos paskaitos, tačiau organizuoti kultūros istorijos vakarai Informacijos ir edukacijos skyriuje ir Marijos Gimbutienės skaitiniai, kurie vyko Archeologijos skyriuje. Taigi galima daryti išvadą, kad per 2002–2004 metus Lietuvos nacionaliniame muziejuje didelių

⁴⁸ Ten pat.

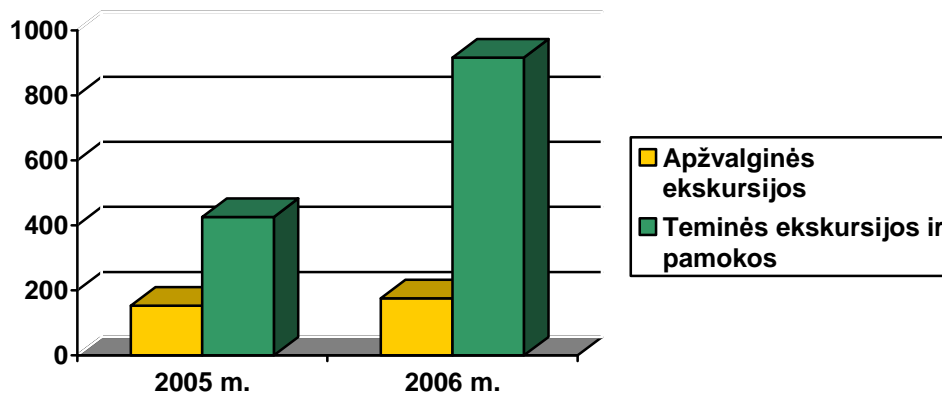
pasiekimų edukacijos srityje neįvyko, tačiau muziejuje taikomos beveik visos aktyvios edukacinės veiklos formos.

2005 metais Lietuvos nacionaliniame muziejuje gerokai padaugėjo teminių ekskursijų ir pamokų. Muziejus pradėjo sisteminti lankytojų grupes ir pateikė edukacinės veiklos pavadinimus. Jų Lietuvos mokyklų klasėms surengta net 294, lankytojų grupėms iš Lietuvos – 2, vaikų darželių auklėtiniams – taip pat 2. Iš metinės veiklos ataskaitų matyti, kad suformuluoti ir pateikti tikslingi edukacinių pamokų pavadinimai: 1. Lietuvių valstiečių senieji verslai; 2. Duonelės kelias; 3. Lietuvių valstiečių buitį; 4. Lietuvių tautinis kostiumas; 5. Vaikai ir žaislai; 6. Apavas keliauja per epochas; 7. Šventieji globėjai ir jų namai; 8. Kalendorinės šventės; 9. Integruoti edukaciniai žaidimai; 10. Akmens amžius Lietuvoje; 11. Baltų gentys; 12. Pirmą kartą muziejuje; 14. Napoleonas ir Lietuva; 15. Lietuvos valstybės sukūrimas; 16. Karyba LDK; 17. Uždrausta knyga ir daraktorių mokyklos; 18. Viduramžių amatai. Per metus po Senosios Lietuvos istorijos ir etninės kultūros ekspozicijas surengtos ekskursijos 51 Lietuvos mokyklų klasei, 2 lankytojų grupėms iš užsienio ir 30 lankytojų grupių iš Lietuvos. Po Lietuvos proistorės ekspoziciją surengta ekskursijų 28 Lietuvos mokyklų klasėms, 2 lankytojų grupėms iš užsienio ir 20 lankytojų grupių iš Lietuvos. Iš viso 133 ekskursijos.

Per 2006 m. LNM kultūrinėje komunikacijoje galima išvelgti edukacinės veiklos postūmį į priekį. Per šiuos metus surengtos net 7 skirtingos paskaitos mokiniams ir studentams. Vadovaujant Eduardui Remeckui Vilniaus verslo mokyklos 5–10 klasių mokiniams pradėtos skaityti paskaitos tema „Lobiai“. Renata Žemaitytė ir Erika Miknevičiūtė paruošė paskaitas VU Istorijos fakulteto I kurso studentams pavadinimu „Ikonografijos skyriaus darbas. Fotografijų ir negatyvų rinkinys“. Neringa Markauskaitė balandžio 19 d. Kauno miesto muziejuje skaitė paskaitą, skirtą Kazimiero bažnyčioms Lietuvoje. Viduramžių ir Naujųjų laikų archeologijos skyrius surengė 5 paskaitas VU Istorijos fakulteto studentams, taip pat Studentų archeologijos draugijos nariams paskaitų ciklą „Viduramžių ir Naujųjų laikų archeologijos skyrius ir jo rinkinys“. Švenčionių profesinio rengimo centro pedagogams Valdas Steponaitis skaitė paskaitą apie archeologinius tyrinėjimus Paduobės Šaltaliūnės III pilkapyje. Elvyda Lazauskaitė dalyvavo Nacionalinio jaunųjų mokslininkų konkurso Etnologijos sekcijos darbe, organizavo neakivaizdinę krašto pažinimo mokyklos sesiją, skirtą jaunųjų gamtininkų stočiai. Po Senosios Lietuvos istorijos ir etninės kultūros ir Lietuvos proistorės ekspozicijas buvo surengta 81 apžvalginė ekskursija Lietuvos mokyklų mokiniams, 64 – svečiams iš užsienio, 18 – studentams ir 13 – ekskursijos svečiams iš visos Lietuvos. Iš viso 176 ekskursijos. Vadinasi, buvo surengta 43 ekskursijom daugiau nei 2005 metais. Temines ekskursijas ir rengiamas pamokas papildė naujos šešios programos: 1. Vėlinės; 2. Edukaciniai žaidimai „Dėžė“, „Nuo siūlo iki juostos“; 3. Šventieji globėjai ir jų buveinės; 4. Vilniaus legendos; 5. Lietuvos valstybės

sukūrimas. Karalius Mindaugas; 6. LDK: valdovai, didikai, bajorai. Iš viso muziejuje surengta 916 edukacinių užsiėmimų ir sulaukta 16 701 edukacinių užsiėmimų dalyvių.

2 grafikas. *Surengtų apžvalginių, teminių ekskursijų ir pamokų statistika 2005 – 2006 m.*

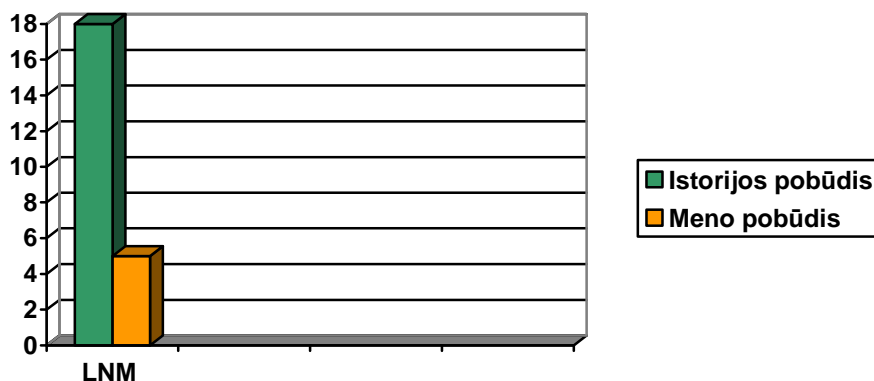

Nuo 2005 metų Lietuvos nacionalinis muziejus metinėse ataskaitose pradėjo tiksliai skirstyti apžvalgines, temines ekskursijas ir pamokas, nurodo tikslų apsilankiusių dalyvių skaičių (žr. 3 priedą), todėl tyrime buvo galima palyginti tik dvejų metų tarpinį. Paaiškėjo, kad per 2005 metus muziejus surengė 153 apžvalgines ir 426 temines ekskursijas, tačiau 2006 metais surengta 176 apžvalginės ir 916, t. y. daugiau nei dvigubai, teminių ekskursijų. Analizuojant tik dvejų metų tarpinį negalima daryti tikslių išvadų, tačiau analizuojant metines ataskaitas nuo 2002 metų, matyti, kad kiekvienais metais pateikta informacija apie vykdomą edukacinę veiklą yra išsamesnė. Galima daryti prielaidą, kad muziejaus veikla yra sėkmingai plėtojama ir tobulinama.

Apibendrinant Lietuvos nacionalinio muziejaus edukacinę veiklą matyti, kad muziejuje organizuojamos apžvalginės ir teminės ekskursijos, ekskursijos-pamokos, siūlomi įvairūs edukaciniai projektai, skirti Lietuvos bendrojo lavinimo mokykloms, neformalaus ugdymo institucijų mokiniams, jaunimui ir šeimoms. Muziejuje kiekvienais metais daugėjo ne tik lankytojų ir edukacinės veiklos dalyvių, bet ir nuolat ruošiamos naujos programos, tačiau trūko bendrų muziejų ir mokyklų projektų. Lietuvos nacionalinio muziejaus edukacinių programų analizė rodo, kad programos yra istorinio pobūdžio, o tai apibrėžia ir jų edukacinės veiklos tematiką, apimančią Senosios Lietuvos istoriją ir etninės kultūras. Matyti, kad per kuriamas muziejaus programas stengiamasi perteikti žmogiškąsias vertybes, sustiprinti tautinį tapatumą, išryškinti nacionalinį mentalitetą. Lietuvos nacionalinis muziejus yra svarbus šiuolaikinio gyvenimo aplinkos ir gyvenimo kokybės kūrėjas.

Tyrimo metu lyginant skirtingų tipų muziejus, svarbu buvo išsiaiškinti, koks ryšys yra tarp istorijos ir meno muziejų rengiamų edukacinių užsiėmimų: kiek meno muziejus rengia istorinio pobūdžio ir kiek istorijos muziejuje rengiama edukacinių meninio pobūdžio užsiėmimų.

3 grafikas. *Lietuvos nacionalinio muziejaus edukacinių programų pobūdis*

Pastaba: Į grafiko duomenis neįėjo kalendorinės šventės, nes jos gali būti tiek meninio, tiek ir istorinio pobūdžio.

Matyti, kad Lietuvos nacionaliniame muziejuje organizuota 18 istorijos ir 5 meno edukacinių programų. Galima teigti, kad Lietuvos nacionaliniame muziejuje vyrauja istorinio pobūdžio edukaciniai užsiėmimai.

2.2. Lietuvos dailės muziejaus edukacijos turinys

Lietuvos dailės muziejus veiksmingai ir profesionaliai dirba edukacijos srityje. Šis muziejus ir jo padaliniai – viena didžiausių muziejines vertybes kaupiančių, saugančių, eksponuojančių ir tyrinėjančių įstaigų Lietuvoje.⁴⁹ 1997 m. vadovaujant Nidetai Jarockienei Vilniuje įkurtas Lietuvos dailės muziejaus Meno pažinimo centras, kurio pagrindinis tikslas – edukacinių programų, skirtų įvairioms visuomenės grupėms, kūrimas ir įgyvendinimas. Tai pirmas tokio pobūdžio edukacinių programų centras Lietuvoje, davęs pradžią švietėjiškų programų kūrimui šalies muziejuose. Lietuvos dailės muziejus aktyviai rengia ir tobulina savo edukacinę veiklą. Populiariausios meno pažinimo programos čia yra edukacinės parodos, projektai, šventės, seminarai ir kitos aktyvios veiklos formos. Edukacinės programos orientuotos į pasaulinio ir lietuviško lobyno, saugomo bei eksponuojamo Lietuvos muziejuose, pristatymą.

⁴⁹ KATILIŪTĖ, Rūta. Užrašai iš muziejaus. Iš *Muziejinkystės biuletenis* [interaktyvus]. 2001, Nr. 1 [žiūrėta 2008 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.muziejai.lt/Informacija/uzrasai_is_muziejaus.htm>.

1997 m. pirmą kartą Lietuvoje buvo įgyvendintas projektas „Šeštojo pojūčio beieškant“. Savo revoliucingumu šis Kauno paveikslų galerijos projektas turėjo įtakos vėlesniems, kasmet kuriamiems edukaciniams meniniams projektams. Jis suteikė galimybę kūrinius paliesti, išgirsti, užuosti ar net paragauti, t. y. sulaužė geležinę muziejaus taisyklę „Ekspонатų rankomis neliesti“. Pirmosios programos buvo skirtos Vilniaus paveikslų galerijoje eksponuojamai parodai „Baroko dailė Lietuvoje“. Viena iš efektingiausių programų buvo „Baroko laikotarpio dailininko dirbtuvė“, supažindinanti su paveikslo tapymo etapais ir tapybos technologija. Šiuolaikinės dailės požiūriu vertos dėmesio originalios Rūtos Katiliūtės edukacinės programos. Viena iš populiariausių – iki šiol vykstanti programa „Popieriaus gamyba“, kurioje vaikai gali sužinoti popieriaus istoriją, gaminimo būdus, patys sukurti įvairių popieriaus lakštų.⁵⁰

Siekiant į Radvilų rūmus pritraukti kuo daugiau lankytojų ir populiarinti Meno pažinimo centro veiklą, 2002 m. buvo sukurta ir visuomenei pristatyta nauja edukacinė programa „Migruojantys medžio kūriniai“. Ji buvo skirta Radvilų rūmuose veikusiai parodai „Senujų interjerų meniniai baldai XVI–XIX a.“. Programa diferencijuota pagal lankytojų poreikius ir amžių. Pagrindinės programos temos: „Ornamentas baldų puošyboje“, „Ornamento kilmė, baldininkystė, puošyba“, „Interjeras“, „Baldai, stilius, formos“ ir „Teatralizuota ekskursija-spektaklis po parodą“. Gegužės 29 d. Dalyviams iš Latvijos ir Estijos Meno pažinimo centras pristatė tarptautinį projektą „Kultūrinės paslaugos ir jų vartotojas“.

Viena svarbiausių Meno pažinimo centro veiklos krypčių nuo 2002 metų tapo edukacinių programų rengimas ir pristatymas Lietuvos mokytojams. Muzikos, dailės, dramos, istorijos, pradinių klasių mokytojams organizuojami vienos dienos seminarai. Jiems skaitomos paskaitos, ieškoma bendrų jaunimo užimtumo po pamokų problemos sprendimo galimybių. Nuo 2001 m. rugsėjo iki 2002 m. birželio suorganizuoti keturi seminarai: „Menas kaip priemonė mokyklų bendruomenei burti“, „Krikščionybė Lietuvos mene“, „Meno pažinimo programos parodoje „Senujų interjerų meniniai baldai“ ir „Edukacinės programos. Meno pažinimo centro veikla“. Aktualiausia problema, kurią reikėjo spręsti Meno pažinimo centro darbuotojams, – lėšų edukacinei veiklai paieška, todėl prioritetinga veiklos sritis yra projektų rengimas. Sukurti projektai „Menas kaip priemonė mokyklų bendruomenei burti“ ir „Pažinkime meną per pojūčius“ buvo gerai įvertinti ir gavo Švietimo ir mokslo ministerijos paramą. Kartu su Lietuvos technikos biblioteka ir Suaugusiųjų mokymo centru sukurtas tarptautinis suaugusiųjų švietimo projektas „Mokymo trikampiai“, kuriame dalyvavo Austrija, Suomija, Graikija, Airija, Italija ir Norvegija. Šis projektas gavo Europos Komisijos SOCRATES fondo paramą ir pradėtas įgyvendinti 2002 m. rudenį. Kartu su Lietuvos

⁵⁰ JASEVIČIŪTĖ, Violeta. Menas kaip galimybė: šiuolaikinio meno projektai neregiamis ir silpnaregiamis. Pranešimas tarptautinėje konferencijoje „Muziejų edukacijos objektyve modernus ir šiuolaikinis menas“ [interaktyvus]. 2003 m. gegužės 29–30 d. [žiūrėta 2008 m. kovo 29 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.europosparkas.lt/edukacija/violeta.htm>>.

aklųjų ir silpnaregių sąjunga jau kelinti metai įgyvendinamas projektas „Pažinkime meną pojūčiais“. Pagrindinis šio projekto tikslas – taktilinių meno parodų organizavimas Lietuvos dailės muziejuje. Šis tikslas buvo įgyvendintas 2002 m. lapkričio mėnesį iš Prancūzijos atsivežus jau minėtą parodą „Pažinkime gamtos grožį su Sezanu“. Šį projektą parėmė Lietuvos kultūros ir sporto rėmimo fondas, Švietimo ir mokslo ministerija ir Atviros Lietuvos fondas.⁵¹

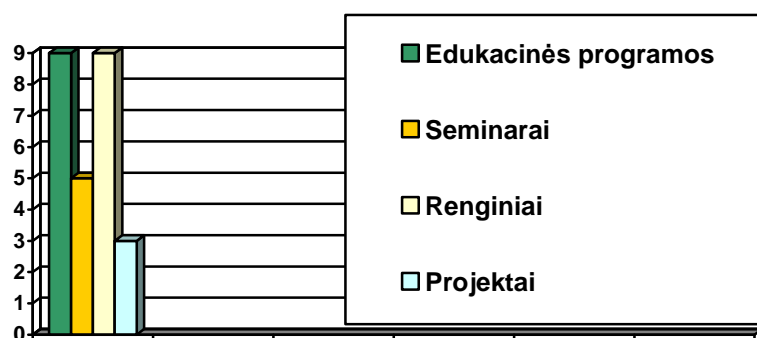
Pasak Nidetos Jarockienės, populiariausios meno pažinimo programos – edukacinės parodos. 2002 m. lapkričio mėnesį atidaryta paroda „Pažinkime gamtą drauge su Sezanu“ buvo Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos (LASS) ir Lietuvos dailės muziejaus vykdomos ilgalaikės meno pažinimo ir neregųjų meninio ugdymo programos „Pažinti meną pojūčiais“ antroji dalis. Ji susilaukė didžiulio visuomenės dėmesio. Parodą aplankė 3 000 žmonių, surengtos 72 ekskursijos. Parodos išvakarėse išleistas katalogas ir brailio raštu. Į parodos pristatymą ir seminarą, suorganizuotą Lietuvos muziejininkams ir pedagogams, atvyko Prancūzijos kultūros ministerijos Viešųjų ryšių skyriaus vadovė Claude Gilber. Seminaro dalyviai susipažino su Prancūzijos meninio ugdymo patirtimi ir aklųjų meninio ugdymo metodika. Buvo pristatyta ir šioje srityje sukaupia Lietuvos pedagogų ir muziejininkų patirtis. Paskaitas skaitė menotyrininkės Aldona Dapkutė ir Violeta Jasevičiūtė, žurnalistas Alvydas Valenta, patirtimi dalijosi ir savo įgyvendintas idėjas pristatė Lietuvos muziejų darbuotojai. Vienas iš seminaro tikslų buvo skatinti aklųjų ir silpnaregių ugdymo proceso bei turinio kaitą ir individualizavimą, mokyti pedagogus dirbti su naujomis meninio ugdymo metodinėmis priemonėmis.⁵²

Laikrodžių muziejus kartu su Klaipėdos vaikų dailės mokykla surengė mokinių grafikos ir skulptūros darbų parodą „Kompozicijos pamokos“. Klaipėdos jaunimo centro vaikų dailės studija „Varsa“ kartu su Laikrodžių muziejumi surengė kūrinių parodą „Kaip lengva paukščiui“, skirtą Jaunimo centro 55-erių metų jubiliejui. Muziejuje surengtas seminaras „Šiuolaikinė lietuvių keramika“. Kartu su Klaipėdos m. moksleivių techninės kūrybos centru surengta miesto moksleivių keramikos kūrinių paroda, skirta Klaipėdos 750-ųjų metų jubiliejui paminėti. Tais pačiais metais muziejus pradėjo rengti kūrybos mokyklose ir magistrantų baigiamųjų darbų parodas. Palangos gintaro muziejuje bendradarbiaujant su „Gintaro“ reabilitacijos centru vestos pamokos moksleiviams gintaro morfologijos ir jo meninio apdirbimo istorijos temomis. Bendradarbiaujant su Vilniaus dailės akademijos Telšių dailės skyriumi buvo rodoma, kaip apdirbamas gintaras.

4 grafikas. *Lietuvos dailės muziejaus edukacijos turinys 2002 m.*

⁵¹ JAROCKIENĖ, Nideta. Nauji projektai – naujos galimybės. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. 2003, Nr. 3 [žiūrėta 2007 m. sausio 15 d.]. Prieiga per internetą: http://www.museums.lt/Lietuvos_muziejai_2003_nr3/Jarockiene.htm.

⁵² JAROCKIENĖ, Nideta. Edukacinis projektas „Liečiu – matau“. *Lietuvos dailės muziejaus metraštis*, Vilnius, 2004, Nr. 7, p. 388–392.

Norint detaliau ištirti Lietuvos dailės muziejaus edukacinius veiklos etapus, buvo siekiama išskirti, kiek kiekvienais metais buvo rengiama edukacinių programų, seminarų, renginių ir projektų, kad tolesniame darbo etape būtų galima išskirti edukacinės veiklos tendencijas per 2002–2006 metus. Duomenys gauti remiantis Lietuvos dailės muziejaus metinėmis ataskaitomis (žr. 4 priedą). Analizuojant 2002 metų veiklą (žr. 3 grafiką) paaiškėjo, kad muziejus paruošė 9 edukacines programas (į jas įėjo pamokos ir užsiėmimai), tiek pat buvo surengta ir renginių (į juos įėjo šventės, vaikų parodos, išvykos už muziejaus ribų), 5 seminarai, skirti edukacinėms programoms pristatyti, vykdyti 3 projektai.

Lietuvos dailės muziejus, 2003 m. minėdamas karaliaus Mindaugo karūnavimo 750-ųjų metų jubiliejų, Vilniaus paveikslų galerijoje ir Radvilų rūmuose surengė tarptautinę dailės parodą „Lietuvos valstybės kūrėjai (XVI–XIX a. portretai)“. Paroda leido geriau pažinti prie Lietuvos valstybingumo įtvirtinimo daugiausia prisidėjusias, karyboje ir diplomatijoje pasižymėjusias, kultūros ir meno raidą skatinusias ir ūkį plėtojušias asmenybes. Meno pažinimo centras parengė ir edukacinę programą „Gyvoji meno istorija“, per kurią moksleiviai muziejaus salėse vaidino spektaklius, atliko užduotis pratybų sąsiuvinuose, kūrė pašto ženklus ir rašė laiškus, piešė valstybės kūrėjų portretus. Aptariant Lietuvos valstybės asmenybes fiksuojančius portretus, buvo stengiamasi pažvelgti į istorinį ir kultūrinį Lietuvos valstybės raidos kontekstą ir siekiama sugrąžinti į kultūrinę savimonę kuo daugiau ryškių asmenybių, galėjusių ir mokėjusių tarnauti Lietuvos valstybei ir jos visuomenei.

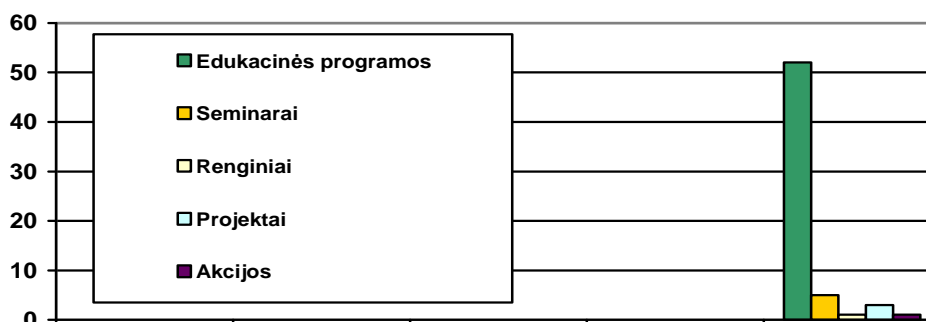
2003 metais pradėtas vykdyti projektas „Menas + Menas bendrauti. Tapyba“ atvėrė dar platesnius horizontus parodų lankytojams, paversdamas juos aktyviais dalyviais ir suteikdamas galimybę dalyvauti kūrybos procese, netgi tapti menininkų bendraautoriais. Pasak Violetos Jasevičiūtės, originalus meno pateikimo būdas – lyg savotiška meno terapija, proga parodos lankytojui atsikratyti pagarbios meno kūrinio baimės, suformuotos tradicinėse parodose.⁵³ Taip 2003 m. buvo pristatyta tapyba, 2004 m. – tekstilė, o 2005 m. – skulptūra. 2003 metais Meno

⁵³ JASEVIČIŪTĖ, Violeta. Edukacija M. K. Čiurlionio dailės muziejuje. *Muziejų edukacinės programos. Teorija. Praktika. Straipsnių rinkinys*. Vilnius, 2005, p. 36–39.

pažinimo centras kartu su Lietuvos technikos biblioteka ir Vilniaus suaugusiųjų mokymosi centru pradėjo vykdyti tęstinį tarptautinį edukacinį suaugusiųjų mokymosi projektą „Mokymosi trikampiai“. Kitas tarptautinis edukacinis projektas iš ciklo „Pažinti meną pojūčiais“ – „Žydinčių obelų metas“ – buvo pradėtas rugsėjo mėnesį ir skirtas aklųjų meniniam ugdymui. Pristatyta edukacinė programa „Menų sąveika“, apimanti fotografijos, tekstilės, grafikos, tapybos istoriją, šiuolaikinius procesus ir praktinę veiklą kūrybinėse dirbtuvėse. Tęsta papildomų užsiėmimų programa „Popieriaus gamybos istorija“ ir „Kostiumo istorija“. Parengtas edukacinis užsiėmimas „Istoriniai miestai šiandien“.

Klaipėdos paveikslų galerijos Meno pažinimo centras su Vitės mokykla pristatė edukacinį projektą „Siūlo kelias“, edukacinius užsiėmimus pavieniams lankytojams ir šeimoms „Popietės muziejuje“, surengė vaikų, jaunimo kūrybos parodas su Klaipėdos miesto mokyklomis. Tęsti edukaciniai užsiėmimai P. Domšaičio ekspozicijoje, Australijos ir Okeanijos ekspozicijoje, Šiuolaikinės lietuvių taikomosios dailės parodoje. Surengta vaikų piešinių paroda „Klaipėdos laikrodžiai XXI amžiuje“ (dalyvavo dailės mokykla, E. Balsio menų gimnazija, vaikų dailės studija „Varsa“, S. Dacho ir „Varpo“ vidurinės mokyklos vaikai). P. Domšaičio galerijoje vesti šie edukaciniai užsiėmimai: „Europos ir Afrikos spalvos“, „Ekspedicijos P. Domšaičio keliais“, „Gėlės pagal Domšaitį“ ir „Surask dingusį paveikslą“.

Nuo 2003 metų gerokai padaugėjo organizuojamų seminarų pedagogams ir muziejininkams. Menų mokytojams – „Menas kaip priemonė mokyklų bendruomenei burti“, istorijos mokytojams – „Krikščionybė Lietuvos mene“, „Senujų interjerų meniniai baldai“, pradinių klasių mokytojams – „Edukacinis programos. Meno pažinimo centro veikla“. Radvilų rūmuose Lietuvos muziejininkams ir pedagogams buvo surengtas seminaras „Dailės metodas ugdant neregius“. Taikomosios dailės muziejuje parodos „Krikščionybė Lietuvos mene“ informacijos centro darbuotojai vedė moksleiviams edukacinių užsiėmimų ciklą šiomis temomis: „Amžių virsmas“, „Krikščioniškieji simboliai“, „Bibliiniai siužetai“, „Knygos gimimas“, „Lobiai ir lobynai“, „Istorinis pasakojimas. Metraščiai“, „Lietuvos karalius Mindaugas“, „Gedimino laiškai“, „Mano angelas sargas“, „Katedra ir jos lobynas“, „Pasivaikščiojimas po Žemutinės pilies teritoriją“, „Liturginiai rūbai“, „Gobelenai“. Laikrodžių muziejuje Klaipėdoje vesti edukaciniai užsiėmimai šiomis temomis: „Gėlių laikrodis“, „Biologinis laikrodis“, „Dangaus kūnai ir reiškiniai lietuvių tautosakoje“, „Vasaros ir žiemos saulėgražos, rudens ir pavasario lygiadieniai“, „Išmokime skaičiuoti laiką“, „Senovės Rytų civilizacijų laiko ir matavimo priemonės“, „Laikrodis – taikomojo meno dalis“. Klaipėdos paveikslų galerijos Meno pažinimo centre įgyvendintas projektas „Atradimas. Pasaulis pagal Domšaitį“. Kartu su Vydūno mokykla paruošti nauji užsiėmimai: „Pasidarysiu atviruką“ (grafika); „Popieriaus gamyba“, „Postmodernizmo menas“ ir „Gimtadienis muziejuje“. Paruošta nauja edukacinė programa „Popietė muziejuje“, skirta įvairaus amžiaus lankytojams, šeimoms.

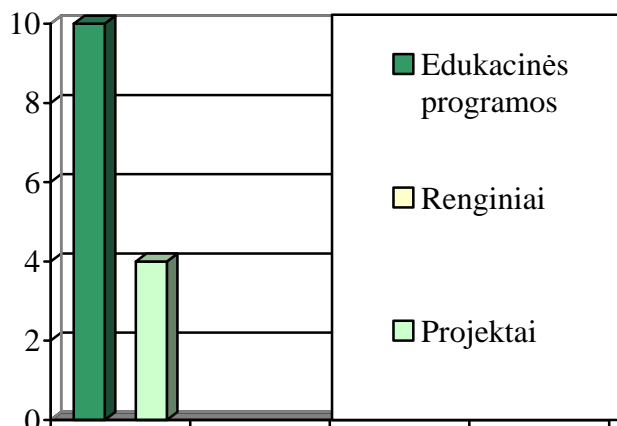
5 grafikas. *Lietuvos dailės muziejaus edukacijos turinys 2003 m.*

Palyginti su 2002 metais Lietuvos dailės muziejuje padaugėjo edukacinių programų iki 52 (į jas įėjo pamokos ir užsiėmimai). 2003 metais (žr. 4 grafiką) buvo surengti 5 seminarai (net 4 seminarais daugiau nei 2002 metais), tačiau vyko tik 1 renginys. Šiais metais vyko 1 akcija „Neišmesk manęs“, kuri buvo surengta Laikrodžių muziejuje. Jos tikslas buvo surinkti nebereikalingus laikrodžius, kurie vėliau bus tyrinėjami vaikų.

2004 metais Meno pažinimo centras vykdė tęstinį tarptautinį edukacinį suaugusiųjų mokymosi projektą „Mokymosi trikampiai“ kartu su Lietuvos technikos biblioteka ir Vilniaus suaugusiųjų mokymosi centru. Toliau modernizuojama ir plečiama Laikrodžių muziejaus edukacinė veikla, įgyvendinus projektą „Lietuvos dailės muziejaus padalinio – Laikrodžių muziejaus Edukacinio centro modernizavimas“.

Meno pažinimo centre Radvilų rūmuose tęsiami projektai „Liečiu – matau“ ir „Toks aš esu“. Parengtos edukacinės programos tarptautinei parodai Vilniaus paveikslų galerijoje „XVIII a. mados pasaulis“ iš Varšuvos nacionalinio muziejaus, Italijos fotografijos Lietuvoje parodai „Salve, Italija“ Vilniaus paveikslų galerijoje, kolekcininko A. Miškinio XIX a. pab.–XX a. pr. Tapybos ir fotonuotraukų kolekcijos pristatymo parodai Radvilų rūmuose ir Viktoro Vizgirdos kūrybos retrospektyvinei parodai, skirtai dailininko gimimo 100 metų jubiliejui. Toliau tęsiamos programos „Kalėdų stebuklo belaukiant“, „Velykos, Velykos, Velykos“, „Popieriaus gamyba“, „Meno pažinimo pamoka muziejuje“, „Kostiumo istorija“, „Popietės muziejuje“, „Vasaros studija“ ir „Gimtadienis muziejuje“. Klaipėdos paveikslų galerijos Meno pažinimo centras toliau rengė vaikų ir jaunimo kūrybos parodas, konkursus, bendradarbiavo su Klaipėdos miesto mokyklomis ir kitomis švietimo institucijomis. Suorganizuotas renginių ciklas tarptautinei parodai „Lietuvaininkai vokiečių istorinėse fotografijose“.

6 grafikas. *Lietuvos dailės muziejaus edukacijos turinys 2004 m.*

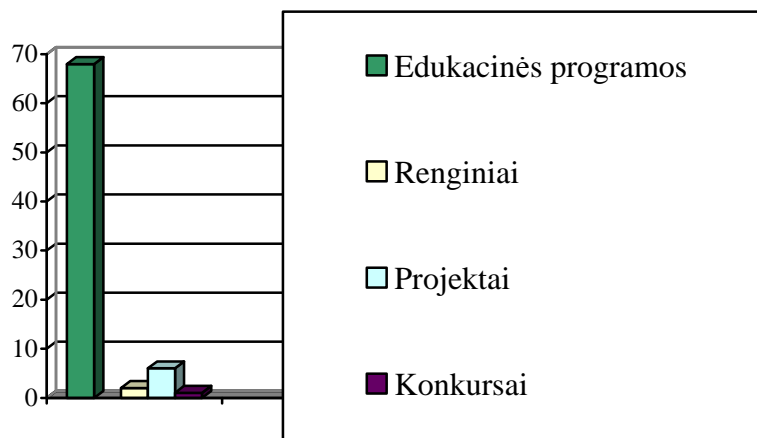
Lietuvos dailės muziejaus 2004 metų metinės atskaitos (žr. 4 priedą) duomenys rodo, kad 2004 m. Lietuvos nacionaliniam muziejui nebuvo vieni sėkmingiausių edukacijos srityje. Šiais metais nebuvo surengta nė vieno seminaro ir nesuorganizuota nė vieno renginio. Tačiau muziejus tęsė 1 tęstinį ir vykdė 3 naujus projektus. 2004 m. buvo surengta tik 10 edukacinių programų (tarp kurių edukaciniai užsiėmimai ir pamokos).

2005 metais LDM Meno pažinimo centras aktyviai vykdė edukacinę veiklą. Parengtos ir įgyvendintos veikiančių ekspozicijų ir parodų ir tęsiamos anksčiau vykdytos edukacinės programos: „Lietuvos dailė XVI–XX a. pr.“; Vilniaus paveikslų galerijoje: „Pasivaikščiojimai po Vilniaus senamiestį“, „Menas, muzika ir kasdienis žymiųjų vilniečių gyvenimas XIX a.“, „Pranciškus Smuglevičius“, „Apie Vilniaus meno mokyklą“; Radvilų rūmuose – „Epocha ir asmenybės. Didieji Vilniaus miesto puoselėtojai – Radvilos“. „Spalvų ir formų giesmės“ skirta parodai „Petronėlei Gerlikienei 100 metų“, tarptautinė paroda „Hola, Espana!“, suorganizuoti M. Servanteso „Don Kichoto“ skaitymai visą parą, skirti šio kūrinio 400-osioms metinėms. „Kelionė į Mažąją Lietuvą“, „Ritinėlis, kvepiantis žiedais“, „Žmogaus ir gamtos harmonija“, „Gatvės pamoka, arba pasivaikščiojimų sėkmė“, skirta Roberto Doisneau fotografijų parodai, Vilniaus paveikslų galerijoje: „Kalbantys knygos puslapiai“, „Ypatingas žodžių pasaulis“, „Praeities vaizdiniai poemoje „Ponas Tadas“, skirta parodai „Žodis ir vaizdas. A. Mickevičiaus „Pono Tado“ iliustracijos“, „Ypatingi ženklai“, „Lengvas prisilietimas“, skirtas L. Stroplio kūrybos parodai „Lietuvos keramikos maestro“, Vilniaus paveikslų galerijoje: „Gyvenime būti kaip scenoje“, skirta S. Ušinsko retrospektyvinei kūrybos parodai, edukacinė programa „Įdomioji tekstilė“.

Lietuvos dailės muziejaus Meno pažinimo centras aktyviai dalyvauja ne tik Lietuvos, bet ir tarptautiniuose projektuose. 2005 metais koordinuojant L. Paukštienei, N. Jarockienei ir S. Blažiūnaitei buvo įgyvendinti šie projektai: Taikomosios dailės muziejuje ir Vilniaus paveikslų galerijoje „Menas vaikams ir jaunimui“, bendras projektas su Vilniaus senamiesčio Rotary klubu, ir tarptautinis projektas „Virtualus muziejus – pažangi suaugusiųjų mokymosi priemonė“, remiamas

SOCRATES Grundtvig 2 programos. Įgyvendinti bendri edukaciniai projektai. Tęsimas bendradarbiavimas su mokyklomis, dirbančiomis pagal projekto „Vizualinio mąstymo strategijos“ programą, rengiami seminarai. Balandžio 8 dieną pristatytas projektas „Metų laikai“ (žodžio, muzikos, judesio ir saviraiškos kompozicija) su Dituvos pagrindine mokykla, gegužės 25 dieną – projektas „Gama“ su Klaipėdos m. jaunimo centro ABC Ikimokyklinuko studijos ankstyvojo muzikinio ugdymo grupe, 2005 m. lapkritį–2006 m. gegužę projektas „Muzika ir dailė“ kartu su St. Šimkaus konservatorija ir A. Rubliovo pagrindine mokykla. 2005 metais aktyviai dalyvauta projektuose, bendradarbiauta su Vilniaus mokyklomis ir parengta naujų edukacinių programų jau veikiančioms parodoms. Kartu su Baltupių vidurine mokykla rengtas projektas „Vėl Vilniumi džiaugiasi širdis“, skirtas Vilniaus senamiesčio istorijai. Surengtos 5 mokinių parodos: Klaipėdos m. siuvimo ir paslaugų verslo mokyklos moksleivių kūrybos paroda, Klaipėdos m. jaunimo centro vaikų dailės studijos „Varsa“ kūrybos parodos „Vizijos Graikijos tema“ ir „Akmuo – pajūrio dovana“. G. Žukovos akmenų kompozicijos, A. Darongausko fotografijos iš Baltijos pajūrio, Vydūno pagrindinės mokyklos mokinių kūrybos paroda, skirta Žemės dienai, konkurso „Mano prakartėlė“, skirto 125-osioms Prano Domšaičio gimimo metinėms, paroda. Prano Domšaičio galerijoje vedami edukaciniai užsiėmimai „Tėviškės peizažas“, „Gėlės pagal Domšaitį“; Australijos ir Okeanijos tautų meno paroda: „Australijos aborigenų taškavimai“, „Papuasų skulptūrų paslaptys“, „Indonezijos dievai ir deivės“; parodai „Trys Klaipėdos dailės dešimtmečiai“, „Spalva tapyboje“, „Linija grafikoje“, „Forma skulptūroje“, „Klaipėdos dailė“. Laikrodžių muziejaus Edukaciniame centre vedami edukaciniai užsiėmimai klausos ir regėjimo negalią turintiems vaikams: „Gamtos laikas. Paukščių laikrodis“ (akliesiems), „Gamtos laikas. Gėlių laikrodis“ (kurtiesiems), „Laiko skaičiavimas senovėje“. Naudojant naujas technologines priemones papildyti ankstesni užsiėmimai „Laiko skaičiavimas senovėje“, „Pažinkime laikrodį“, „Gėlių laikrodis. Biologinis laikrodis“, „Lygiadieniai ir saulėgražos“, „Pasidaryk laikrodį pats“, „Laikrodis – taikomojo meno dalis“. Parengti nauji užsiėmimai: „Laiko ratai ir ratukai“, „Kalėdiniai užsiėmimai Laikrodžių muziejuje“. Tęsimas projektas „Klaipėdos laikrodžių muziejaus Edukacinio centro modernizavimas“, įrengta nauja edukacinė salė su veikiančiais mechaniniais laikrodžiais ir demonstravimo įranga. Palangos gintaro muziejuje nuo 2005 metų moksleiviams ir studentams pradėti vesti edukaciniai užsiėmimai ir diferencijuotos pamokos-ekskursijos. Sukurtos naujos edukacinės programos „Gintaro apdirbimas: istorija, tradicijos ir dabartis“ ir „Gintaro reikšmė akmens ir metalų amžiais“.

7 grafikas. *Lietuvos dailės muziejaus edukacijos turinys 2005 m.*

2005 m. Lietuvos dailės muziejuje buvo surengta daugiausia edukacinių programų (į jas įėjo pamokos ir užsiėmimai). 7-ojo grafiko duomenys patvirtina sėkmingai vykdomą projektinę veiklą, nes 2005 m. įgyvendinti ir tęsiami anksčiau vykdyti 6 projektai, vyko 2 renginiai, organizuotas 1 konkursas, skirtas 125-osiomis Prano Domšaičio gimimo metinėmis, tačiau duomenys rodo, kad nesurengta nė vieno seminaro.

Meno pažinimo centras Radvilų rūmuose 2006 m. parengė ir įgyvendino edukacines programas nuolatinėms ekspozicijoms. Vilniaus paveikslų galerijoje atnaujinta ir papildyta programa „Lietuvos dailė XVI–XX a. pr.“, sukurtos temos šeimoms („Žymūs žmonės ir jų gyvenimo būdas XIX a. Vilniuje“, „Portrete mano mama ir tėtis“, „Epocha ir asmenybės. Didieji Vilniaus miesto puoselėtojai – Radvilos“), Taikomosios dailės muziejuje atnaujintos ir papildytos edukacinės programos ekspozicijose ir parodose „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų radiniai“, „Atkuriamiems Valdovų rūmams išgytos ir dovanotos vertybės“, „Lietuvos didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius Aleksandras“, „Lietuvos sakralinė dailė“. Sukurta 13 naujų užsiėmimų temų. Aktyviai veikiantis Meno pažinimo centras surengė ir ciklą edukacinių parodų. Sausio 20 d.–vasario 2 d. surengta P. Stankaus (5 m.) piešinių ant šilko paroda „Penkeri Povilo metai“, sausio 20 d.–gegužės 5 d. S. Pakalnio bumerangų paroda „Bumerangai: sukurta Lietuvoje“, kovo 3 d.–gegužės 11 d. įvyko Martyno Mažvydo vidurinės mokyklos moksleivių dailės ir keramikos darbų paroda, Pamario vidurinės mokyklos Modelių namų kūrybos paroda „Paradoksas“, kovo 8–29 d. Klaipėdos jaunimo centro dailės studijos „Varsa“ paroda, kovo 30 d.–gegužės 16 d. Klaipėdos moksleivių keramikos paroda. Kartu su Klaipėdos moksleivių saviraiškos centru gegužės 26 d. vyko respublikinio moksleivių kūrybos konkurso „Knyga“ paroda. Kartu su Martyno Mažvydo vidurine mokykla birželio 30 d.–rugsėjo 15 d. vyko moksleivių plakatų, skirtų Pranui Domšaičiui, paroda. Gruodžio 5–14 d. edukacinio projekto „Čiauškanti mašina“ paroda.

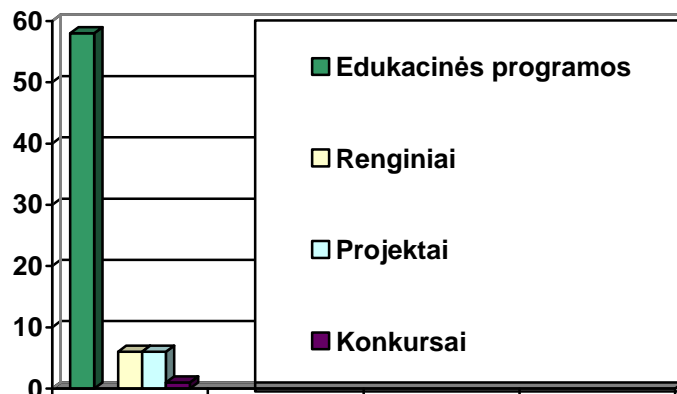
Per 2006 metus Radvilų rūmuose parengtos ir įvykdytos vykusių parodų programos, skirtos moksleiviams ir šeimoms. Parodoje „Gyvenimas be parado“ organizuota edukacinė programa „Senų daiktų poezija Valentino Antanavičiaus kūryboje“, jubiliejinėje parodoje „Freiburgo dailės ir amatų mokykla. Dėstytojai ir mokiniai“ vyko edukacinė programa moksleiviams „Pažintis su išėivijos

daile“, „Atraskime paslaptinę meno pasaulį ir kurkime drauge“ Aloyzo Stasiulevičiaus retrospektyvinėje tapybos parodoje „Vilniaus vizijos“. Tęstos anksčiau parengtos edukacinės programos „Velykos, Velykos, Velykos“, kalėdinė programa moksleiviams „Kai niekas nemato, kai niekas negirdi, tik angelo balsas ateina į širdį“, kilnojama taktilinė paroda „Liečiu – matau“. Vilniaus paveikslų galerijoje suorganizuoti Servanteso „Don Kichoto“ skaitymai visą parą, skirti šio kūrinio 400-osioms metinėms, vykdytos tokios programos kaip „Žodis ir vaizdas. A. Mickevičiaus „Pono Tado“ iliustracijos“, Taikomosios dailės muziejuje „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorinės vėliavos ir žemėlapiai“. Tęsimas tarptautinis projektas „Virtualus muziejus – pažangi suaugusiųjų mokymo priemonė“, pradėtas tęstinis projektas „Kultūros tradicijos naujame kontekste“, kuriuos abu remia SOCRATES Grundtvig 2 programa. Vilniaus paveikslų galerija ir Radvilų rūmai su Vilniaus senamiesčio Rotary klubu įgyvendino bendrą projektą „Menas vaikams ir jaunimui“. Prano Domšaičio galerijos Menų pažinimo centras kūrė naujus ir tęsė jau pradėtus edukacinius užsiėmimus, skirtus vaikams ir suaugusiems: „Mano gimtadienis – muziejuje“, „Popietės muziejuje“, „Tapyba“, „Prano Domšaičio Afrika“, „Žilvinas ir jo svita“, „Piešinys“, „Australijos aborigenų knygos“, „Ekslibrisas“, „Skulptūra“, „Medalio menas“ ir „Skulptūros paslaptys“. Užsiėmimai-dirbtuvės: „Popieriaus gamyba“, „Pasidarysiu atviruką“, „Siūlų gėlės“, „Rėmelis paveikslui“. Paskaitos su praktinėmis užduotimis: „Drapiravimo menas arba kai nereikėjo siūti“, „Damos ir riteriai“, „Aistros dėl mezginių ir laivo modelis plaukuose“, „XX a. postmodernizmo klasika“. „Šventiniai papuošimai ir dovanėlės“ – užsiėmimai, skirti svarbiausioms metų šventėms (šv. Kalėdoms, Valentino dienai, Užgavėnėms, šv. Velykoms, Motinos dienai ir kt.).

2006 metai įgyvendinti bendri edukaciniai projektai, tęsimas bendradarbiavimas su mokyklomis, dirbančiomis pagal projekto „Vizualinio mąstymo strategijos“ programą. Tęsimas edukacinis projektas „Čiauškanti mašina“ kartu su Klaipėdos specialiuoju lopšeliu-darželiu „Čiauškutė“, projektas „Spalvos“ su Klaipėdos jaunimo centro ABC Ikimokyklinuko studijos ankstyvojo muzikinio ugdymo grupe, trišalis edukacinis ciklas jaunimui „Muzika ir dailė“ kartu su S. Šimkaus konservatorija ir A. Rubliovo pagrindine mokykla. Bendradarbiaujant su Lietuvos jūrų muziejumi buvo vedami nemokami edukaciniai užsiėmimai Jūrų muziejaus delfinų terapijos centre. Laikrodžių muziejaus Edukacinis centras kaip ir kasmet vedė edukacinius užsiėmimus klausos ir regėjimo negalią turintiems vaikams. Naudojant naujas technologines priemones ir vaizdinę medžiagą papildyti ankstesni užsiėmimai „Laiko skaičiavimas senovėje“, „Pažinkime laikrodį“, „Gėlių laikrodis. Biologinis laikrodis“, „Lygiadieniai ir saulėgražos“, „Pasidaryk laikrodį pats“, „Laikrodis – taikomojo meno dalis“, „Laiko ratai ir ratukai“ ir „Kalėdiniai užsiėmimai Laikrodžių muziejuje“. Parengti nauji užsiėmimai: „Astronomijos ABC“, „Gamtos laikas. Paukščių laikrodis“ (akliesiems), „Gamtos laikas. Gėlių laikrodis“ (kurtiesiems) ir „Laiko skaičiavimas senovėje“. Surengta vaikų piešinių paroda „Mano laikrodėlis“, skirta pavasario lygiadieniui paminėti. Palangos

gintaro muziejus atnaujino ir papildė anksčiau parengtas edukacines programas „Gintaro apdirbimas: istorija, tradicijos ir dabartis“ ir „Gintaro reikšmė akmens ir metalų amžiais“.

8 grafikas. *Lietuvos dailės muziejaus edukacijos turinys 2006 m.*

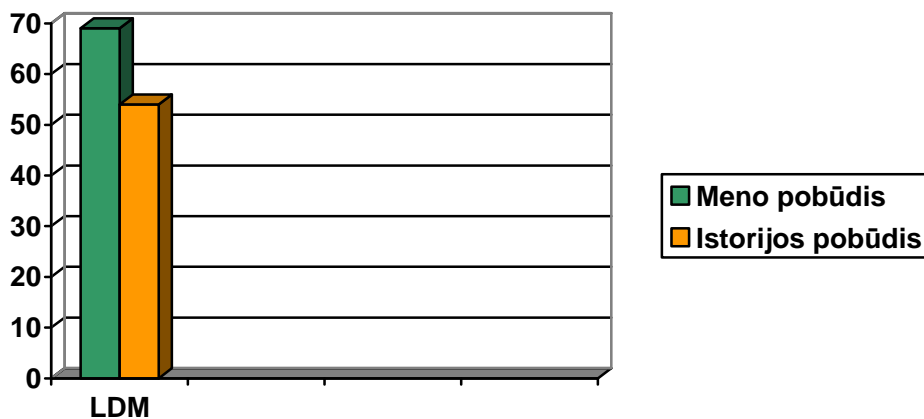

Per 2006 m. muziejuje (žr. 8 grafiką) buvo surengtos 58 edukacinės programos, tai sudarė tik 10 programų mažiau nei 2005 metais ir 6 programom daugiau negu 2004 m. Įdomu tai, kad vykdytų projektų skaičius liko toks pat, tačiau buvo surengta net 4 renginiais daugiau nei 2005 m., tačiau 3 renginiais mažiau nei 2003 m. Buvo organizuotas 1 respublikinis moksleivių kūrybos konkursas „Knyga“. Prieita prie išvados, kad Lietuvos dailės muziejaus edukacinėje veikloje naudojamos visos pagrindinės formos, programos, kiekvienais metais ruošiamos naujos užduotys, papildoma naujais užsiėmimais. Tačiau matyti, kad seminarų, palyginti su edukacinėmis programomis, rengiama mažai, nes jie iš esmės orientuoti tik į mokytojus. Mažai rengiama konkursų ir akcijų – buvo surengta tik 1 akcija ir 3 konkursai per 5 metus.

Gauti duomenys rodo (žr. 9 grafiką), kad Lietuvos dailės muziejuje surengta 69 meno ir 54 istorijos edukacinių užsiėmimų.

Paaikškėjo, kad Lietuvos dailės muziejuje rengiama daugiau meninio pobūdžio edukacinių užsiėmimų.

9 grafikas. *Lietuvos dailės muziejaus edukacinių programų pobūdis*

Pastaba: šio grafiko duomenis neįėjo kalendorinės šventės, nes jos gali būti tiek meninio, tiek ir istorinio pobūdžio.

Išnagrinėjus Lietuvos dailės muziejaus patirtį, akivaizdu, kad čia koreguojamos tradicinės, projektuojamos ir kuriamos naujos ekspozicijos, modernizuojami veikiantys muziejaus padaliniai, daug laiko ir pastangų skiriama edukacinei veiklai ir jos dalyviams. Veiksmingiausios mokymosi formos muziejuose yra edukacinės programos, numatytos I–XII klasės mokiniams. Lietuvos dailės muziejaus edukacinė veikla nuolat kinta, ieškoma naujų veiklos metodų, programos kuriamos atsižvelgiant į skirtingas vaikų ir jaunimo grupių suvokimo galimybes, šiuolaikinę psichologiją ir pedagogiką, o tai lėmė, kad muziejų veikla orientuotųsi į skirtingo amžiaus ir turinčių specialių poreikių dalyvius. Lietuvos dailės muziejaus edukacinėje veikloje naudojamos aktyviausios edukacinės veiklos formos. Galima teigti, kad Lietuvos dailės muziejus per edukacinę muziejų veiklą kuria efektyvaus muziejaus darbo metodikas, tiria ir tobulina muziejų edukacinės veiklos plėtrą. Naudodamas visas aktyvias edukacinės veiklos formas Lietuvos dailės muziejus gerai sprendžia neformalaus ugdymo uždavinius ir realizuoja svarbiausias muziejų edukacijos funkcijas: muziejinės edukacijos efektyvumą, muziejų, naujų metodikų ir programų kūrimą ir pritaikymą skirtingoms lankytojų kategorijoms, bendradarbiavimo su kultūrinės ugdomosios veiklos partneriais.

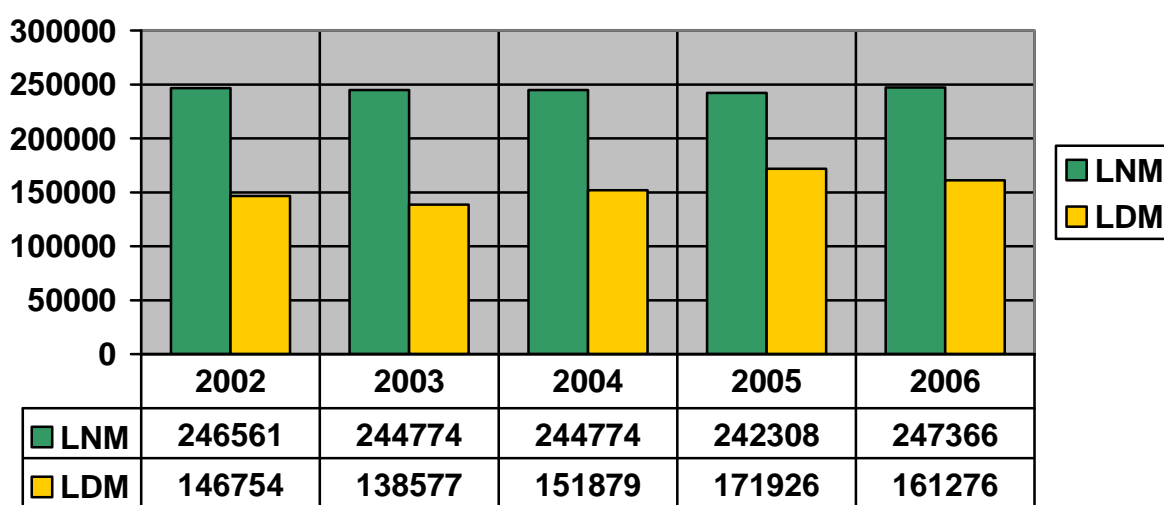
2.3. Lietuvos nacionalinio ir Lietuvos dailės muziejų edukacijos tendencijos

Atliekant tyrimą buvo svarbu apčiuopti, kokios muziejinės edukacijos reikia istorijos ir meno tipo muziejams, o kartu ir Lietuvos nacionaliniam bei Lietuvos dailės muziejams. Aptariant Lietuvos nacionalinio muziejaus ir Lietuvos dailės muziejaus edukacinės veiklos pobūdį, svarbu palyginti 2002–2006 metų muziejų metinių ataskaitų statistinius duomenis pagal bendrą lankytojų ir atskirai organizuotų lankytojų skaičių, taip pat pateikti duomenis apie muziejų surengtų edukacinių užsiėmimų ir jose dalyvavusių moksleivių skaičių. Iš duomenų bus galima daryti išvadas, kaip

nacionaliniuose muziejuose organizuojama edukacinė veikla, išryškinti tendencijas, skirtumus ir panašumus. Atliktas tyrimas padės išsiaiškinti, kokios edukacijos reikia meno ir istorijos muziejų tipams, taip pat nacionalinių muziejų edukacijos pobūdžio formavimą: ar muziejai atitinka poreikius, keliamus istorijos ir meno muziejams, ar Lietuvos nacionalinis ir Lietuvos dailės muziejai kryptingai atlieka šiems muziejams apibrėžtas misijas ir strategijas, formuojant jų edukacinės veiklos turinį ir formą.

Toliau šiame skyriuje bus remiamasi Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos pateiktais muziejų lankytojų statistiniais duomenimis 2002–2006 m.⁵⁴

10 grafikas. *Muziejų lankytojų statistiniai duomenys*

Pateiktame grafike (žr. 10 grafiką) galima matyti, kad bendras lankytojų skaičius kiekviename muziejuje per tiriamus laikotarpius žymiai nekito, tai reiškia, kad abiejų muziejų bendras lankytojų skaičius yra stabilus – be žymių kilimų ar kritimų, tačiau galima išvelti, kad Lietuvos nacionalinis muziejus lankytojų sulaukia žymiai daugiau. Lietuvos nacionalinis muziejus vidutiniškai per metus sulaukdavo stabilaus apie 245 240 lankytojų skaičiaus, o Lietuvos dailės muziejus – 154 082 lankytojų, vadinasi, Lietuvos nacionalinis muziejus sulaukdavo 90 740 lankytojų daugiau. Tiriant bendrą abiejų muziejų lankytojų skaičių, paaiškėjo, kad Lietuvos nacionaliniame muziejuje per visus tiriamus metus apsilankė 1 226 209 lankytojų, o Lietuvos dailės muziejuje užfiksuota tik 770 412 lankytojų. Taigi Lietuvos nacionalinis muziejus lenkia Lietuvos dailės muziejų net 455 797 lankytojais. Nors Lietuvos nacionaliniame muziejuje užfiksuotas stabilus lankytojų skaičius, daugiausia jų muziejus sulaukė 2006 metais, o mažiausiai – 2005 metais, tuo tarpu Lietuvos dailės muziejus per 2005 metus sulaukė daugiausia lankytojų, mažiausiai lankytojų sulaukta 2002 metais. Didžiausias lankytojų skirtumas išryškėjo 2002 metais (99 807) ir

⁵⁴ Muziejų statistika. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus], 2007 m. balandžio 17 d. [žiūrėta 2007 m. gruodžio 18 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.muziejai.lt/statistika.htm>>.

2003 metais (106 197). Lietuvos dailės muziejuje lankytojų edukacinių renginių ir moksleivių skirtumai mažėjo nuo 2004 metų (2004 metais skirtumas tik 93 321, 2005 metais – 70 382, o 2006 metais bendras lankytojų skirtumas buvo mažesnis negu 2004 metais ir sudarė 86 090 lankytojų).

Taigi galima daryti prielaidą, kad kiekvienas muziejus turi unikalią auditoriją, kuri priklauso nuo institucijos pobūdžio. Nagrinėjamu atveju Lietuvos nacionalinis muziejus interpretuoja istoriją, o Lietuvos dailės muziejus eksponuoja meno kolekcijas. Muziejai turi savo nustatytą lankytojų skaičių per metus, kurių ir sulaukiama.

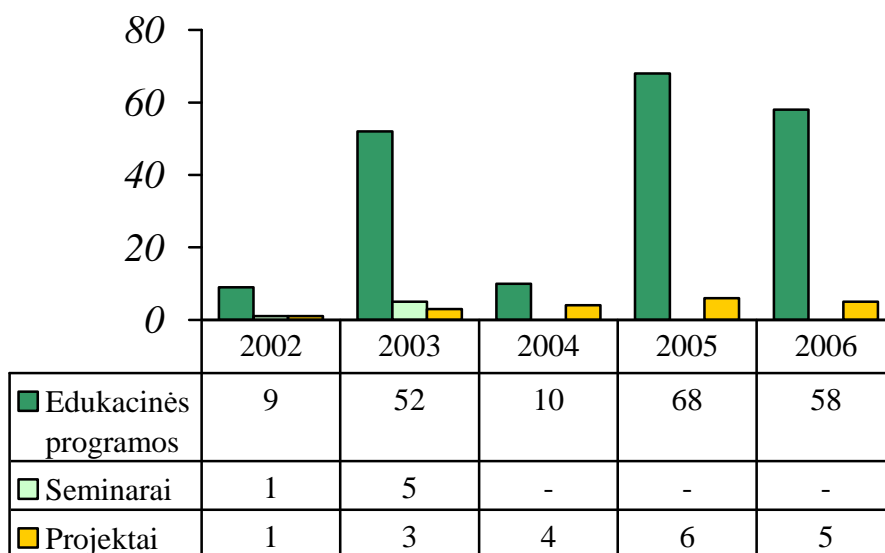
1 lentelė. *Dalyvavusių lankytojų skaičius 2002–2006 metais*

ORGANIZUOTŲ LANKYTOJŲ:					
	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.
LNM	82 721	53 245	65 134	56 354	55 419
LDM	56 974	33 975	48 300	39 471	42 004
IŠ JŲ MOKSLEIVIAI:					
LNM	71 511	36 234	36 557	28 111	25 990
LDM	40 449	13 700	21 771	27 130	18 169

Tyrimo metu buvo svarbu išsiaiškinti ne tik bendrą lankytojų skaičių, bet ir kiek muziejai sulaukia lankytojų bei kiek tarp jų moksleivių. Palyginus šiuos duomenis galima teigti, kad Lietuvos nacionalinis muziejus sulaukė 312 873 organizuotų lankytojų, o Lietuvos dailės muziejus – 220 724, taigi Lietuvos nacionalinį muziejų aplankė 92 149 lankytojais daugiau. Remiantis pateiktais skaičiavimais, matyti, kad didžiausias lankytojų skirtumas išryškėjo 2002 m. – 25 747. 2003 metais skirtumas sumažėjo iki 19 270, 2004 m. ir 2005 m. Lietuvos nacionalinis muziejus sulaukė 16 883 lankytojais daugiau, o 2006 metais skirtumas sumažėjo iki 13 415 dalyvių. Paaiškėjo, kad Lietuvos nacionaliniame muziejuje bendrą lankytojų skaičių daugiausia sudarė moksleiviai 2002 metais, didžiausias skirtumas pasiektas 2004 m. – net 31 159, tačiau nuo 2005 metų lankytojų skirtumas mažėjo iki 16 883, o 2006 m. sumažėjo iki 13 415. Palyginus muziejuose apsilankusių moksleivių skaičių paaiškėjo, kad kiekvienais metais Lietuvos nacionalinis muziejus sulaukdavo gerokai daugiau moksleivių grupių negu Lietuvos dailės muziejus. Didžiausias skirtumas buvo 2002 metais, kai LNM apsilankė net 31 062 moksleiviais daugiau, o 2003 metais – 22 534 daugiau. Skirtumas beveik per pusę sumažėjo 2004 metais (14 786 moksleiviai). Nuo 2005 metų sumažėjo iki 981, tačiau per kitus metus vėl išaugo iki 7 821 moksleivio. Palyginus abiejų muziejų apsilankusių

moksleivių skaičių, paaiškėjo, kad Lietuvos nacionalinis muziejus 2002–2006 metais sulaukė net 77 184 moksleiviais daugiau.

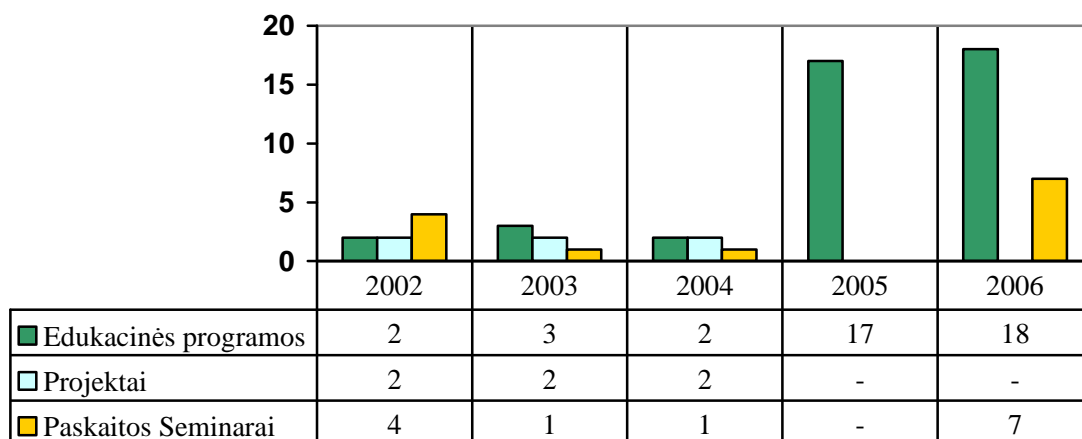
11 grafikas. *Lietuvos dailės muziejaus edukacinės programos, seminarai ir projektai 2002–2006 m.*

Tyrimo metu buvo svarbu išsiaiškinti ir palyginti, kiek edukacinių programų, seminarų ir projektų pristatė muziejai per 2002–2006 metus.

Iš Lietuvos dailės muziejaus pateiktų metinių ataskaitų matyti, kad šis muziejus organizuoja ir pristato daugiausia edukacinių užsiėmimų. Iš pateikto 11-ojo grafiko matyti, kad mažiausiai edukacinių programų pristatyta 2002 metais. Tai lėmė faktas, kad muziejinė edukacija Lietuvoje tik pradėjo plėtotis. Daugiausia programų buvo surengta per 2005 metus, tačiau nebuvo organizuota nė vieno seminaro. Per 2006 metus pristatytos 58 programos, tačiau metinių ataskaitų duomenys rodo, kad kaip ir 2005 metais nebuvo surengta nė vieno seminaro. Ši analizė atskleidė keistą tendenciją, kad 2002 metais, kai buvo surengtos tik 9 edukacinės programos, buvo surengta daugiausia edukacinių užsiėmimų (žr. 2 lentelę), tačiau per 2005 ir 2006 metus, kai visuomenei buvo pristatyta daugiausia programų, buvo surengta mažiausiai edukacinių užsiėmimų. Svarbu tai, kad Lietuvos dailės muziejus aktyviai dalyvauja ne tik Lietuvos, bet ir tarptautiniuose projektuose. Iš grafiko matyti, kad projektų kiekvienais metais daugėjo, iš viso buvo surengta 19 projektų, šiek tiek mažiau muziejus organizuoja seminarų. Įdomu tai, kad seminarai buvo rengiami tik 2002 ir 2003 metais.

12 grafikas. *Lietuvos nacionalinio muziejaus edukacinės programos, projektai ir seminarai 2002–2006 m.*

Iš 12-ojo grafiko matyti, kad mažiausiai Lietuvos nacionalinis muziejus turėjo edukacinių programų 2002 metais, daugiausia – 2006 metais. Galima daryti prielaidą, kad tai lėmė ir edukacinių užsiėmimų, ir dalyvių skaičius, be to, muziejuje nuolat skaitomos paskaitos apie archeologijos tyrinėjimus. Duomenys rodo, kad 2002–2006 metais buvo pristatyta 13 paskaitų skirtingomis temomis, skirtų jauniems archeologams, menų ir istorijos fakultetų studentams. Lietuvos nacionalinis muziejus dalyvavo tik 6 projektuose edukacijos srityje, kai tuo tarpu Lietuvos dailės muziejus – 19 projektų. Svarbu tai, kad muziejinkai nuolat dirba edukacijos srityje.

2 lentelė. *Edukaciniai užsiėmimai 2002–2006 metais*

SURENGTA EDUKACINIŲ UŽSIĖMIMŲ					
	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.
LNM	386	162	497	787	916
LDM	1 291	1 122	1 035	1 102	815

Anksčiau gauti duomenys rodo, kad Lietuvos nacionalinis ir Lietuvos dailės muziejai yra sėkmingai dirbantys edukacijos srityje, kurdami ir organizuodami naujas edukacines programas, projektus, kultūrinius renginius, ekskursijas, skirtas plačiajai auditorijai, todėl remiantis statistiniais duomenimis darbe siekta išsiaiškinti, kiek per 2002–2006 metus muziejai suorganizavo edukacinių užsiėmimų.

Analizuojant muziejų surengtų edukacinių užsiėmimų skaičių (žr. 2 lentelę) paaiškėjo, kad didžiausias skirtumas tarp šių muziejų surengtų edukacinių renginių buvo 2003 m. siekė 960. Šie skaičiai patvirtina anksčiau gautus duomenis (žr. 3 grafiką), kai Lietuvos nacionaliniame muziejuje buvo suorganizuotos per tuos metus pristatytos tik 2 programos. Jau kitais metais padėtis pradėjo taisytis, tačiau skirtumas vis dėlto dar išliko nemažas – 538. 2005 m. buvo pristatyta 17 edukacinių programų ir taip gerokai buvo priartėta prie Lietuvos dailės muziejaus pasiektų rezultatų. O 2006 m., kai Lietuvos nacionalinis muziejus turėjo 18 programų, jame buvo surengta net 101 užsiėmimu

daugiau. Ištyrus, kiek muziejai surengė edukacinių užsiėmimų (žr. 2 lentelę) 2002–2006 m., galima daryti išvadą, kad Lietuvos dailės muziejus buvo gerokai pranašesnis už Lietuvos nacionalinį muziejų, išskyrus 2006 m. Tiriant gautus muziejų duomenis pagal surengtų edukacinių užsiėmimų skaičių, paaiškėjo, kad 2002 m. Lietuvos dailės muziejus surengė net 905 užsiėmimais daugiau.

3 lentelė. *Edukacinių užsiėmimų dalyvių skaičius 2002–2006 metais*

EDUKACINIŲ UŽSIĖMIMŲ DALYVIŲ SKAIČIUS					
	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.
LNM	6 667	4 502	9 543	14 841	16 701
LDM	25 847	23 045	28 642	20 594	13 987

Kadangi daugiau edukacinių užsiėmimų surengė Lietuvos dailės muziejus, tai ir dalyvių šiuose renginiuose buvo sulaukta daugiau. Gauti duomenys rodo, kad Lietuvos nacionaliniame muziejuje sulaukta 52 254, o Lietuvos dailės muziejus – 112 115 dalyvių (skirtumas – 59 861 dalyvis). Tačiau paaiškėjo, kad 2006 metais Lietuvos nacionaliniame muziejuje dalyvių skaičius buvo net 2 714 dalyvių daugiau, tai patvirtina ir anksčiau gauti duomenys (žr. 2 lentelę), rodantys, kad 2006 metais Lietuvos nacionalinis muziejus surengė 101 edukaciniu užsiėmimu daugiau. Matyti, kad Lietuvos dailės muziejaus edukacinė veikla pasižymi ypatingu dinamiškumu per visus metus, o Lietuvos nacionalinio muziejaus edukacinės veiklos procesas gerokai suintensyvėjo nuo 2005 metų. Tai patvirtina statistiniai duomenys, rodantys, kad 2002 metais buvo net 191 880 dalyvių daugiau, 2003 metais – 18 543 dalyviais daugiau, 2004 metais skaičius vėl išaugo iki 19 099. Nuo 2005 m. skirtumas gerokai sumažėjo – net iki 5 753 dalyvių.

Galima teigti, kad Lietuvos dailės muziejuje sulaukta daugiau edukacinių užsiėmimų dalyvių, o tai lėmė ir anksčiau gauti duomenys (žr. 2 lentelę), kad Lietuvos nacionalinis muziejus surengė mažiau edukacinių programų, atitinkamai mažiau ir edukacinių užsiėmimų.

Taigi remiantis gautais duomenimis galima teigti, kad Lietuvos nacionalinis muziejus sulaukia gerokai daugiau lankytojų, didesnis šiame muziejuje ir organizuotų lankytojų skaičius. O daugiausia parengtų edukacinių programų sulaukiama iš Lietuvos dailės muziejaus. Paaiškėjo, kad Lietuvos nacionaliniame muziejuje apsilanko daugiau moksleivių, tačiau gauti duomenys rodo, kad Lietuvos dailės muziejus organizuoja daugiau edukacinių užsiėmimų ir daugiau sulaukia dalyvių šioje veikloje. Galima daryti išvadą, kad Lietuvos dailės muziejus labiau linkęs organizuoti ir vykdyti edukacinę veiklą, o Lietuvos nacionalinis muziejus – organizuoti ir pritraukti kuo daugiau lankytojų. Galima teigti, kad muziejai yra veiksmingai dirbantys edukacijos srityje. Lietuvos nacionalinis muziejus atlieka savo strategijose numatytus tikslus per eksponatus skleisti ir puoselėti

pagrindinį Lietuvos istorinį paveldą ir kultūrą, t. y. rengti seminarus, paskaitas ir ekskursijas. Lietuvos dailės muziejaus per edukaciją atlieka savo misiją populiarinti nacionalinės vertės dailės kūrinius, pristatyti juos ekspozicijose, parodose, publikacijose ir per edukacines programas. Tačiau nors muziejai sėkmingai veikia edukacijos srityje, tačiau visgi būtina įvertinti savo paslaugų kokybę, darbo metodus, ryšių su visuomene principus, nustatyti kliūtis, trukdančias muziejuje plėtoti mokymosi veiklą, ir numatyti strategiją, kaip tas kliūtis pašalinti.

3. MUZIEJINĖS EDUKACIJOS POREIKIS IR GALIMYBĖS

Edukacinės programos populiarina pačius muziejus ir kuria naują edukacinę aplinką, Tačiau kaip įvertinti, ar muziejaus edukacinė veikla yra reikšminga mokytojams ir jų mokiniams – pagrindiniams programų dalyviams.⁵⁵

Šiame darbe bus remiamasi Julijos Streikutės ir Jurgitos Baltuškaitės 2005 m. atliktu „Muziejų lankytojų – mokytojų – poreikių“ tyrimu, kuris buvo pirmasis edukacinio pobūdžio,

siekiant išsamiai išsiaiškinti mokinių ir mokytojų požiūrį į vykdomą edukacinę veiklą muziejuose. Kaip tyrimo objektas buvo pasirinkta mokinių kartu su savo mokytojais grupė, nes, remiantis anksčiau gautais duomenimis, būtent jie priklauso dažniausiai muziejuose besilankančių asmenų grupei. Darbe buvo iškeltas tikslas – atlikti platesnį tyrimą ir bandyti apčiuopti, kokios muziejinės edukacijos reikia istorijos ir meno tipo muziejams, o kartu ir Lietuvos nacionaliniam bei Lietuvos dailės muziejams. Tyrimas atliktas remiantis istorijos ir meno mokytojų, kurie dėsto VI–XII klasių mokiniams, atsakymais į anketoje pateiktus klausimus.

Menotyriminės Aldonos Dapkutės teigimu, edukacinės muziejų programos padeda mokiniui priartėti prie tų vertybių, kurias saugo ir ugdo muziejai. Aktyviai organizuodamas neformalųjį švietimą, muziejus kol kas nepadedą spręsti mokyklai formaliojo ugdymo aktualinimo uždavinio. Būtent ši sritis šiandien yra svarbi mokyklai ir mokytojui. Muziejus yra ta erdvė, kurioje būtų galima sėkmingiausiai plėtoti netradicines ugdymo formas. Muziejai edukacines programas rengia moksleiviams ir jų mokytojams, o pastarųjų norai ne visada sutampa su galimybėmis lankytis muziejuose. Galima išvengti tipiško susiskaldymo pavyzdį, kai atitinkamos institucijos nesujungia savo veiklos⁵⁵. Mokykla – egzistuoja lygiagrečiai, bet nėra juos jungiančios grandies, kad jie vienas kitą praturtintų, o kartu tarnautų bendram visuomenės gėriui. Svarbu išsiaiškinti, kaip gali susisiekti du patyrimą teikiantys komponentai – muziejų erdvės ir mokykla. Norint išspręsti tokio nesusikalbėjimo priežastis, svarbu išsiaiškinti muziejų edukacinės veiklos dalyvių požiūrį į muziejų veiklą.

3.1. Konstatuojamojo tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimo tikslas – nustatyti istorijos ir menų mokytojų bei mokinių poreikius, požiūrį į muziejų ir jo teikiamas paslaugas ir edukacinę veiklą.

Tyrimo metodai:

- anketinė apklausa;
- matematinė statistinė analizė;
- lyginamoji analizė.

Muziejai edukacines programas rengia moksleiviams ir jų mokytojams, o pastarųjų norai ne visada sutampa su galimybėmis lankytis muziejuose. Galime išvengti tipiško susiskaldymo pavyzdį, kai atitinkamos institucijos nesujungia savo veiklos, nors uždavinius kelia tuos pačius – siekti, kad

⁵⁵ ŽALIADUONIENĖ, Beta. Edukacinės veiklos analizė: Alytaus kraštotyros muziejaus patirtis. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. 2003, Nr. 3 [žiūrėta 2007 m. gruodžio 18 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.museums.lt/Lietuvos_muziejai_2003_nr3/zaliaduoniene.htm>.

⁵⁶ DAPKUTĖ Aldona. Muziejus – laukianti erdvė. *Muziejų edukacinės programos. Teorija. Praktika*. Straipsnių rinkinys. Vilnius, 2005, p. 7–15.

moksleiviai pažintų ir „vartotų“ meną. Norint išspręsti tokio nesusikalbėjimo priežastis, svarbu išsiaiškinti edukacinės veiklos dalyvių požiūrį į muziejų edukacinę veiklą.

Tyrimo kontekstas. Svarbu išsiaiškinti, kaip gali susisieti du atskirai egzistuojantys patyrimą teikiantys komponentai – muziejų erdvės ir mokykla. Į tyrimo kontekstą įeina šio ryšio egzistavimas, kokybė ir rezultatai. Remiantis Elian Hooper-Greenhill 1999 metais atlikto sociologinio tyrimo „Panašumai ir skirtumai tarp įvairių muziejų lankytojų grupių“, aprašyto knygoje „Learning in art museums: strategies of interpretation“⁵⁶. Ir Harrisano Qualitative'o tyrimų Children as an Audience for Museums and Galleries, atliktų 1997 m.⁵⁷

Tyrimo objektas – istorijos ir menų mokytojai ir VI–XII klasių mokiniai.

Tyrimo tikslas – remiantis apklaustų mokytojų ir mokinių gautais duomenimis išsiaiškinti poreikius ir požiūrį į muziejų vykdomą edukacinę veiklą.

Tyrimo uždaviniai

- Išsiaiškinti, kaip dažnai ir kokiuose muziejuose mokytojai ir mokiniai lankosi dažniausiai.
- Išsiaiškinti mokinių ir mokytojų poreikius dalyvauti muziejų vykdomoje veikloje.
- Iširti muziejų edukacinės veiklos dalyvių požiūrį ir edukacinę muziejų veiklą.
- Nustatyti trukdžius ir problemas atvykstant į muziejų.
- Nustatyti mokinių ir mokytojų suinteresuotumą dalyvauti muziejų vykdomoje veikloje.
- Išsiaiškinti, ar būtų tikslinga apsilankymą muziejuose įtraukti į bendrojo lavinimo programas.
- Parengti rekomendacijas.

Tyrimo metodai

- Anketinė apklausa.
- Matematinės statistikos metodai: duomenų procentinė analizė, chi kvadrato kriterijaus taikymas, kontingencijos koeficientas (C).
- Lyginamoji analizė.

Tyrimo hipotezė – manytina, kad įvertinus moksleivių, mokytojų požiūrį į edukacinę Lietuvos muziejų veiklą, galima atskleisti problemas bei pateikti rekomendacijas, kaip reikėtų

⁵⁷ HOOPER-GREENHILL, Elian. *Educational role in museum, Learning in art museums: strategies of interpretation* [interaktyvus]. Routledge, 1999 [žiūrėta 2008 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <http://books.google.com/books?hl=lt&lr=&id=-3_9K-c>.

⁵⁸ QUALITATIVE, Harris. *Museological Review* [interaktyvus]. [University of Leicester], 2004, Issue 11 [žiūrėta 2008 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.le.ac.uk/ms/research/Museological%20Review%2011,%202004.pdf>>.

tobulinti muziejų edukacinę veiklą.

Tyrimo duomenų matematinė statistinė analizė atlikta naudojant SPSS PC/13.0 statistinį paketą (angl. *Statistical Pacage for the Social Sciences*) (SPSS X, 1984). Magistro darbe pateiktas rodiklių pasiskirstymas absoliučiaisiais skaičiais ir procentais. Požymių tarpusavio ryšiui nustatyti naudotas χ^2 (chi kvadrato) kriterijus. Skirtumas statistikai reikšmingas, kai pasiklivimo lygmuo $p < 0,05$, skirtumas esminis – $p < 0,01$, skirtumas labai ryškus – $p < 0,001$ ir skirtumas visiškas – $p < 0,0001$. Kai pasiklivimo lygmuo buvo didesnis už $0,05$ ($p > 0,05$), laikyta, kad skirtumai tarp dažnių yra nereikšmingi.⁵⁸

Apklaustos imties charakteristika. Tyrimas vyko dviem etapais: mokinių anketinė apklausa ir mokytojų anketinė apklausa.

Tyrimo metu buvo apklausti 265 VI–XII klasių moksleiviai iš Alytaus, Kauno, Molėtų, Šiaulių, Šilutės ir Vilniaus vidurinių mokyklų. Koduojant paaiškėjo, kad 18 anketų buvo ne iki galo užpildytos, todėl jos atmestos, o išanalizuotos 247 moksleivių anketos. Buvo apklausti 105 mokytojai. Iš jų 53 dailės, 8 dailės istorijos, 28 istorijos ir 13 muzikos. Koduojant paaiškėjo, kad 3 anketos buvo ne iki galo užpildytos, kai kurie iš respondentų pildydami anketą nepasirinko jokio atsakymo, todėl buvo išanalizuoti 102 anketų atsakymai (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. *Tiriamųjų demografinė charakteristika*

Tiriamųjų grupė	Demografinė charakteristika		N	%
Moksleiviai	Lytis	merginos	125	50,6
		vaikinai	122	49,4
	Iš viso		247	100
Mokytojai	Lytis	moterys	91	89,2
		vyrų	11	10,8
	Pedagoginio darbo stažas	0–5 metų	23	22,5
		6–10 metų	16	15,7
		11–20 metų	34	33,3
		21 ir daugiau metų	29	28,5
	Kvalifikacinė kategorija	mokytoja (-as)	43	42,2
		vyr. mokytoja (-as)	45	44
		metodininkė (-as)	12	11,8
ekspertė (-as)		2	2	

Iš 4 lentelės matyti, kad moksleivių vaikinų ir merginų apklausta beveik po lygiai.

Dauguma apklaustų mokytojų pagal kvalifikacinę kategoriją yra mokytojai ir vyresnieji mokytojai. Vieną aštuntąją tiriamųjų sudarė mokytojai metodininkai ir mažiausią dalį – mokytojai ekspertai. Beveik trečdalis apklaustųjų darbo stažas yra nuo 11 iki 20 metų, daugiau nei ketvirtadalis – 21 ir daugiau metų, daugiau nei penktadalis – iki 5 metų ir beveik šeštadalis

⁵⁸ BITINAS, B. *Ugdymo tyrimo metodologija*. Vilnius, 1998, p. 245.

respondentų darbo stažas yra nuo 6 iki 10 metų. Tyrime dalyvavo beveik 78 procentais daugiau moterų nei vyrų. Palyginus tiriamuosius pagal pedagoginį darbo stažą, išaiškėjo, kad daugiausia tyrime dalyvavo mokytojų, turinčių 11 ir daugiau metų darbo stažą. Palyginus mokytojus pagal kvalifikaciją, paaiškėjo, kad daugiausia yra mokytojų, turinčių mokytojų ir vyriausiųjų mokytojų kvalifikacinę kategoriją, ir mažiausiai – mokytojų ekspertų. Kokybinė imties analizė leidžia teigti, kad yra atstovauta įvairioms tiriamųjų vienetų grupėms. Imties dydis yra ribotas, tačiau remiantis kiekybinės ir kokybinės tyrimo imties analize galima daryti prielaidą, kad tyrime dalyvavusiose mokyklose vyrauja mokytojo ir vyr. mokytojo kvalifikacines kategorijas turintys mokytojai.

Apklaustos organizavimas ir anketa. Mokiniamis apklausti buvo parengta dvidešimties klausimų anketa (žr. 1 priedą). Sudarytos šios klausimų grupės: informacija apie respondentą (lytis, klasė) ir požiūris į muziejų edukacinę veiklą. Buvo pateikti uždaro (1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18) ir atviro (5, 11, 12, 19, 20) tipo klausimai. Atsakymai į atviro tipo klausimus prieš koduojant buvo grupuojami, t. y. išskirtos vienodos atsakymų grupės.

Mokytojams apklausti buvo parengta 23 klausimų anketa (žr. 2 priedą), sudaryta remiantis mokslinės literatūros tiriamuoju klausimu analize. Pateiktos šios klausimų grupės: informacija apie respondentą (lytis, pedagoginio darbo stažas, kvalifikacinė kategorija) ir požiūris į muziejų ir muziejaus edukacinę veiklą. Buvo pateikti uždaro (1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23) ir atviro (4, 11, 22) tipo klausimai.

3.2. Mokinių požiūris į siūlomą ir vykdomą muziejų edukacinę veiklą

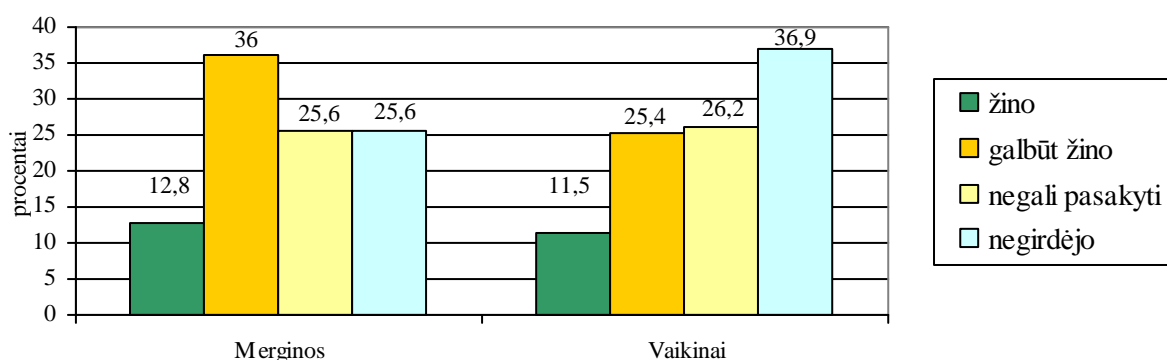
Tyrimo pradžioje siekta išsiaiškinti, ar mokiniai yra nors kartą apsilankę muziejuje, siekta apklausti kuo daugiau skirtingų miestų ir vidurinių mokyklų mokinių, kad būtų gauti kuo tikslesni duomenys. Išaiškėjo džiuginantys rezultatai, kad visi apklaustieji mokiniai yra nors kartą apsilankę muziejuje, iš jų 125 merginos ir 122 vaikinai.

Tyrimo metų pirmiausiai svarbu išsiaiškinti apsilankymo muziejuje dažnumą. Į klausimą, kaip dažnai lankosi muziejuje, dauguma respondentų atsakė, kad kartą per metus (žr. 6 lentelę). Palyginus duomenis pagal lytį paaiškėjo, kad merginų 9 procentais daugiau nei vaikinų muziejuose apsilanko tik vieną kartą per metus. Mažiau nei trečdalis apklaustų mokinių lankosi muziejuje ne dažniau kaip kartą per pusmetį, iš jų 8 procentais daugiau vaikinų nei merginų. Mažiau nei po dešimtadalį muziejuose apsilanko ne dažniau kaip kartą per savaitę ar mėnesį. Respondentai vaikinai muziejuose lankosi dažniau.

5 lentelė. *Mokinių noro lankytis muziejuje dažnumas (procentais)*

Teiginys	Merginos	Vaikinai	Iš viso
<i>1. Lankymosi muziejuose dažnumas</i>			
Kas savaitę	–	1,6	0,8
Kartą per mėnesį	8,8	8,2	8,4
Kartą per pusmetį	24,8	32,8	28,7
Kartą per metus	66,4	57,4	61,9
<i>2. Ar mėgstama lankytis muziejuose</i>			
Labai mėgsta	13,6	13,1	13,5
Mėgsta	58,4	46,7	52,5
Nemėgsta	28	40,2	34
<i>3. Noras dažniau lankytis muziejuje</i>			
Labai norėtų	21,6	24,6	23,1
Būtų įdomu	55,2	41,8	48,5
Nesvarbu	16	19,7	17,9
Nenorėtų	7,2	13,9	10,5

Daugiau nei pusė respondentų nurodė, kad jiems patinka lankytis muziejuose, daugiau nei trečdalis – kad nepatinka (vaikinių, nurodžiusių, kad nepatinka, 11,8 procentais daugiau nei merginų). Šiek tiek daugiau nei dešimtadalis respondentų (tai yra gana mažai) nurodė, kad muziejuose lankytis jiems labai patinka. Labai norinčių muziejuose apsilankyti dažniau sudaro beveik ketvirtadalis mokinių. Beveik pusė apklaustų mokinių nurodė, kad būtų įdomu lankytis muziejuose dažniau. Dešimtadalis mokinių dažniau muziejuose lankytis nenorėtų. Taigi galima daryti išvadą, kad dauguma mokinių, kurie mėgsta ir norėtų dažniau lankytis muziejuose, apsilanko ne dažniau nei kartą per pusmetį ar metus.

13 grafikas. *Mokinių žinios apie muziejinės edukacijos sąvoką*

13-ojo grafiko duomenys rodo, kad dauguma mokinių mano, jog galbūt girdėjo sąvoką *muziejinė edukacija*. Ketvirtadalis apklaustųjų negali pasakyti, ar yra girdėję šią sąvoką. Daugiau nei trečdalis vaikinių ir šiek tiek daugiau nei ketvirtadalis merginų nieko negali pasakyti apie šios sąvokos reikšmę. Paaiškėjo, kad dauguma moksleivių nėra girdėję apie muziejų edukacinę veiklą

arba šios sąvokos neįsiminė. Vadinasi, muziejaus gyvenimas ir programos šiuo metu nedaro didelės įtakos moksleiviams, jie yra per mažai apie tai informuoti.

6 lentelė. *Moksleivių dalyvavimas edukacinėje muziejų veikloje (procentais)*

Teiginiai	Merginos	Vaikinai	Iš viso
<i>1. Dalyvavimas edukacinėje veikloje</i>			
Dalyvauja	29,6	32	30,8
Nedalyvauja	70,4	68	69,2
<i>2. Dalyvavimo edukacinėje veikloje dažnumas</i>			
Kartą per mėnesį	4	3,3	3,6
Kartą per tris mėnesius	1,6	4,1	2,8
Kartą per pusmetį	3,2	5,7	4,5
Kartą per metus	16	5,7	10,9
Dalyvavo tik kartą	12,8	17,3	15
Nedalyvauja	62,4	63,9	63,2
<i>3. Ar mėgstama dalyvauti muziejų veikloje</i>			
Mėgsta	22,4	23,8	23,1
Nelabai mėgsta	12	8,2	10,1
Nemėgsta	4,8	4,9	4,9
Nežino, nes nedalyvavo	60,8	63,1	61,9

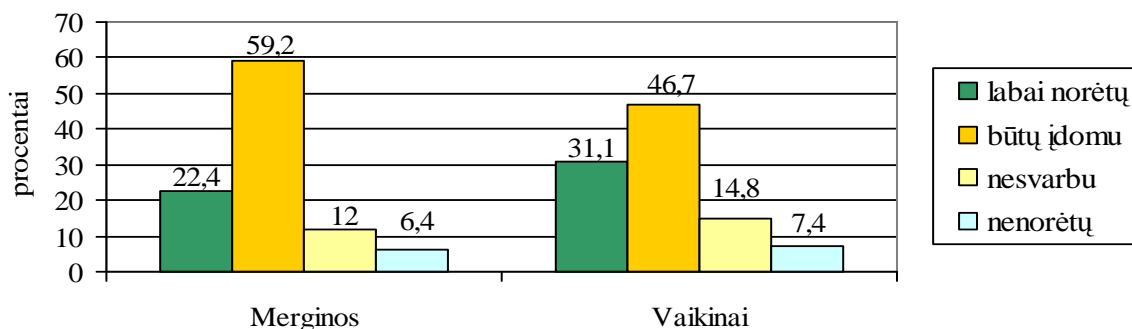
Edukacinėmis muziejų programomis siekiama naujomis formomis netradicinėje aplinkoje sudominti vaikus viena ar kita tema ir taip dirbant palengvinti bei pajvairinti pedagogų darbą. Tokie užsiėmimai suteikia moksleiviui naujų įgūdžių, padeda gilinti žinias, pratina daugiau būti muziejaus erdvėje ir vertinti muziejų kaip meno istorijos ir mokslo šaltinį. Buvo svarbu išsiaiškinti, ar mokiniai dalyvauja siūlomoje muziejų veikloje ir kaip vertina muziejaus veiklą.

Tyrimo duomenys (žr. 6 lentelę) rodo, kad tik beveik trečdalis apklaustųjų yra dalyvavę muziejų edukacinėje veikloje, tačiau dauguma jų nė karto nedalyvavo edukacinėje muziejų veikloje. Merginų, dalyvavusių edukacinėje veikloje, buvo tik šiek tiek daugiau nei vaikinų. Mažiau nei septintadalis mokinių edukacinėje veikloje dalyvavo tik kartą, šiek tiek daugiau nei dešimtadalis mokinių – kartą per metus. Mažiausiai dalyvauta kartą per mėnesį ir kartą per tris mėnesius. Iš tyrimo duomenų matyti, kad labai mažai mokinių dalyvauja muziejų rengiamuose edukaciniuose renginiuose. Į trečią klausimą, ar patinka dalyvauti muziejų veikloje, galėjo atsakyti tik 38,1 procentas mokinių, nes likusioji dalis tokioje veikloje nedalyvauja. Iš analizuojamų duomenų paaiškėjo džiuginantys rezultatai, kad daugumai, t. y. beveik ketvirtadaliui apklaustųjų, patiko dalyvauti edukacinėje veikloje. Dešimtadaliui apklaustųjų tokia veikla nelabai patiko ir vienam ketvirtadaliui – nepatiko.

Sunku padaryti patikimas išvadas, nes su rengiama edukacine muziejų veikla daugiau nei pusė respondentų nesusipažinę ir joje nedalyvavę. Dalis moksleivių teigia, kad jiems muziejų edukacinė veikla patinka. Norint sudominti ir pritraukti mokyklinio amžiaus vaikus į muziejų, reikia

ne tik stengtis suteikti vaikams galimybę gilinti ir plėsti turimas žinias, tenkinti jų poreikius, interesus, bet ir plėtoti muziejų edukacinę aplinką. Dėl to reikėtų susirūpinti tiek muziejų darbuotojams, tiek mokyklų vadovybei ir mokytojams.

14 grafikas. *Moksleivių noras, kad kartais pamokos vyktų muziejuje*

Mokymasis nuo mokymo ir švietimo skiriasi esminiu bruožu – jis yra aktyvus procesas, kai mokinys siekia turimas žinias praturtinti naujais elementais, vertina, lygina su tuo, ką žino, ir atrenka naujas žinias. Muziejų tikslas yra ne tik perduoti informaciją, bet skatinti ir ugdyti pačių mokinių supratimą ir aktyvumą. Muziejų lankymas yra laisvalaikio praleidimas be griežtai apibrėžtų mokymosi tikslų.

Į klausimą, ar mokiniai norėtų, kad pamokos vyktų muziejuje, dauguma atsakė, kad būtų įdomu (merginių atsakė 12,5 procentais daugiau nei vaikinų) (žr. 14 grafiką). X klasės moksleivio teigimu, „muziejus gali ne tik informuoti, bet ir mokyti lankytojus įvairiais būdais: per eksponatus, garsus ir vaizdus, įtraukdami juos į diskusijas apie praeitį, kviesdami juos vaidinti, mokydami naujų įgūdžių“. Beveik trečdalis apklaustųjų atsakė, kad labai norėtų pamokų muziejuje. Šį atsakymo variantą pasirinko 8,7 procentais daugiau vaikinų nei merginų. Mokinių, kurie nenorėtų lankytis muziejuje ir kuriems būtų nesvarbu, mažuma. Muziejai gali pasiūlyti tarpdalykines programas, pavyzdžiui: istoriją sieti su mokslo ir technikos pažanga, kalbą sieti su menu. Prisilietimas, ženklas, garsas ir istorija nukreipia į praeitį ir patvirtina jos realumą. Visos šios galimybės muziejuje leidžia moksleiviams pajusti praeitį ir dabartį ne knygoje bei pagerinti mokymosi kokybę.

Taigi galima daryti išvadą, kad mokiniai norėtų, jog pamokos kartais būtų organizuojamos muziejuose. Tai būtų jiems įdomi naujovė, kuri ne tik pajavairintų pamokas, bet ir plėstų akiratį. Daugumos VIII, IX ir X klasių merginų ir vaikinų teigimu, kai kurios dailės istorijos ir istorijos dalykų temos turėtų būti dėstomos muziejuose, kur yra tiesioginis ryšys su eksponatu, istorijos fragmentu arba daiktu.

7 lentelė. *Mokinių lankymasis muziejuose (procentais)*

Teiginiai	Merginos	Vaikinai	Iš viso
<i>1. Dažniausiai lankosi muziejuje</i>			
Su tėvais	16,8	19,7	18,1
Su mokytoju	56,8	57,4	57,1
Su draugais	25,6	21,3	23,1
Kita	1,8	1,6	1,7
<i>2. Paskutinis lankytas muziejus</i>			
Dailės	30,4	18	24,3
Istorijos	52	60,7	56,3
Gamtos	15,2	19,7	17,4
Kitas	2,4	1,6	2
<i>3. Savijauta būnant muziejuje</i>			
Gera	84	68	76
Suvaržyta	13,6	21,3	17,5
Bloga	2,4	10,7	6,5

Taip pat labai svarbu išsiaiškinti, su kuo mokiniai muziejuje lankosi dažniausiai, kokiam muziejuje, ir kokia jų savijauta būnant muziejuje (žr. 7 lentelę). Paaiškėjo, kad daugiau nei pusė respondentų dažniausiai muziejuose lankosi su mokytoju. Beveik ketvirtadalis atsakė, kad dažniausiai lankosi su draugais, šeštadalis – su tėvais (tai 38,9 procentais rečiau nei su mokytoja ir net 5,3 procentais rečiau nei su draugais). Mažiau nei dešimtadalis apklaustų moksleivių dažniausiai muziejuose lankosi su seneliais.

Kaip rodo tyrimo duomenys, daugiau nei pusė moksleivių paskutinį kartą lankėsi istorijos muziejuje, ketvirtadalis apklaustųjų – dailės, šiek tiek daugiau nei šeštadalis moksleivių – gamtos muziejuje. Likusieji tvirtina, kad neseniai lankėsi Šiuolaikinio meno centre.

Kitas svarbus klausimas, kaip mokiniai jaučiasi būdami muziejuje (žr. 7 lentelę). Dauguma jų teigė, kad lankydami muziejuje jautėsi gerai, šiek tiek pakylėti. Geriau muziejuje jaučiasi merginos nei vaikinai. Palyginus tyrimo duomenis paaiškėjo, kad net 7,7 procentais vaikinų daugiau jaučiasi labiau suvaržyti ir 8,3 procentais jaučiasi blogiau nei merginos. Nustatytas statistikai patikimas skirtumas tarp mokinių lyties ir jautimosi būnant muziejuose ($\chi^2 = 10,673$, $df = 2$, $p < 0,05$). Taip pat tarp šių požymių nustatytas koreliacinis ryšys ($C = 0,61$).

Iš analizuojamų duomenų matyti, kad moksleiviai istorijos ir dailės muziejuose dažniausiai apsilanko su mokytoju. Dauguma apklaustų moksleivių būdami muziejuje jaučiasi gerai, tačiau galima teigti, kad ne tik mokytojams reikėtų rūpintis moksleivių švietimu, bet ir tėvams daugiau skirti laiko apsilankyti muziejuose ir dalyvauti edukaciniuose užsiėmimuose. Turbūt ne visi tėvai žino, kad dauguma Lietuvos muziejų, taip pat ir dailės, aktyviai rengia ir siūlo edukacinę veiklą ne tik moksleivių grupėms, bet ir šeimoms.

8 lentelė. *Mokinių požiūris, ką galima pakeisti muziejuje (procentais)*

Teiginiai	Merginos	Vaikinai	Iš viso
Ekspozicijas	6,4	10,6	8,5
Ekspozicijoje taikyti daugiau šiuolaikinių technologijų	24,8	21	23,1
Ekspozicijoje daugiau rengti edukacinių renginių ir pamokų	32	24,6	28,3
Nežino, ką galima pakeisti	39,2	50,8	44,9

Pastaba. Moksleiviai galėjo rinktis kelis atsakymo variantus.

Apsilankymas muziejuose turi būti įdomus ir mėgstamas vaikų, todėl svarbu išsiaiškinti, ką jie norėtų pakeisti (žr. 8 lentelę). Kaip rodo tyrimo duomenys, beveik pusė apklaustų mokinių nežino, ką norėtų pakeisti, yra visiškai patenkinti muziejais ir neįsivaizduoja jų kitaip. Daugiau nei ketvirtadalis norėtų pakeisti ekspozicijas. Šiek tiek daugiau nei ketvirtadalis mano, kad ekspozicijose reikia taikyti daugiau šiuolaikinių technologijų. Alytaus vidurinės mokyklos XI ir XII klasių moksleiviams ekspozicijose trūksta pramoginių elementų, t. y. elektroninių ir kompiuterinių įrenginių. Šie mokiniai įsitikinę, kad tokie įrenginiai padėtų jaunimui lengviau viską išmolti. Mažiau nei dešimtadalis moksleivių mano, kad muziejuje trūksta edukacinių renginių ir pamokų. Jų manymu, įdomesnių edukacinių užsiėmimų trūkumas ir nesugebėjimas sudominti jauno žmogaus lemia retą muziejų lankymą ir nesidomėjimą muziejų veikla. Taigi daugiau nei pusė mokinių mano, kad muziejams vis dar reikalingi pokyčiai.

9 lentelė. *Mokiniamis priimtinausia muziejaus veikla (procentais)*

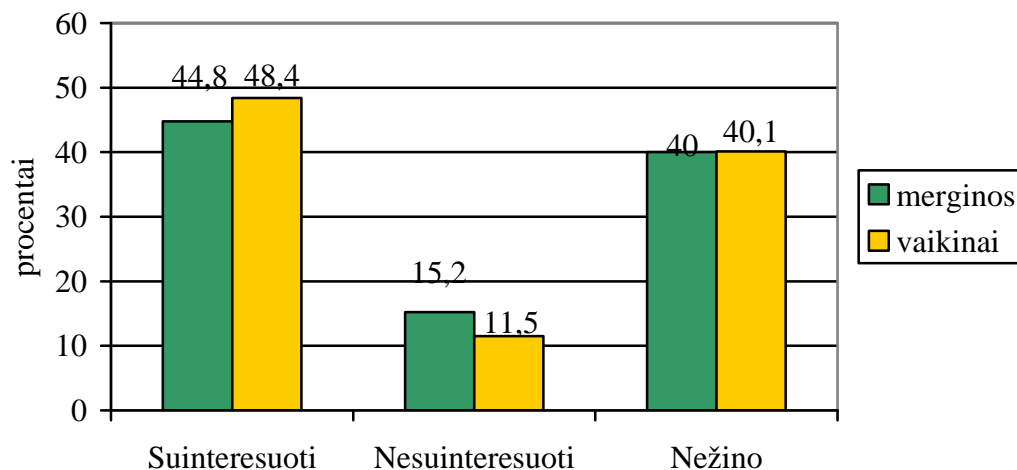
Teiginiai	Merginos	Vaikinai	Iš viso
Ekskursijos	56,8	57,4	57,1
Žaidimai	9,6	23,8	16,6
Edukaciniai užsiėmimai	9,6	7,4	8,5
Norėtų užsiimti visa minėta veikla	23,2	10,7	17

Pastaba. Mokiniai galėjo rinktis kelis atsakymo variantus.

Taip pat buvo svarbu išsiaiškinti, kokia yra mokiniams veikla yra priimtinausia. Paaiškėjo, kad apsilankymas muziejuje vaikams asocijuojasi su ekskursija. Tyrimo duomenys (žr. 9 lentelę) rodo, kad daugiau nei pusei apklaustų merginų ir vaikinų dažniausiai dalyvauja ekskursijose. Vienos Vilniaus vidurinės mokyklos IX klasės mokinės teigimu, „užsiėmimai, organizuojami muziejuose, skatina vaizduotę ir interesus“. Nepaisant to edukacinius užsiėmimus pasirinko mažiau nei dešimtadalis visų moksleivių. Toks mažas skaičius reiškia, kad dauguma vaikų nėra dalyvavę edukaciniuose užsiėmimuose. Tai rodo ir kiti rezultatai (žr. 6 lentelę). Mažiau nei ketvirtadalis

moksleivių norėtų užsiimti visa muziejuose vykdoma veikla. Įdomu tai, kad to pageidautų net 12,5 procentais daugiau merginų negu vaikinių.

15 grafikas. *Mokinių nuomonė apie mokytojų suinteresuotumą dalyvauti muziejaus veikloje*

Paaikškėjo, kad su teiginiu, kad mokytojai yra suinteresuoti dalyvauti muziejaus edukacinėje veikloje, sutinka beveik pusė apklaustų merginų ir vaikinių (žr. 15 grafiką). 3,7 procentais mažiau merginų negu vaikinių mano, kad mokytojai nesuinteresuoti dalyvauti muziejų rengiamoje veikloje. Daugiau nei trečdalis vaikinių ir 1 procentu mažiau merginų nuomonės šiuo klausimu neturi.

Iš tyrimo duomenų matyti, kad apklaustų mokinių nuomonės pasidalijo beveik per pusę, todėl negalime daryti objektyvių išvadų apie mokytojų rūpinimąsi praktiniu mokinių švietimu ir apsilankymu muziejuose.

3.3. Mokytojų požiūris į siūlomą ir vykdomą muziejų edukacinę veiklą

Muziejai priklauso kultūros sklaidos erdvei, o mokykla – švietimo. Edukacija – tik maža dailės muziejų veiklos dalelė. Mokykla neįpareigota organizuoti pamokų muziejuose, programose nėra privalomo muziejų lankymo. Mokyklos ir muziejaus ryšys užmezgamas dėl asmeninės mokytojo iniciatyvos arba muziejui specialiai pakvietus. Šiuolaikiniame pasaulyje pateikiama daug informacijos, o žmogus visos jos tiesiog negali aprėpti. Mokytojas yra kaip vedlys, padedantis suformuoti kritinį ir savarankišką požiūrį ne tik į meną ir gyvenimo reiškinius, bet ir mokantis, kur galima rasti reikiamą informaciją. Žinoma, kad vaikas gaunamą informaciją geriau išmoksta, kai ne tik išgirsta, perskaito, bet ir pamato, išgyvena patirdamas, aktyviai dalyvaudamas tame procese. Muziejus yra ta vieta, kur pateikiama koncentruota informacija, todėl svarbu ištirti mokytojų požiūrį į edukacinę muziejų veiklą.

10 lentelė. *Mokytojų su mokiniais lankymosi muziejuose dažnumas (procentais)*

Teiginiai	Lytis		Pedagoginio darbo stažas				Kvalifikacinė kategorija				Iš viso
	moterys	vyrų	0–5 m.	6–10 m.	11–20 m.	21 ir daugiau m.	mokytojas	vyr. mokytojas	metodinis	ekspertas	
1. Paskutinį kartą lankėsi muziejuje											
Prieš savaitę	7,7	9,1	17,4	6,3	5,9	3,4	11,6	4,4	8,3	–	7,4
Prieš mėnesį	33	27,3	21,7	37,5	35,3	34,5	32,6	26,7	41,7	100	39
Prieš pusmetį	34,1	45,4	34,8	25	29,4	48,3	27,8	40	50	–	33,4
Prieš metus	14,2	9,1	8,7	6,2	20,6	13,8	14	17,8	–	–	10,6
Daugiau nei prieš metus	11	9,1	17,4	25	8,8	–	14	11,1	–	–	9,6
2. Mokytojų su mokiniais lankymosi muziejuje dažnumas											
Kas savaitę	2,2	–	4,3	–	2,9	–	4,7	–	–	–	1,4
Kartą per mėnesį	5,5	9,1	4,5	–	14,7	–	4,7	2,2	25	–	6,8
Kartą per pusmetį	44	36,4	21,7	56,2	35,3	62,1	27,9	48,9	66,7	100	49,9
Kartą per metus	44	45,4	56,5	31,3	47,1	37,9	53,5	46,7	8,3	–	37
Visiškai nesilanko	4,3	9,1	13	12,5	–	–	9,3	2,2	–	–	5
3. Mokytojų su mokiniais noro lankyti muziejuose dažnumas											
Kartą per mėnesį	45,1	36,4	43,5	37,5	52,9	37,9	39,6	46,7	50	50	44,1
Kartą per pusmetį	41,7	45,4	43,5	43,7	35,3	48,3	48,8	35,5	41,7	50	42,2
Kartą per metus	12,1	18,2	13	18,8	11,8	10,3	11,6	15,6	8,3	–	12,7
Iš viso nenorėtų	1,1	–	–	–	–	3,4	–	2,2	–	–	1

Pirmuoju anketos klausimu siekta išsiaiškinti, kada mokytojai paskutinį kartą lankėsi muziejuje (žr. 10 lentelę). Paaiškėjo, kad prieš savaitę lankėsi mažiau nei viena dešimtoji dalis vyrų ir dar mažiau moterų. Daugiausia muziejuose lankėsi mokytojai, kurių darbo stažas iki 5 metų. Visai nesilankė mokytojai ekspertai. Tai lėmė faktas, kad mokytojų ekspertų tarp apklaustųjų buvo tik šiek tiek daugiau nei 2 procentai. Prieš mėnesį muziejuose lankėsi trečdalis mokytojų moterų ir šiek tiek mažiau nei trečdalis mokytojų vyrų (žr. 10 lentelę). Tarp jų daugiausia buvo turinčių 6–10 metų darbo stažą bei mokytojo eksperto (absoliučiai visi) ir mokytojo metodininko (beveik pusė) kvalifikacinę kategoriją. Susumavus rezultatus paaiškėjo, kad prieš mėnesį apsilankė beveik trečdalis visų apklaustų pedagogų. Prieš pusmetį paskutinį kartą muziejuje lankėsi truputį mažiau nei pusė mokytojų vyrų ir šiek tiek daugiau nei trečdalis moterų. Dauguma jų turėjo 21 ir daugiau metų darbo stažą bei vyr. mokytojo kvalifikacinę kategoriją. Lygiai pusė mokytojų metodininkų prieš pusmetį paskutinį kartą lankėsi muziejuje. Taigi iš 10 lentelės matyti, kad daugiau nei trečdalis mokytojų paskutinį sykį muziejuje buvo prieš pusmetį. Prieš metus muziejuje buvo daugiau nei dešimtadalis mokytojų moterų ir šiek tiek mažiau nei viena dešimtoji mokytojų vyrų. Daugiausia tarp jų buvo 11–20 metų darbo stažą ir vyr. mokytojo kvalifikacinę kategoriją turinčių asmenų. Daugiau nei prieš metus paskutinį sykį muziejuje lankėsi apie dešimtadalis vyrų ir moterų. Dauguma jų turėjo 0–5 metų darbo stažą ir mokytojo kvalifikacinę kategoriją. Nebuvo nė vieno mokytojo, turinčio 21 metų ir daugiau darbo stažą, kuris būtų lankęsis muziejuje daugiau nei prieš

metus. Tokių mokytojų nebuvo nei tarp mokytojo metodininko ir eksperto kvalifikaciją turinčių pedagogų.

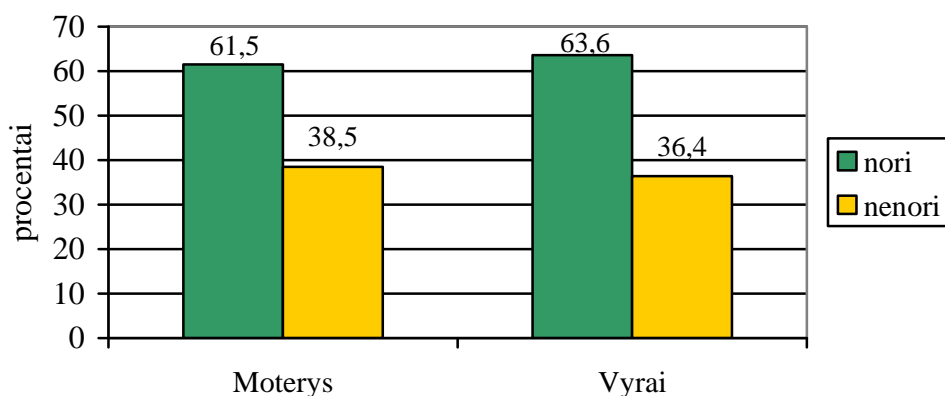
Galima daryti išvadą, kad dažniausiai muziejuje lankosi mokytojai ekspertai, taip pat aktyvūs metodininko kvalifikaciją ir darbo stažą nuo 6 iki 10 metų turintys pedagogai. Gauti rezultatai rodo, kad dauguma mokytojų paskutinį kartą apsilankė muziejuje prieš pusmetį, o trečdalis prieš mėnesį. Palyginus visus gautus duomenis matyti, kad mokytojai aktyviai dalyvauja muziejų veikloje.

Daugiausia iš jų apsilanko muziejuje kartą per metus. Šiek tiek mažiau – kartą per pusmetį. Kas savaitę muziejuose su savo mokiniais lankosi tik keletas mokytojų moterų, turinčių mokytojo kvalifikacinę kategoriją, bet nė vieno vyro. Mokytojai vyrai lankosi dažniausiai kartą per metus. Tokių mokytojų yra beveik pusė. Moterys mokytojos, besilankančios muziejuose kartą per metus bei kartą per pusmetį, pasiskirstė po lygiai. Beveik 5 procentai respondentų nurodė, kad visai nesilanko muziejuose. Tai dažniausiai mokytojai, turintys 6–10 metų darbo stažą. Paaiškėjo, kad dažniausiai nepriklausomai nuo kvalifikacinės kategorijos ir darbo stažo mokytojai su savo mokiniais lankosi muziejuje ne dažniau kaip kartą per pusmetį arba kartą per metus, mažiausiai lankosi kas savaitę.

Į klausimą, kaip dažnai mokytojai su mokiniais norėtų lankytis muziejuje, dauguma mokytojų atsakė, kad kartą per mėnesį. Taip atsakė beveik pusė moterų ir daugiau nei trečdalis mokytojų vyrų, turinčių 11–20 metų darbo stažą bei aukštesnę nei mokytojo kvalifikacinę kategoriją. Nežymiai mažiau respondentų rinkosi atsakymą, kad muziejuose norėtų lankytis kartą per pusę metų. Taip atsakė beveik pusė mokytojų, turinčių 21 ir daugiau metų darbo stažą bei mokytojo kvalifikacinę kategoriją. Iš visų apklaustų mokytojų šiek tiek daugiau nei dešimtadalis norėtų lankytis muziejuose ne dažniau kaip kartą per metus. Visai nenorėtų 1 procentas moterų, turinčių vyr. mokytojos kvalifikaciją bei 21 ir daugiau metų darbo stažą.

Iš gautų duomenų matyti, kad mokytojai lankosi ir norėtų dažniau lankytis muziejuje, tačiau apsilankymas muziejuje labiau prieinamas didžiųjų miestų mokykloms. Tai tik viena problemos dalis. Vilniaus Lukiškių vidurinės mokyklos dailės mokytojos teigimu, išvykti vienai ar dviem pamokoms į muziejų nėra paprasta, nes „griaunama įprastinė mokyklos darbo tvarka – pamokų tvarkaraštis yra mokyklos darbo pagrindas. Po pamokų organizuoti dar vieną pamoką muziejuje sunku, kadangi beveik neįmanoma į ją prisikviesti mokinių“.

16 grafikas. *Mokytojų nuomonė apie vaikų norą lankytis muziejuje*

Išsiaiškinus mokytojų su savo mokiniais apsilankymo muziejuose dažnumą, buvo svarbu sužinoti mokytojų nuomonę, ar vaikai nori eiti į muziejus. Iš 16 grafiko matyti, kad 2,1 procentu mažiau vyrų nei moterų mano, kad mokiniai noriai eina į muziejų. Daugiau nei trečdalis visų apklaustų mokytojų ir 2,1 procentais daugiau moterų nei vyrų nesutinka su šiuo teiginiu. Taigi galima daryti išvadą, kad dauguma mokytojų mano, kad mokiniai yra suinteresuoti išvykomis į muziejus.

11 lentelė. *Mokytojų požiūris į kolegų suinteresuotumą dalyvauti muziejų veikloje (procentais)*

Teiginiai	Lytis		Pedagoginio darbo stažas				Kvalifikacinė kategorija				Iš viso
	mo- terys	vy- rai	0–5 m.	6–10 m.	11–20 m.	21 ir dau- giau m.	mo- kyto- jas	vyr. Mo- kyto- jas	meto- dinin- kas	eks- per- tas	
1. Mokytojų suinteresuotumas dalyvauti muziejaus edukacinėje veikloje											
Sutinka	52,7	72,7	39,1	62,4	61,8	55,2	51,2	60	50	50	54,9
Nesutinka	4,4	–	–	6,3	2,9	6,9	–	6,7	–	–	3,9
Iš dalies sutinka	42,9	27,3	60,9	31,3	35,3	37,9	48,8	33,3	50	50	41,2
2. Muziejinės edukacijos sąvokos žinojimas											
Tikrai žino	18,7	36,4	13	25	23,5	20,7	14	24,4	16,7	100	20,6
Galbūt žino	25,3	18,2	21,7	18,8	20,6	34,5	23,3	24,4	33,3	–	24,5
Negali pasakyti	20,9	18,2	26,1	12,5	23,5	17,2	25,6	15,6	25	–	20,6
Negirdėjo	35,1	27,2	39,2	43,7	32,4	27,6	37,1	35,6	25	–	34,3
3. Priežastys, dėl kurių sunku atvykti į muziejų											
Atstumas	39,1	18,2	30,4	37,5	14,7	44,8	27,9	33,3	25	–	30,4
Laiko stoka	61,5	72,7	65,2	75	61,8	61,8	60,5	64,4	58,3	100	62,7
Niekas netrukdo	17,6	9,1	13	6,3	20,6	20,7	16,3	20	8,3	–	16,7
Kita	6,6	–	–	–	5,9	6,9	7	2,2	16,7	–	5,9

Pastaba. Į 3 klausimą respondentai galėjo rinktis kelis atsakymų variantus.

Iš 11 lentelės duomenų matyti, kad daugiau nei pusė mokytojų moterų ir 20 procentų daugiau mokytojų vyrų suinteresuoti dalyvauti muziejų edukacinėje veikloje. Tik viena dvidešimtoji

dalį moterų, turinčių vyr. mokytojo kvalifikaciją ir darbo stažą nuo 6 metų ir daugiau nei 21 metus, nesutiko su šiuo teiginiu. Iš dalies sutinkančių buvo 15,6 procento mažiau vyrų nei moterų. Vienodai pasiskirstė metodininkų ir ekspertų bei mokytojų, kurių darbo stažas didesnis nei 6 metai, nuomonė.

Tiriant buvo svarbu sužinoti, ar mokytojai yra susipažinę su sąvoka *muziejinė edukacija*. Paaiškėjo, kad daugiau nei trečdalis vyrų ir penktadalis moterų yra šią sąvoką girdėję. Labiausiai su šia sąvoka yra susipažinę mokytojai ekspertai. Šią sąvoką girdėję šiek tiek daugiau nei ketvirtadalis moterų ir daugiau nei penktadalis vyrų mokytojų. Daugiau nei trečdalis taip manančių yra mokytojai metodininkai, kurių darbo stažas didesnis nei 21 metai. Šiuo klausimu nieko negali pasakyti daugiau nei ketvirtadalis moterų ir daugiau nei penktadalis vyrų. Visiškai negirdėjo šios sąvokos daugiau nei trečdalis apklaustų moterų ir mažiau nei trečdalis mokytojų vyrų, dauguma jų turi mokytojo kvalifikaciją, jų darbo stažas mokykloje yra iki 10 metų. Į klausimą, kas trukdo atvykti į muziejų, dauguma mokytojų nurodė, kad trūksta laiko (žr. 11 lentelę). Antroji priežastis – atstumas. Taip mano daugiau nei trečdalis moterų ir penktadalis vyrų, turinčių daugiau nei 21 metų darbo stažą ir metodininko kvalifikaciją. Niekas netrukdo į muziejų atvykti tik beveik šeštadaliui mokytojų. Tarp jų daugiau moterų, turinčių 21 metų darbo stažą ir vyr. mokytojo kvalifikacinę kategoriją. Kitą priežastį nurodė 6 procentai apklaustųjų, t. y. istorijos ir dailės istorijos mokytojai iš Šiaulių ir Molėtų mokyklų. Šie mokytojai turi daugiau kaip 10 metų darbo stažą ir žemesnę nei mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją. Jie mano, kad įėjimas į muziejus turėtų būti nemokamas.

Taigi dauguma mokytojų yra suinteresuoti dalyvauti muziejų edukacinėje veikloje, tačiau dauguma jų negirdėję sąvokos *muziejinė edukacija*. Mokytojų teigimu, viena iš svarbiausių nesilankymo muziejuje priežasčių yra laiko stoka. Mokytojų, kurie yra susipažinę su edukacine veikla, teigimu, vis dar trūksta informacijos apie tokius užsiėmimus. Galima daryti išvadą, kad pasyvus mokytojų domėjimasis muziejumi lemia mažą domėjimąsi edukaciniais ir kitais užsiėmimais muziejuje.

Tiriant buvo svarbu sužinoti mokytojų nuomonę apie seminarus, pristatančius naujas edukacines muziejaus programas ir projektus. Paaiškėjo, kad dauguma apklaustų mokytojų sutiko, kad seminarai yra naudingi (žr. 12 lentelę). Šiek tiek daugiau nei ketvirtadalis moterų ir beveik šeštadalis mokytojų vyrų neturi šiuo klausimu nuomonės. Tik keletas moterų mokytojų, turinčių didesnę kaip 21 metų stažą ir vyr. mokytojo kvalifikacinę kategoriją, atsakė, kad seminarus, pedagogams pristatančius naujas muziejaus edukacines programas ir projektus, rengti yra netikslinga.

Į klausimą, ar sutiktų dalyvauti projektuose, susijusiuose su edukacine veikla, vykdoma muziejuje (žr. 12 lentelę), teigiamai atsakė daugiau nei pusė respondentų, iš jų 5,9 procentais

daugiau mokytojų moterų nei vyrų. Neigiamai į šį klausimą atsakė tik moterys, turinčios mokytojos arba vyr. mokytojos kvalifikacinę kategoriją. Beveik trečdalis visų respondentų nežinojo, ar norėtų dalyvauti su edukacine veikla susijusiuose projektuose.

12 lentelė. *Mokytojų nuomonė apie rengiamus seminarus ir projektus, susijusius su edukacine muziejų veikla (procentais)*

Teiginiai	Lytis		Pedagoginio darbo stažas				Kvalifikacinė kategorija				Iš viso	
	mote-rys	vyr'ai	0–5 m.	6–10 m.	11–20 m.	21 ir daugiau m.	mokytojas	vyr. mokytojas	metodinis	ekspertas		
1. Pedagogams rengiamų seminarų naudingumas pristatant edukacinius projektus												
Naudinga	73,6	81,1	78,3	81,3	70,6	72,4	74,	77,8	66,7	50	74,5	
Nenaudinga	1,1	–	–	–	–	3,4	–	2,2	–	–	1	
Nežino	25,3	18,9	21,7	18,7	29,4	24,1	25,6	20	33,3	50	24,5	
2. Mokytojų požiūris į dalyvavimą projektuose, kurie susiję su muziejų edukacine veikla												
Teigiamas	60,4	54,5	59,8	60,9	62,5	61,8	55,8	57,8	83,3	50	59,8	
Neigiamas	9,9	–	8,8	4,3	12,5	5,9	11,6	8,9	–	–	8,8	
Nežino	29,7	45,5	31,4	34,8	25	32,3	32,6	33,3	16,7	50	31,4	

Galima daryti išvadą, kad seminarų poreikis tikrai yra. Dauguma mokytojų mano, kad seminarus, pristatančius edukacinius projektus, muziejuje rengti tikslinga ir daugiau kaip pusė mokytojų sutiktų juose dalyvauti.

13 lentelė. *Mokytojų nuomonė apie pamokų rengimą muziejuose, integravimą ir įtraukimą į bendrojo lavinimo programas (procentais)*

Teiginiai	Lytis		Pedagoginio darbo stažas				Kvalifikacinė kategorija				Iš viso	
	mote-rys	vyr'ai	0–5 m.	6–10 m.	11–20 m.	21 ir daugiau m.	mokytojas	vyr. Mokytojas	metodinis	ekspertas		
1. Mokytojų nuomonė apie pamokų rengimą muziejuose												
Reikia	46,2	63,6	47,8	43,8	52,9	44,8	51,2	42,2	50	100	48	
Kartais reikia	52,7	36,4	52,2	56,2	44,1	55,2	48,8	55,6	50	–	51	
Nereikia	1,1	–	–	–	–	–	–	2,2	–	–	1	
2. Mokytojų nuomonė apie pamokų susiejimą su muziejaus organizuojama veikla												
Teigiama	82,4	90,9	82,6	81,3	79,4	89,7	81,4	84,4	83,3	100	83,3	
Neigiama	4,4	–	4,4	6,2	5,9	–	2,3	2,2	16,7	–	3,9	
Nežino	13,2	9,1	13	12,5	14,7	10,3	16,3	13,4	–	–	12,8	
3. Mokytojų nuomonė apie lankymosi muziejuose įtraukimą į bendrojo lavinimo programas												
Teigiama	71,4	90,9	91,3	56,3	73,5	69	81,4	66,7	75	50	73,5	
Neigiama	7,7	–	–	25	2,9	6,9	2,3	8,9	16,7	–	6,9	
Nežino	20,9	9,1	8,7	18,7	23,6	24,1	16,3	24,4	8,3	50	19,6	

Į klausimą, ar mokiniams reikia rengti pamokas muziejuose, teigiamai atsakė beveik pusė visų apklaustų vyrų ir beveik pusė mokytojų moterų (žr. 13 lentelę). Taip manančių yra absoliuti

dauguma mokytojų ekspertų. Daugiau kaip pusė mokytojų moterų ir šiek tiek daugiau kaip trečdalis vyrų atsakė, kad pamokas muziejuose galima rengti tik kartais. Tarp apklaustųjų 1 procentas turinčių vyr. mokytojo kvalifikaciją teigė, kad tokios pamokos nereikalingos. Matyti, kad mokytojais mielai sutiktų mokiniams vesti pamokas muziejuose. Jų teigimu, tai galėtų būti veiksmingas būdas supažindinti juos su meno pasauliu ir istorija. Į klausimą, ar būtų tikslinga susieti mokyklos pamokas su muziejaus organizuojama veikla, teigiamai atsakė beveik visi respondentai nepriklausomai nuo darbo stažo ir kvalifikacijos. Iš jų už pamokų ir muziejaus organizuojamos veiklos integravimą pasisako dauguma mokytojų ekspertų. Galima teigti, kad dauguma mokytojų yra vienos nuomonės, kad yra tikslinga integruoti pamokas su muziejaus organizuojama veikla. Tyrimo metu svarbu buvo išsiaiškinti, ar mokytojais pritaria, kad apsilankymas muziejuose būtų įtrauktas į bendrojo lavinimo programas. Paaiškėjo, kad 19,5 procentais daugiau vyrų nei moterų sutinka su šiuo teiginiu. Daugiausia taip manančių yra tarp mokytojų, kurių darbo stažas 5 ir 11–20 metų bei turinčių mokytojo ar metodininko kvalifikaciją. Mažiau nei dešimtadalis mokytojų moterų nesutinka su šiuo teiginiu, iš jų daugiausia turinčių 6–10 metų darbo stažą ir metodininko kvalifikaciją. Nežinančių, ar būtų tikslinga integruoti mokyklos ir muziejų darbą, yra beveik ketvirtadalis apklaustų mokytojų, turinčių daugiau kaip 21 metų darbo stažą ir eksperto kvalifikaciją.

14 lentelė. *Mokytojų pageidavimai dėl informacijos apie muziejuje vykdomą veiklą gavimo būdų*
(procentais)

Teiginiai	Lytis		Pedagoginio darbo stažas			Kvalifikacinė kategorija					Iš viso
	mote-rys	vyr'ai	0–5 m.	6–10 m.	11–20 m.	21 ir daugiau m.	moky-tojas	vyr. mo-kyto-jas	me-todi-nin-kas	eks-per-tas	
1. Informacijos gavimo būdai											
Per žiniasklaidą	56	36,4	69,6	31,3	55,9	51,7	58,1	48,9	58,3	50	53,9
Sužino iš kolegų	38,5	36,4	47,8	62,5	17,6	41,4	46,5	31,1	41,7	–	38,2
Per seminarus	16,5	9,1	17,4	25	5,9	20,7	14	17,8	8,3	50	15,7
Gauna lankstinukus	28,6	54,5	21,7	37,5	35,3	31	37,2	28,9	25	–	31,4
2. Pageidavimai gauti informaciją											
Elektroniniu paštu	36,3	45,5	47,8	50	29,4	31	44,2	35,6	16,7	50	37,3
Pranešant mokyklai	58,2	63,3	52,2	50	64,7	62,1	53,5	57,8	83,3	50	37,3
Įtraukiant į mokytojų kvalifikacijos kėlimo planą	18,7	27,3	13	37,5	14,7	20,7	18,6	20	25	–	19,6
Kita	1,1	9,1	–	6,3	–	3,4	2,3	2,2	–	–	2

Pastaba. Respondentai galėjo rinkti kelis atsakymų variantus.

Tyrimo metu buvo svarbu sužinoti, kaip mokytojus pasiekia informacija apie muziejuose vykdomą veiklą (žr. 14 lentelę). Daugiausia informacijos apie edukacinę muziejų veiklą mokytojais gauna per žiniasklaidą. Taip teigė daugiau kaip pusė visų apklaustų mokytojų moterų ir daugiau

kaip trečdalį vyrų, daugiausia turinčių darbo stažą iki 5 metų ir metodininko kvalifikaciją. Mažiau kaip trečdalis mokytojų moterų ir daugiau kaip pusė apklaustų vyrų dažniausiai gauna informaciją per tradicines informavimo priemones, t. y. reklaminius lankstinukus. Mažiausiai mokytojus pasiekia informaciją per seminarus. Domėtasi, kaip mokytojams patogiau gauti informaciją apie muziejuje vykdomą veiklą. 5,1 procentu daugiau mokytojų vyrų nei moterų patogiau gauti informaciją, kai ji pranešama mokyklai. Dauguma taip manančių mokytojų turi 11–20 ir daugiau kaip 21 metų darbo patirties ir metodininko kvalifikaciją. Daugiau kaip trečdaliui moterų ir beveik pusei vyrų patogias informacijos gavimo būdas yra žinios, gaunamos elektroniniu paštu. Šį atsakymo variantą pasirinko daugiausia mokytojo ir eksperto kvalifikaciją bei darbo stažą iki 5 ir 6–10 metų turintys pedagogai. Daugiau kaip penktadalis mokytojų moterų ir mažiau kaip trečdalis mokytojų vyrų, turinčių 6–10 metų darbo stažą ir metodininko kvalifikaciją, pageidautų gauti informaciją apie muziejuje vykdomą veiklą ir kad ji būtų įtraukta į mokytojų kvalifikacijos kėlimo planus. Iš kitų šaltinių norėtų sužinoti mažiau kaip dešimtadalis visų apklaustų respondentų. Pastarieji nurodė, kad jiems patogiau gauti informaciją per žiniasklaidą.

15 lentelė. *Mokytojų požiūris apie užsiėmimus muziejuose (procentais)*

Teiginiai	Lytis		Pedagoginio darbo stažas				Kvalifikacinė kategorija				Iš viso
	mote-rys	vyras	0–5 m.	6–10 m.	11–20 m.	21 ir daugiau m.	mo-kyto-jas	vyr. mo-kyto-jas	meto-dinin-kas	eks-per-tas	
1. Dažniausiai mokytojai su savo mokiniais eina											
Į parodas	7,7	9,1	17,4	6,3	5,9	3,4	11,6	4,4	8,3	-	7,8
Į ekskursijas	33	27,3	21,7	37,5	35,3	34,5	32,6	26,7	41,7	100	32,4
Į edukacinius užsiėmimus	34,1	45,5	34,8	25	29,4	48,3	27,9	40	50	-	35,3
Kita	14,2	9,1	8,7	6,3	20,6	13,8	14	17,8	-	-	13,7
2. Mokytojai labiausiai muziejų vykdomoje veikloje vertina											
Aplinką	30,8	45,5	30,4	31,3	32,4	34,5	27,9	33,3	41,7	50	32,4
Užduotis	14,3	9,1	4,3	18,8	8,8	24,1	9,3	20	-	50	13,7
Eksponatus	5,5	9,1	4,3	6,3	5,9	6,9	4,7	8,9	-	-	5,9
Vaikų suinteresuotumą	24,2	27,3	17,4	12,5	29,4	31	23,3	26,7	25	-	24,5
Visus minėtus	45,1	36,4	56,5	56,3	44,1	27,6	51,2	37,8	50	-	44,1
3. Mokytojai muziejų rengiamuose edukaciniuose užsiėmimuose norėtų keisti											
Ekspozicijas	16,5	27,3	26,1	-	17,6	20,7	16,3	17,8	25	-	17,6
Edukacinius užsiėmimus	20,9	27,3	39,1	18,8	11,8	20,7	20,9	22,2	16,7	50	21,6
Renginius ir pamokas	40,7	45,5	43,5	56,3	38,2	34,2	44,2	31,4	66,7	50	41,2
Nežino	30,8	18,2	13	25	35,3	37,9	32,6	31,1	16,7	-	29,4

Pastaba. Respondentai galėjo rinktis kelis atsakymų variantus.

Tiriant gautus duomenis buvo svarbu išsiaiškinti, kur dažniausiai mokytojai eina su savo mokiniais (žr. 15 lentelę). Paaiškėjo, kad mažiau kaip dešimtadalis mokytojų rečiausiai apsilanko parodose. Trečdalis mokytojų moterų ir šiek tiek mažiau kaip trečdalis mokytojų vyrų su savo

mokiniais dažniau eina į ekskursijas. Tai absoliuti dauguma eksperto kvalifikaciją turinčių mokytojų. Dažniausiai, beveik pusė mokytojų vyrų ir šiek tiek daugiau kaip trečdalis moterų, eina į rengiamus edukacinius užsiėmimus. Į parodas mokinius dažniausiai vedasi mokytojo kvalifikacinę kategoriją ir 0–5 metų darbo stažą turintys tiriamieji. Ekskursijas labiau vertina 6–10 metų darbo stažą turintys mokytojai, o edukacinius užsiėmimus – 21 metų ir didesnę patirtį turintys pedagogai. Visi mokytojai ekspertai mokinius dažniausiai vedasi į ekskursijas. Paaiškėjo, kad mokytojų ir vyr. mokytojo kvalifikacinę kategoriją turintys pedagogai dažniau apsilanko šventėse.

Muziejų vykdomoje veikloje dauguma mokytojų vertina visus minėtus veiksnius, t. y. aplinką, vaikų suinteresuotumą, užduotis ir eksponatus. Taip mano beveik pusė moterų ir šiek tiek daugiau kaip trečdalis vyrų. Beveik trečdalis mokytojų labiausiai vertina aplinką, tai yra beveik trečdalis moterų ir šiek tiek mažiau nei pusė vyrų. Dažniausiai tai tiriamieji vyrai, turintys mokytojo, metodininko ar eksperto kvalifikacinę kategoriją. Aplinkos vertinimas tarp bet kokio darbo stažo ir kvalifikacinės kategorijos mokytojų pasiskirstė beveik tolygiai. Užduotis ir eksponatus bendrai labiausiai vertina tik apie penktadalis mokytojų. Aišku, kad muziejų darbuotojai turėtų organizuoti pamokas taip, kad sudomintų vaikus. Mažiau nei trečdalis mokytojų labiausiai dėmesį kreipia į vaikų suinteresuotumą. Taip daro mokytojai, kurie turi didesnę darbo stažą ir aukštesnę kvalifikacinę kategoriją. Tik mokytojai ekspertai nenurodė fakto, kad kreipia dėmesį į vaikų suinteresuotumą. Jie mieliau rinkosi aplinką ir užduotis.

Į klausimą, ką mokytojai norėtų pakeisti muziejų rengiamuose edukaciniuose užsiėmimuose (žr. 15 lentelę), dauguma mokytojų atsakė, kad norėtų renginių ir pamokų. Daugiausia taip mano mokytojai, turintys metodininko kvalifikaciją ir darbo stažą nuo 6–10 metų. Beveik penktadalis visų apklaustų mokytojų norėtų, kad muziejai daugiau rengtų edukacinių užsiėmimų. Tokios nuomonės laikosi pusė apklaustų mokytojų ekspertų ir vyr. mokytojų. Mažuma, iš jų visi žemesnę nei eksperto kvalifikaciją bei darbo stažą nuo 6 iki 10 metų turintys mokytojai, pageidautų įdomesnių ekspozicijų. 12,6 procento mažiau vyrų nei moterų nežino, ką galima pakeisti muziejų rengiamuose edukaciniuose užsiėmimuose. Galima daryti prielaidą, kad į šį skaičių įeina mokytojai, kurie nėra dalyvavę edukaciniuose užsiėmimuose, todėl nežino, ką būtų galima pakeisti. Taigi mokinius į edukacinius užsiėmimus muziejuose ir ekskursijas daugiausia vedasi mokytojai. Labiausiai mokytojai vertina aplinką, taip pat ir užduotis, eksponatus, vaikų suinteresuotumą ir norėtų, kad būtų daugiau renginių ir pamokų. Atsižvelgiant į šiuos veiksnius galima tikėtis, kad tai didintų mokytojų suinteresuotumą ir moksleivių susidomėjimą.

16 lentelė. *Mokytojų nuomonė apie vaikų suinteresuotumą muziejų veikla (procentais)*

	Lytis	Pedagoginio darbo stažas	Kvalifikacinė kategorija	Iš
--	-------	--------------------------	--------------------------	----

	mote- rys	vyrų	0–5 m.	6–10 m.	11–20 m.	21 ir daugiau m.	moky- tojas	vyr. Moky- tojas	meto- dinin- kas	eks- per- tas	
1. Mokiniams įdomiausia yra											
Edukacinės pamokos	45,1	72,7	34,8	62,5	52,9	44,8	44,2	44,4	66,7	100	48
Ekskursijos	43,3	18,2	43,5	37,5	32,5	50	41,9	31,8	66,7	50	40,6
Žaidimai	35,2	–	52,2	12,5	26,5	31	41,9	22,2	25		91,4
Šventės	51,6	18,2	43,5	50	35,3	65,5	44,2	55,6	33,3	50	48
2. Temos pasirinkimo kriterijai											
Mokyklos programa	27,5	18,2	26,1	31,3	26,5	24,1	25,6	22,2	41,7	50	26,5
Įdomi tema	44	36,4	52,2	43,8	41,8	37,9	44,2	40	50	50	43,1
Pats procesas	33	9,1	26,1	31,3	23,5	41,4	20,9	40	50	50	30,4
Mokinių pageidavimai	18,7	36,4	21,7	31,3	20,6	13,8	27,9	17,8	8,3	–	20,6
Kita	9,9	36,4	17,4	18,8	8,8	10,3	18,6	8,9	8,3	–	12,7
3. Skirtingų amžiaus grupių mokinių suinteresuotumas dalyvauti muziejų rengiamoje veikloje											
Pradinukai	37,4	9,1	13	50	35,3	41,4	25,6	44,4	25	50	34,3
V–VII klasės	50,5	90,9	56,5	56,3	52,9	55,2	60,5	53,3	41,7	20	54,9
VIII–X klasės	22	9,1	34,8	–	20,6	20,7	25,6	13,3	33,3	–	20,6
XI–XII klasės	13,2	18,2	21,7	25	11,8	3,4	20,9	2,2	25	50	13,7

Pastaba. Respondentai galėjo rinktis kelis atsakymo variantus.

Tyrimo metu buvo svarbu sužinoti mokytojų nuomonę, kokia veikla muziejuje vaikams yra įdomiausia (žr. 16 lentelę). Dauguma mokytojų mano, kad tai yra žaidimai. Mokytojų teigimu, žaidimo forma muziejuje vaikus labiau sudomina ir pateikta informacija geriau įsisavinama. Ši variantą rinkosi tik moterys bei tiriamieji, turintys darbo stažą iki 5 metų ir mokytojo kvalifikaciją. Mokytojų, manančių, kad įdomiausia veikla yra edukacinės pamokos ir šventės, buvo beveik po pusę. Tai, kad kita čia nepaminėta veikla labiausiai domina vaikus, pasirinko visi pedagogai. Daugiau kaip trečdalis visų apklaustų mokytojų mano, kad įdomiausia veikla muziejuje yra ekskursijos. Taip mano net 25,1 procento daugiau moterų nei vyrų. Daugiausia šį variantą pasirinko mokytojai metodininkai, turintys daugiau kaip 21 metų darbo stažą. Dauguma mokytojų teigia, kad temos pasirinkimą turėtų lemti jos įdomumas. Taip atsakė beveik pusė moterų ir daugiau kaip trečdalis vyrų. Beveik trečdalis respondentų mano, kad pats procesas turėtų lemti temos pasirinkimą. Taip mano trečdalis moterų ir maždaug dešimtadalis vyrų. Mažiau kaip trečdalis mokytojų mano, kad temos pasirinkimą turėtų lemti mokyklos programa. Jos vertinimas tarp darbo stažo ar kvalifikacinės kategorijos pasiskirstė beveik tolygiai. Šiek tiek daugiau kaip penktadalis mano, kad svarbūs ir mokinių pageidavimai. Mokytojų teigimu (žr. 16 lentelę), muziejų rengiamoje veikloje labiau suinteresuoti dalyvauti yra V–VII klasių moksleiviai. Taip mano beveik absoliuti dauguma mokytojų vyrų ir daugiau kaip pusė moterų. Mažiausiai, mokytojų teigimu, muziejų edukacinėje veikloje suinteresuoti dalyvauti XI–XII klasių mokiniai. Taip mano šiek tiek daugiau kaip septintadalis moterų ir beveik šeštadalis vyrų.

Anketinės apklausos duomenų analizė ir išvados patvirtino iškeltą hipotezę

- kad įvertinus moksleivių ir mokytojų požiūrį į edukacinę Lietuvos muziejų veiklą, galima atskleisti problemas ir pateikti rekomendacijas, kaip reikėtų tobulinti muziejų edukacinę veiklą.

Taip pat pasiektas tyrimo tikslas remiantis apklaustų mokytojų ir mokinių gautais duomenimis išsiaiškinti poreikius ir požiūrį į muziejų vykdomą edukacinę veiklą.

Paaikškėjo, kad dažniausiai mokiniai kartu su mokytojais apsilanko istorijos ir dailės muziejuose ne dažniau kaip kartą ar du kartus per metus. Taip pat išaiškėjo, kad mokiniai beveik nesilanko muziejuose su savo šeima. Dauguma jų nėra girdėję apie muziejų edukacinę veiklą ir nėra joje dalyvavę. Moksleivių teigimu, norint juos sudominti, reikia rengti daugiau edukacinių renginių ir pamokų, taikyti pramoginius elementus ir naudoti daugiau šiuolaikinių technologijų. Dauguma mokytojų yra suinteresuoti dalyvauti muziejaus edukacinėje veikloje, projektuose ir seminaruose, tačiau jie nėra tiksliai girdėję sąvokos *muziejinė edukacija*. Mokytojų teigimu, viena iš svarbiausių nesilankymo muziejuje priežasčių yra laiko stoka. Mokytojų, kurie yra susipažinę su edukacine veikla, teigimu, vis dar trūksta informacijos apie tokius užsiėmimus. Vadinasi, muziejai per mažai informuoja mokyklas apie juose esančias bendravimo, mokymosi ir laisvalaikio praleidimo galimybes.

Remiantis šio tyrimo rezultatais galima teigti, kad:

- moksleiviai yra suinteresuoti muziejų rengiama veikla, dauguma apklaustųjų muziejuje teikiamas paslaugas vertina teigiamai;
- mokinių susidomėjimas muziejumi neišnyktų, jei būtų siūloma į jo veiklą labiau atsižvelgti ne tik pedagogams, bet ir tėvams;
- šiomis dienomis rengiant ir organizuojant muziejaus veiklą svarbus ne tik moksleivių aktyvus domėjimasis, bet ir tampantis vis svarbesnis muziejaus komunikacijos efektyvumas;
- nuolatinis muziejų ir mokyklų efektyvus bendradarbiavimas. Tam tikslui galėtų padėti sutarčių tarp muziejų ir konkrečių mokyklų ar net švietimo skyrių sistema. Mokyklos išsakytų savo poreikius, o muziejai numatytų bendros veiklos formas, mokymui ir mokymuisi suteikdami naują pakraipą, pradėtų kurti naują muziejų veiklos strategiją;
- tikslinga pradėti kurti su mokyklų bendrosiomis programomis suderintas edukacines programas ir integruoti pamokas;
- muziejai, nors ir turėdami daug kitokių informacijos pateikimo būdų, atsižvelgdami į šiuolaikinės visuomenės poreikius, turi rūpintis naujų informacinių technologijų diegimu ir jų pritaikymu visuomenės mokymosi poreikiams.

Remiantis tyrimo duomenimis, skiriamos šios svarbiausios problemos, su kuriomis dažniausiai susiduriama:

1. Laiko stoka. Sunku suderinti vidurinės mokyklos pamokų tvarkaraštį su galimybe nueiti į muziejų. LR švietimo ministerija turėtų į tai atsižvelgti – vieną dieną per mėnesį pamokos galėtų vykti muziejuose. Tik dėl šios priežasties edukacinės programos Lietuvos muziejuose daugiausiai skiriamos pradinukams lavinti, nes jie priklauso grupei, kuri labiausiai lanko muziejus.
2. Mokyklos problema. Nesugebama ar nenorima sudominti. Iš dalies ją galėtų išspręsti kvalifikacijos kėlimo kursai ir seminarai pedagogams.
3. Muziejaus lankomumas. Šią problemą galėtų išspręsti savojo lankytojo ugdymas kuo įvairesnėmis priemonėmis. Naujų technologijų panaudojimas muziejuose galėtų pritraukti daugiau lankytojų, tarp kurių ir vidurinės mokyklos mokiniai.
4. Eksponavimas. Muziejai rengia vaikų parodas, tačiau galimybė leisti patiems vaikams keisti ekspozicijas labiau sudomintų vaikus. Atkreipiant dėmesį į eksponatų apsaugą, būtina plėsti eksponatų lytėjimą
5. Interneto svetainės. Ir mokyklose, ir muziejuje jos turėtų būti nesunkiai prieinamos. Šiandien ypač ryškus naujų technologijų kultas, o jo poveikis yra stulbinamas. Bet kurio pobūdžio informacija internetu yra visiems, visada ir greitai pasiekiamo. Įdomiai pristatytos muziejų internetinės virtualios parodos gali pritraukti moksleivį apsilankyti ir muziejuje.
6. Programų tęstinumas. Būtina planuoti ilgalaikius projektus, integruotas programas ir jas vykdyti.
7. Programų įvairovė. Beveik visiškai moksleiviai nesilanko muziejuose su savo tėvais. Daugiau šeimoms skirtų programų galėtų pritraukti daugiau šiuos grupės lankytojų.
8. Informacijos skleidimas. Ne tik mokyklos, bet ir visuomenė turėtų gauti daugiau informacijos apie muziejų teikiamas paslaugas ir vykdomas edukacines programas, kurios skirtos ne tik moksleiviams.
9. Bendradarbiavimas. Bendradarbiavimas su kitais muziejais leistų sėkmingai integruoti edukacinę veiklą, rengti ir dalyvauti projektinėje veikloje, taip pat gauti naujos patirties.

IŠVADOS

Muziejinė edukacija Lietuvoje sėkmingai vykdoma jau dešimt metų. Aiškiai matyti Lietuvos nacionalinio ir Lietuvos dailės muziejų efektyvumas, darbo kokybė ir pasiekimai edukacijos srityje. Šių muziejų veikla orientuota į edukaciją, kuri atitinka pasaulines muziejų tendencijas. Akcentuodami jos svarbą visuomenėje ir naudodami edukacinės veiklos formas, šie muziejai sprendžia augančios kartos auklėjimo ir lavinimo klausimus bei neformalaus ugdymo uždavinius. Kurdami naujas metodikas ir programas, pritaikytas skirtingoms lankytojų grupėms, realizuoja svarbiausias muziejų edukacijos funkcijas.

Lietuvos nacionalinis ir Lietuvos dailės muziejai kryptingai formuoja savo edukacinės veiklos turinius, kurie atitinka jų apibrėžtas misijas ir strategijas. Edukacinė veikla kasmet tampa nacionaliniuose muziejuose vis platesnė ir įdomesnė. Šie muziejai gali įtakoti kitų muziejų edukacinę veiklą bei būti jiems efektyvaus mokymosi būdo modelio pavyzdžiu.

Lietuvos nacionalinio muziejaus edukacinės programos yra istorinio pobūdžio. Jų tematika susieta su Lietuvos istorija ir etnine kultūra. Akivaizdu, kad pasitelkus edukacines programas stengiamasi perteikti žmogiškąsias vertybes, stiprinti tautinį tapatumą.

Lietuvos dailės muziejus, pasitelkdamas sukaupytą meno kūrinių siužetus, tematikas, realizuoja muziejinės edukacijos tikslus, sėkmingai kūrė ir pritaikė skirtingoms lankytojų grupėms naujas metodikas ir programas.

Nors Lietuvos nacionalinio ir Lietuvos dailės muziejų vertybių rinkiniai, ekspozicijos yra skirtingi, tačiau galima teigti, kad istorijos, menų mokytojų ir mokinių išsakomi poreikiai, kokia turėtų būti muziejinė edukacija, inspiruoja iš dalies panašų turinį bei tas pačias muziejinės edukacijos formas.

Lietuvos nacionalinio ir Lietuvos dailės muziejų edukacijos patirtį galima laikyti tipologine, kuria gali vadovautis kiti istorijos ir meno muziejai, plėtodami savo edukacinę veiklą. Tačiau reikia tobulinti sutarčių bei bendrų projektų tarp muziejų ir mokyklų, švietimo sistemos organizavimą. Šie ir kiti muziejai turėtų pradėti kurti sistemą, kuri iš esmės keistų situaciją ir leistų bet kuriam sėkmingai naudotis muziejaus teikiamomis galimybėmis. Plėtojant naujus edukacinės veiklos kontekstus būtų naudinga derinti muziejų edukacinių ir bendrojo lavinimo programų temas, sudaryti galimybę mokiniams pagilinti meno, istorijos ir kitų dalykų žinias, tiesiogiai panaudojant pirminius šaltinius. Būtina suburti muziejininkų, pedagogų grupę, kuri sudarytų ugdymo procesui Lietuvoje skirtus muziejų edukacijos metodikos ir vadybos standartus.

Siekiant užtikrinti ir tobulinti muziejų edukacijos kūrimą, organizavimą Lietuvoje, reikia formuoti šios svarbios muziejų veiklos strategiją. Sprendžiant muziejaus ir mokymosi santykį būtina pasirinkti poziciją ir prioritetus, bendradarbiauti su tarptautinėmis muziejinės edukacijos organizacijomis.

LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. BALTRŪNAITĖ, R. Mokymosi muziejuje galimybės ir formos. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. 2003, Nr. 3 [žiūrėta 2007 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.museums.lt/Lietuvos_muziejai_2003_nr3/baltrunaite.htm>.
2. BITINAS, B. *Ugdymo tyrimo metodologija*. Vilnius, 1998, 245 p.
3. BITINAS, B. *Ugdymo filosofija*. Vilnius, 2000, 248 p.
4. BŪČYS, Žygintas. Lietuvos nacionalinio muziejaus ištakos. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.muziejai.lt/Informacija/LNM_istakos.htm>.
5. CELEŠIŪTĖ, Jolita. Muziejaus edukacinės aplinkos galimybės ir ribotumai pradinės mokyklos curriculum plėtros kontekste. Iš *Jaunųjų mokslininkų darbai* [interaktyvus]. Vilnius, 2005, [Nr.] 3(7) [žiūrėta 2007 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ceeol.com/aspx/issuedetails.aspx?issueid=3d656a7c-197c-463a-ae5f-3bfcfb29d1e6&articleId=ccde0943-2f57-45a1-b1e9-dc7326af7151>>.
6. DAPKUTĖ, Aldona. Muziejus – laukianti erdvė. *Muziejų edukacinės programos. Teorija. Praktika*. Straipsnių rinkinys. Vilnius, 2005, p. 7–15.
7. JAROCKIENĖ, Nideta. Nauji projektai – naujos galimybės. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. 2003, Nr. 3 [žiūrėta 2007 m. sausio 15 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.museums.lt/Lietuvos_muziejai_2003_nr3/Jarockiene.htm>.
8. JAROCKIENĖ, Nideta. Edukacinis projektas „Liečiu – matau“. *Lietuvos dailės muziejaus metraštis*. Vilnius, Nr. 7 (2004), p. 388–392.
9. JAROCKIENĖ, Nideta. Mokymas versus švietimas. *Muziejų edukacinės programos. Teorija. Praktika*. Straipsnių rinkinys. Vilnius, 2005, p. 16–21.
10. JASEVIČIŪTĖ, Violeta. Edukacija M. K. Čiurlionio dailės muziejuje. *Muziejų edukacinės programos. Teorija. Praktika*. Straipsnių rinkinys. Vilnius, 2005, p. 36–39.
11. JASEVIČIŪTĖ, Violeta. Menas kaip galimybė: šiuolaikinio meno projektai neregiamis ir silpnaregiamis. Pranešimas tarptautinėje konferencijoje „Muziejų edukacijos objekte modernus ir šiuolaikinis menas“ [interaktyvus]. 2003 m. gegužės 29–30 d. [žiūrėta 2008 m. kovo 29 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.europosparkas.lt/edukacija/violeta.htm>>.

12. KATILIŪTĖ, Rūta. Užrašai iš muziejaus. Iš *Muziejninkystės biuletenis* [interaktyvus]. 2001, Nr. 1 [žiūrėta 2008 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.muziejai.lt/Informacija/uzrasai_is_muziejaus.htm>.
13. KAZLAUSKIENĖ, Birutė. Lietuvos nacionalinio muziejaus edukacinė veikla. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. 2004, Nr. 2–3 [žiūrėta 2008 m. kovo 16 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.museums.lt/zurnalas/2004'2_3/kazlauskiene.htm>.
14. KERŠYTĖ, Nastazija. *Muziejų edukacija ir mokymas(is). Muziejų edukacinės programos. Teorija. Praktika*. Straipsnių rinkinys. Vilnius, 2005, p. 2–5.
14. KRIŠTOPAITYTĖ, Violeta. Apie gražumą: teorija, praktika. Iš *Muziejų rinkiniai* [interaktyvus]. 2004, Nr. 3 [žiūrėta 2007 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.museums.lt/Biblioteka/kristopaityte.htm>>.
15. Lietuvos nacionalinio muziejaus publikacijos spaudoje. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. 2003, Nr. 3 [žiūrėta 2008 m. vasario 6 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.muziejai.lt/Vilnius/LNM_publicacijos_spaudoje.htm>.
16. Lietuvos muziejų svetainės, tinklapiai internete. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.muziejai.lt/lietuvos_muzieju_svietaines.htm>.
17. Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo pakeitimo įstatymas. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. balandžio 9 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.muziejai.lt/Informacija/Muz_ist_pakeistas.htm>.
18. MATONIS, V. *Žmogaus dvasios meninio aktyvumo pilietinė raiška socialinių pokyčių erdvėje*. Vilnius, 1996, p. 235–236.
19. MIKUČIONYTĖ, R; LIANDZBERGIS, L. Šiuolaikinė dailė ir edukaciniai procesai. *Menotyra*, Nr. 4 (25) (2001), p. 75–81.
20. *Muziejų etikos kodeksas*. Vilnius, 1999, p. 25.
21. Muziejų statistika. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. gruodžio 18 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.muziejai.lt/statistika.htm>>.
22. RITVA, Mitchell; WIESAND, A. J. *Kultūros vadyba*. Vilnius: Alma Littera, 2004, p. 552–554.
23. *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Alma Littera, 2001, p. 790.
24. SPIELMAN, H. *Muziejai ir galerijos. Kultūros vadyba, profesionalaus meno teorija ir praktika*. Vilnius, 2004, p. 342–343.

25. WAIDACHER F. *Bendrosios muzeologijos metmenys*. Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, 1999, p. 298–380, 449–450.
26. ŽALIADUONIENĖ, Beta. Edukacinės veiklos analizė: Alytaus kraštotyros muziejaus patirtis. Iš *Lietuvos muziejai* [interaktyvus]. 2003, Nr. 3 [žiūrėta 2007 m. gruodžio 18 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.museums.lt/Lietuvos_muziejai_2003_nr3/zaliaduoniene.htm>.
27. ANDERSON, D. A. *Common Wealth: Museums and Learning in the United Kingdom*. UK, 1997, p. 25–34.
28. БЕЗЗУБОВА, О. Б. Теория музейной коммуникации как модель современного образовательного процесса [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. balandžio 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://anthropology.ru/ru/texts/bezzubova/theory.html>>.
29. ВАНЕЛОВА, Е. *Музей и дети*. Москва, 1998, с. 9–15.
30. DURBIN, G. *On behalf of the Group of Education in Museums, Developing Museum Exhibitions for Lifelong Learning*. England, 1996, 248 p.
31. EDSON, G.; DEAN, D. *The handbook for museums*. London, 1996, 193 p.
32. ГАЛИНИНА, Е.; МАЦКОВИЧ, М; МИНИНА, С. *Ребенок в музее*. Москва, 2006, с.133.
33. HEIN, Hilde S. *The Museum in Transition, a Physophical Perspective*. Washington, 2000, p. 110–118.
34. HOOPER-GREENHILL, Elian. *Educational role in museum, Learning in art museums: strategies of interpretation* [interaktyvus]. Second edition. Routledge, 1999 [žiūrėta 2008 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <http://books.google.com/books?hl=lt&lr=&id=-3_9K-c>.
35. HOOPER-GREENHILL, Elian. *Educational role in museum, Education, communication and interpretation: towards critical pedagogy in museum* [interaktyvus]. Second edition. Routledge, 1999 [žiūrėta 2008 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <http://books.com/books?hl=lt&lr=&id=-3_9K-cPiwC&oi=fnd&pg=PA3&dq=%22Hooper-Greenhill%22+%22Education,+communication+and+interpretation:+towards+a>.
36. КОССОВА, И. *Музей и образование. Музейная педагогика. Музейный педагог*. Москва, 2003, с. 16–19.
37. МЕДВЕДЕВА, Е. Б.; ЮХНЕВИЧ, М. Ю. Музейная педагогика как новая научная дисциплина. *Культурно-образовательная деятельность музеев*, Москва, 1997, с. 325–329.

38. МУЗЕЕВЕДЕНИЕ. *Музеи исторического профиля*. Под ред. К. Г. Левакина и В. Хербста. Москва, 1988, с. 118.
39. QUALITATIVE, Harris. *Museological Review* [interaktyvus]. University of Leicester, 2004, Issue 11 [žiūrėta 2008 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.le.ac.uk/ms/research/Museological%20Review%2011,%202004.pdf>>.
40. RUSSELL, T. The enquiring visitor: usable learning theory for museum contexts. Iš *Journal of Education in Museums* [interaktyvus]. 1994, No. 15 [žiūrėta 2006 m. birželio 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.gem.org.uk/resources/russell.html>>.
41. ЮРЕНЕВА, Т. Ю. Музейная педагогика в практике современной школы [interaktyvus]. [žiūrėta 2006 m. vasario 19 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.researcher.ru/practice/practice_org/pedagogic/a_5q5ko.html>.
42. ЮРЕНЕВА, Т. Ю. *Музееведение учебник для высших школ*. Москва, 2004, с. 36–38, 318–322.
43. ЮХНЕВИЧ, М. Ю. Музей для детей? Дети для музея? [interaktyvus]. Iš *Российское экспертное обозрение* [žiūrėta 2006 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.rusrev.org/content/review/default.asp?shmode=8&ida=2101&ids=157>>.
44. ЮХНЕВИЧ, М. Ю. *Музейная педагогика в практике современной школы* [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.future.museum.ru/lmp/edu/pedagog.htm>>.
45. ЮХНЕВИЧ, М. Ю. *Музейная педагогика в практике современной школы* [interaktyvus]. [žiūrėta 2008 m. sausio 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.future.museum.ru/lmp/edu/pedagog.htm>>.

Priedai

1 priedas

ANKETA MOKSLEIVIAMS

Šio tyrimo tikslas yra išsiaiškinti mokinių lankymo motyvus muziejuose, užklasinio darbo praleidimo muziejuose nuomonę apie pažinimą, siūlomą ir vykdomą veiklą muziejuose. Gauti tyrimo rezultatai gali padėti išspręsti egzistuojančias problemas ir pateikti pasiūlymus gerinant mokyklų ir muziejų bendradarbiavimą.

Atsakymo variantą ar variantus pažymėkite varnele.

Lytis:

mot. vyr.

Kokioje klasėje tu mokaisi?.....

1. Ar esi buvęs muziejuje?

- a) Taip
- b) Ne

2. Kaip dažnai lankaisi muziejuose?

- a) Kas savaitę
- b) Kartą per mėnesį
- c) Kartą per pusmetį
- d) Kartą per metus
- e) Niekada nesilankiau

3. Kokiam muziejuje paskutini kartą apsilankei?

- a) Dailės
- b) Istorijos
- c) Gamtos
- d) Kitas

Nurodyk.....

4. Ar tau patinka lankytis muziejuose?

- a) Labai patinka
- b) Patinka
- c) Nelabai patinka

d) Nepatinka

5. Kaip tu jautiesi būdamas muziejuje?

- a) Gerai
 - b) Suvaržytas
 - c) Blogai
- Kodėl?.....

7. Su kuo dažniausiai lankaisi muziejuose?

- a) Su tėvais
- b) Su mokytoju
- c) Su draugais
- d) Kita

Nurodyk.....

8. Ar norėtum, kad kartais pamokos vyktų muziejuose?

- a) Labai norėčiau
- b) Būtų įdomu
- c) Man nesvarbu
- d) Nenorėčiau

9. Ar dalyvauji muziejų rengiamoje edukacinėje veikloje?

- a) Taip
- b) Ne

10. Jeigu taip, kaip dažnai dalyvauji?

- a) Kartą per mėnesį
- b) Kartą per tris mėnesius
- c) Kartą per pusmetį
- d) Kartą per metus
- e) Dalyvavau tik kartą

11. Ar tau patinka dalyvauti muziejų rengiamoje veikloje?

- a) Patinka
- b) Nelabai patinka
- c) Nepatinka

12. Ar norėtum dažniau lankytis muziejuose?

- a) Labai norėčiau
- b) Būtų įdomu
- c) Man nesvarbu
- d) Nenorėčiau

Kodėl?.....

13. Ar norėtum ateityje dirbti muziejuje?

- a) Taip
- b) Ne
- c) Nežinau

Kodėl?.....

14. Ką norėtum pakeisti muziejuose?

- a) Ekspozicijas
- b) Ekspozicijose taikyti daugiau šiuolaikinių technologijų
- c) Daugiau rengti renginių ir edukacinių pamokų
- d) Nežinau, ką galima pakeisti
- e) Kita

Nurodykite.....

15. Ar žinai / girdėjai sąvoką „muziejinė edukacija“?

- a) Taip
- b) Galbūt

c) Negaliu pasakyti

d) Negirdėjau

16. Kaip tu manai, kokios pamokos kartais turėtų vykti muziejuose?

a) Istorijos

b) Dailės istorijos

c) Dailės

d) Kita

Nurodyk.....

17. Kokia veikla muziejuje tau labiausiai priimtina?

a) Ekskursijos

b) Žaidimai

c) Pamokos

d) Norėčiau užsiimti visa minėta veikla

e) Kita

Nurodyk.....

18. Į kokius muziejus tu nueitum dar kartą?

a) Kur bus vedama ekskursija

b) Kur bus vedama pamoka

d) Kur bus šventė

d) Kur bus rengiami žaidimai

e) Kita

Nurodyk.....

19. Kaip tau atrodo, ar naudingos išvykos į muziejų?

a) Taip

b) Ne

c) Nežinau

Kodėl?

Nurodyk.....

20. Kaip manai, ar mokytojai suinteresuoti muziejuose vykdoma veikla?

a) Taip

b) Ne

c) Nežinau

Kodėl?

Nurodyk.....

AČIŪ

2 priedas

ANKETA MOKYTOJAMS

Šio tyrimo tikslas yra išsiaiškinti mokytojų lankymo motyvus, nuomonę apie siūlomą ir vykdomą veiklą muziejuose. Gauti tyrimo rezultatai gali padėti išspręsti egzistuojančias problemas ir pateikti pasiūlymus gerinant mokyklų ir muziejų bendradarbiavimą. Atsakymo variantą ar variantus pažymėkite varnele.

Lytis:

- mot. vyr.

Darbo stažas

- 0–5 6–10 11–20

21 ir daugiau

Jūsų kvalifikacinė kategorija:

- Mokytojas Vyr. mokytojas Metodininkas Ekspertas

1. Kada Jūs paskutinį kartą lankėtės muziejuje?

- a) Prieš savaitę
b) Prieš mėnesį
c) Prieš pusmetį
d) Prieš metus
e) Daugiau nei prieš metus

2. Kaip dažnai Jūs einate su savo mokiniais į muziejų?

- a) Kas savaitę
b) Kartą per mėnesį
c) Kartą per pusmetį
d) Kartą per metus
e) Visiškai nesilankome

3. Kaip dažnai Jūs norėtumėte lankytis muziejuje?

- a) Kartą per mėnesį
b) Kartą per pusmetį
c) Kartą per metus
d) Išvis nesilankau

4. Ar vaikai noriai sutinka nueiti į muziejų?

- a) Taip
- b) Ne

Kodėl?.....

5. Kur Jūs dažniau einate su savo mokiniais – į:

- a) Parodas
- b) Ekskursijas
- c) Edukacinius užsiėmimus
- d) Kita

Nurodykite.....

6. Ar Jūs sutinkate su teiginiu, kad mokytojai yra suinteresuoti dalyvauti muziejų rengiamoje edukacinėje veikloje?

- a) Sutinku
- b) Nesutinku
- c) Iš dalies sutinku

7. Kaip Jus pasiekia informacija apie vykdomą veiklą muziejuje?

- a) Per žiniasklaidą
- b) Sužinote iš kolegų
- c) Per seminarus
- d) Gaunate lankstinukų
- e) Kita

Nurodykite.....

8. Ar naudojātės internetu?

- a) Taip
- b) Ne

9. Kaip Jums patogiausiai gauti informaciją apie vykdomą veiklą muziejuose?

- a) Elektroniniu paštu
- b) Pranešant mokyklai
- c) Įtraukiant į mokytojų kvalifikacijos kėlimo renginių planą
- d) Kita

Nurodykite.....

10. Ką labiausiai vertinate muziejų vykdomoje veikloje?

- a) Darbą netradicinėje aplinkoje
- b) Įdomias užduotis
- c) Darbą su eksponatais
- d) Vaikų suinteresuotumą
- e) Visus anksčiau minėtus punktus
- f) Kita

Nurodykite.....

11. Kaip Jūs manote, ar mokiniams reikia rengti pamokas muziejuose?

- a) Taip, reikia
- b) Kartais reikia
- c) Nereikia

Kodėl?.....

12. Ar Jūs norėtumėte dirbti muziejuje?

- a) Taip
- b) Ne

c) Nežinau

13. Ką Jūs norėtumėte pakeisti muziejų rengiamuose edukaciniuose užsiėmimuose?

- a) Įdomesnių ekspozicijų
- b) Ekspozicijų, kuriose būtų daugiau taikomos šiuolaikinės technologijos
- c) Daugiau rengti renginių ir edukacinių pamokų
- d) Nežinau, ką galima pakeisti
- e) Kita

Nurodykite.....

14. Ar Jūs girdėjote sąvoką „muziejinė edukacija“?

- a) Tikrai taip
- b) Galbūt
- c) Negaliu pasakyti
- d) Negirdėjau

15. Kaip Jūs manote, ar vaikams reikalingos savarankiškos užduotys muziejuose?

- a) Reikalingos
- b) Kartais reikalingos
- c) Nereikalingos
- d) Kita

Nurodykite.....

16. Kas turėtų lemti temos pasirinkimą per edukacinius užsiėmimus?

- a) Mokyklos programa
- b) Įdomi tema
- c) Noras ištrūkti iš netradicinės aplinkos
- d) Pats procesas
- e) Mokinių pageidavimai
- f) Kita

Nurodykite.....

17. Kas trukdo atvykti į muziejų?

- a) Atstumas
- b) Laiko stoka (per daug formalumų)
- c) Niekas netrukdo
- d) Kitos priežastys

Nurodykite.....

18. Kaip Jūs manote, ar tikslinga būtų muziejuje pedagogams rengti seminarus, kuriuose būtų pristatomos naujos edukacinės programos?

- a) Taip
- b) Ne
- d) Nežinau

19. Kaip Jūs manote, kokia iš šių toliau nurodytų veiklų muziejuje vaikams būtų įdomiausia?

- a) Edukacinės pamokos
- b) Ekskursijos
- c) Žaidimai
- d) Šventės
- e) Kita

Nurodykite.....

20. Kaip Jūs manote, ar būtų tikslinga integruoti mokyklos pamokas į muziejaus organizuojamą veiklą?

- a) Taip
- b) Ne
- c) Nežinau

21. Kaip Jūs manote, kokio amžiaus vaikai yra labiau suinteresuoti dalyvauti muziejų rengiamoje veikloje?

- a) Pradinukai
- b) 5–7 klasės
- c) 8–10 klasės
- d) 11–12 klasės

22. Ar Jūs sutiktumėte dalyvauti projektuose, kurie yra susiję su edukacine veikla, vykdoma muziejuose?

- a) Taip
- b) Ne
- c) Nežinau

Kodėl?.....

23. Kaip Jūs manote, ar tikslinga įtraukti lankymąsi muziejuose į bendrojo lavinimo mokyklų programas?

- a) Taip
- b) Ne
- c) Nežinau

AČIŪ.

3 priedas

Metinės 2002–2006 m. Lietuvos nacionalinio muziejaus ataskaitos

2002 m.

Darbo pavadinimas	Atsakingas už darbą	Skaičiai, lėšos
1. Praktiniai užsiėmimai Dailės akademijoje ir universiteto studentams	Skyrių vedėjai	
2. Archeologijos, etnografijos ir numizmatikos paskaitos studentams	Skyrių vedėjai	
3. Jaunųjų muziejininkų mokyklos darbo organizavimas	Dr. Evalda Lazauskaitė, Meilutė Peikštienė	
4. Švietimo programos <i>Pažinimas</i> vykdymas	Informacijos ir edukacijos skyrius	
5. Programos „Kuriu valstybę“ vykdymas	Meilutė Peikštienė	
6. Teminių ekskursijų ir ekskursijų-pamokų vedimas, paskaitų, projektų organizavimas ir vykdymas	Informacijos ir edukacijos skyrius	
7. Dalyvavimas „Gyvosios archeologijos“ dienų renginiuose Kernavėje ir Neringoje	Archeologijos skyrius	

2003 m.

1. Dalyvavimas „Gyvosios archeologijos“ šventėse	Archeologijos skyrius, Viduramžių archeologijos skyrius	
2. Dalyvavimas muziejaus edukacinėje programoje <i>Pažinimas</i>	Dalia Grimalauskaitė, Eduardas Remeckas, Valdas Steponaitis, Evaldas Vailionis	
3. Jaunųjų muziejininkų mokyklos darbo organizavimas	Dr. Evalda Lazauskaitė, Meilutė Peikštienė	2004 m. rugsėjo–gegužės mėnesiais
4. Švietimo programos <i>Pažinimas</i> vykdymas	Informacijos ir edukacijos skyrius	2004 mokslo metais mokiniams
5. Naujų teminių ekskursijų-paskaitų parengimas	Informacijos ir edukacijos skyrius	2004 m. sausio–gegužės mėnesiais
6. Teminių ekskursijų ir ekskursijų-pamokų vedimas, paskaitų, projektų organizavimas ir vykdymas	Informacijos ir edukacijos skyrius	2004 m. mokiniams
7. Programų ikimokykliniam ugdymui parengimas ir vykdymas	Kristina Januškienė, Dovilė Lauraitienė	2004 m. sausio–spalio mėn.
8. Konkurso-viktorinos <i>Lietuviška spauda</i> miesto mokykloms vykdymas	Birutė Kazlauskienė	2004 m. gegužės mėn.
2004 m.		
1. Dalyvavimas „Gyvosios archeologijos“ šventėse	Archeologijos skyrius, Viduramžių archeologijos skyrius	
2. M. Gimbutienės skaitiniai	Archeologijos skyrius	LNM salėje kartą per mėnesį visuomenei
3. Jaunųjų muziejininkų mokyklos darbo organizavimas	Dr. Evalda Lazauskaitė, Meilutė Peikštienė	2003 m. rugsėjo–gegužės mėnesiais
4. Švietimo programos <i>Pažinimas</i> vykdymas	Informacijos ir edukacijos skyrius	2003 mokslo metais mokiniams
5. programos „Kuriu valstybę“ penktieji metai, skirti Vilniaus 680-osioms metinėms, „Dovana Vilniui“	Informacijos ir edukacijos skyrius	2003 m. sausio–gegužės mėn.
6. Teminių ekskursijų ir ekskursijų-pamokų vedimas, paskaitų, projektų organizavimas ir vykdymas	Informacijos ir edukacijos skyrius	2003 m. mokiniams
7. Kultūros istorijos vakarai, skirti Vilniaus 680-mečiui	Informacijos ir edukacijos skyrius	visuomenėje kartą per mėnesį

2005 m.

Darbas	Darbą atliko	Kam, kur, kada
Apžvalginės ekskursijos		
Senosios Lietuvos istorijos ir etninės kultūros ekspozicija	Jurga Pukinskaitė, Donata Daukštaitė, Birutė Kazlauskienė, Milda Samulionytė, Vytautas Jarutis, Dovilė Lauraitienė, Ernesta Sargūnaitė	51 Lietuvos mokyklų klasėms, 22 lankytojų grupėms iš užsienio, 30 lankytojų grupių iš Lietuvos
Lietuvos proistorės ekspozicija	Donata Daukštaitė, Milda Samulionytė, Dovilė Lauraitienė, Ernesta Sargūnaitė	28 Lietuvos mokyklų klasėms, 2 lankytojų grupėms iš užsienio, 20 lankytojų grupių iš Lietuvos
Teminės ekskursijos ir pamokos	Jurga Pukinskaitė, Donata Daukštaitė, Birutė Kazlauskienė, Milda Samulionytė, Vytautas Jarutis, Dovilė Lauraitienė, Ernesta Sargūnaitė	282 Lietuvos mokyklų klasėms, 23 lankytojų grupėms iš Lietuvos, 1 lankytojų grupei iš užsienio, 12 vaikų darželių auklėtiniams
1. Lietuvių valstiečių senieji verslai, 2. Duonelės kelias, 3. Lietuvių valstiečių butis, 4. Lietuvių tautinis kostiumas, 5. Vaikai ir žaislai, 6. Apavas keliauja per epochas, 7. Šventieji globėjai ir jų namai, 8. Kalendorinės šventės, 9. Integruoti edukaciniai žaidimai		
Archeologija	Donata Daukštaitė, Birutė Kazlauskienė, Milda Samulionytė, Vytautas Jarutis, Dovilė Lauraitienė, Ernesta Sargūnaitė, Vytautas Jarutis, Arūnas Kalėjus	94 Lietuvos mokyklų klasėms, 2 lankytojų grupėms iš Lietuvos, 2 vaikų darželių auklėtiniams,
1. Akmens amžius Lietuvoje 2. Baltų gentys		
Istorija		
1. Pirmą kartą muziejuje 2. Napoleonas ir Lietuva 3. Lietuvos valstybės sukūrimas 4. Karyba LDK 5. Uždrausta knyga ir daraktorių mokyklos 6. Viduramžių amatai		

2006 m.

Darbas	Darbą atliko	Kam, kur, kada
--------	--------------	----------------

1. Paskaitos <i>Lobiai</i>	Eduardas Remeckas	Vilniaus verslo mokyklos V—X kl. mokiniams, 2006-12-07
2. Ikonografijos skyriaus darbas. Fotografijų ir negatyvų rinkinys	Renata Žemaitytė, Erika Miknevičiūtė	VU Istorijos fakulteto I kurso studentams, 2006- 10-06
3. Šv. Kazimiero bažnyčios Lietuvoje	Neringa Markauskaitė	Kauno miesto muziejuje, 2006-04-19
4. Viduramžių ir Naujųjų laikų archeologijos skyrius ir jo rinkinys	Viduramžių ir Naujųjų laikų archeologijos skyrius	5 paskaitos VU Istorijos fakulteto studentams, Studentų archeologijos draugijos nariams
5. Archeologiniai tyrinėjimai Paduobės Šaltaliūnės III pilkapyne	Valdas Steponaitis	Švienčionių profesinio rengimo centro pedagogams, 2006-10-13
6. Dalyvavimas Nacionalinio jaunųjų mokslininkų konkurso Etnologijos sekcijos darbe	Elvyda Lazauskaitė	Jaunųjų gamtininkų stotis, 2006-12-13
7. Organizuota neakivaizdinės krašto pažinimo mokyklos sesija Apžvalginė ekskursija Senosios Lietuvos istorijos ir etninės kultūros ekspozicija ir Lietuvos proistorės ekspozicija	Elvyda Lazauskaitė Ryšių su visuomene skyrius	81 ekskursijos Lietuvos mokyklų mokiniams, 64 ekskursijos svečiams iš užsienio, 18 ekskursijų studentams, 13 ekskursijų svečiams iš Lietuvos, Iš viso 176 ekskursijos
Teminės ekskursijos ir pamokos		916 edukacinių užsiėmimų, 16 701 edukacinių užsiėmimų dalyvių
1. Lietuvių valstiečių senieji verslai	Ryšių su visuomene skyrius	
2. Lietuvių valstiečių butis		
3. Vaikai ir žaislai		
4. Vilniaus legendos		
5. Lietuviško apavo kelionė		
6. Duonelės kelias		
7. Tautinis kostiumas		
8. Šventieji globėjai ir jų buveinės		
9. Vėlinės		
10. Kalendorinės šventės		
11. Lietuva akmens amžiuje		
12. Baltų gentys		
13. Viduramžių amatai		
14. Uždrausta knyga ir daraktorių mokyklos		
15. Lietuvos valstybės sukūrimas. Karalius Mindaugas		

16. Karyba LDK

17. LDK: valdovai, didikai,
bajorai

18. Edukaciniai žaidimai

Dėžė, Nuo siūlo iki juostos

4 priedas

Metinės 2002–2006 m. Lietuvos dailės muziejaus ataskaitos

2002 m. LDM metinė ataskaita

Darbas	Darbą atliko, laikas, vieta
Edukacija	
Meno pažinimo centre Radvilų rūmuose	
Meno pažinimo centre Klaipėdoje	
Programa „Migruojantys medžio kūriniai“	
Pagrindinės programinės temos: „Ornamentas baldų puošyboje“, „Ornamento kilmė, baldininkystė, puošyba“, „Interjeras“, „Baldai, stilius, formos“, „Teatralizuota ekskursija-spektaklis po parodą“, „Lietuvių taikomoji dailė“, „Molio šalis“ – „Šiuolaikinės lietuvių taikomosios dailės“ parodoje.	
Dalyviams iš Latvijos ir Estijos pristatytas tarptautinis projektas „Kultūrinės paslaugos ir jų vartotojas“.	gegužės 29 d.
Edukacinių programų pristatymai Vitės ir Gedminų mokyklų mokytojams, Šiaulių apskrities dailės mokytojams ir Anykščių dailės mokytojams; VMS seminaro dalyviams, KU studentams.	Klaipėdos paveikslų galerijos Meno pažinimo centras
Seminaras „Šiuolaikinė lietuvių keramika“ Klaipėdos m. dailės mokytojų metodiniam būreliui „Taikomosios dailės“ parodoje.	Vasario 28 d.–kovo 1 d.
Edukaciniai užsiėmimai už muziejaus ribų: „Amatų savaitė“, „Žuvėdra“, „Šiuolaikinis menas“.	„Vėtrungės“ mokykla
Jaunimo centro vaikų dailės studijos „Varsa“ paroda „Keistas pasaulis“.	vasario 7 d.–kovo 14 d.
Projektas „Atradimas. Pasaulis pagal Domšaitį“.	kovo 15 d.–gegužės 20 d.
S. Dacho pagrindinės mokyklos moksleivių kūrybos paroda.	gegužės 24 d.–birželio 10 d.
Miesto moksleivių kartu su Klaipėdos m. moksleivių techninės kūrybos centru keramikos kūrinių paroda, skirta Klaipėdos 750 metų jubiliejui.	gegužės 24 d.–birželio 10 d.
„Kompozicijos pamokos“ – Klaipėdos vaikų dailės mokyklos mokinių grafikos ir skulptūros darbų paroda.	rugsėjo 29 d.–lapkričio 10 d.
Klaipėdos jaunimo centro vaikų dailės studijų („Varsa“, „Kukutis“, fitodizaino studija) paroda „Kaip lengva paukščiui“.	lapkričio 12 d.–iki 2003 sausio mėnesio
Palangos gintaro muziejuje: Bendradarbiaujant su „Gintaro“ reabilitacijos centru, vestos pamokos moksleiviams gintaro morfologijos ir jo meninio apdirbimo istorijos temomis.	
Vyko gintaro apdirbimo demonstravimas muziejaus lankytojams	

2003 m. LDM metinė ataskaita

Edukacija

Klaipėdos paveikslų galerijos Meno pažinimo centras

Edukacinė programa „Menų sąveika“, apimanti fotografijos, tekstilės, grafikos, tapybos istoriją, šiuolaikinius procesus ir praktinę veiklą kūrybinėse dirbtuvėse.

Meno pažinimo centras

Edukaciniai užsiėmimai, susiję su parodos „Krikščionybė Lietuvos mene“ tematika.	Taikomosios dailės muziejus
Tarptautinis edukacinis suaugusiųjų mokymosi projektas „Mokymosi trikampiai“ kartu su Lietuvos technikos biblioteka ir Vilniaus suaugusiųjų mokymosi centru.	2003–2004 metai
Tarptautinio edukacinio projekto „Pažinti meną pojūčiais“ paroda „Žydinčių obelų metas“, skirta aklųjų meniniam ugdymui. Vaikų ir jaunimo kūrybos paroda su Klaipėdos miesto mokyklomis. Edukaciniai užsiėmimai „Popietės muziejuje“.	2003 m. rugsėjo–lapkričio mėnesiai
Edukaciniai užsiėmimai P. Domšaičio „Australijos ir Okeanijos“ ekspozicijoje „Šiuolaikinės lietuvių taikomiosios dailės“ parodoje.	
Edukacinis projektas „Siūlo kelias“ su Vitės mokykla. Organizuoti seminarai: „Menas kaip priemonė mokyklų bendruomenei burti“;	Radvilų rūmai, sausio mėnesį
Ignalinos r. dailės mokytojams „Meno pažinimo programos“ parodoje „Senujų interjerų meniniai baldai“;	Radvilų rūmai, gegužės 8 d.
istorijos mokytojams – „Krikščionybė Lietuvos mene“;	Taikomosios dailės muziejus, kovo 26 d.
Lietuvos muziejininkams ir pedagogams „Dailės metodas ugdant neregius“;	Lapkričio 6–7 d. Meno pažinimo centre
pradinių klasių mokytojams „Edukacinės programos. Meno pažinimo centro veikla“.	Radvilų rūmuose Radvilų rūmai, gegužės 4 d.
Taikomosios dailės muziejuje:	
Edukacinių užsiėmimai: „Amžių virsmas“, „Krikščioniškieji simboliai“, „Bibliniai siužetai“, „Knygos gimimas“, „Lobiai ir lobynai“, „Istorinis pasakojimas. „Metraščiai“, „Lietuvos karalius Mindaugas“, „Gedimino laiškas“, „Mano angelas sargas“, „Katedra ir jos lobynas“, „Pasivaikščiojimas po Žemutinės pilies teritoriją“, „Liturginiai rūbai“, „Gobelenai“.	
Laikrodžių muziejuje Klaipėdoje:	
Edukaciniai užsiėmimai: „Gėlių laikrodis“, „Biologinis laikrodis“, „Dangaus kūnai ir reiškiniai lietuvių tautosakoje“, „Vasaros ir žiemos saulėgražos, rudens ir pavasario lygiadieniai“, „Išmokime skaičiuoti laiką“, „Senovės rytų civilizacijų laiko ir matavimo priemonės“, „Laikrodis – taikomojo meno dalis“.	
Akcija „Neišmesk manęs...“ Edukaciniam centrai padėti, t. y. surinkti nebenaudojami laikrodžiai, kuriuos vaikai galės išsamiau tyrinėti. Vaikų piešinių paroda „Klaipėdos laikrodžiai XXI amžiuje“ (dalyvavo E. S. Dacho ir „Varpo“ vidurinės mokyklos vaikai, Balsio menų gimnazija, dailės studija „Varsa“).	
Padarytas Žemės, Saulės ir Mėnulio sistemos modelis. Klaipėdos paveikslų galerijos Meno pažinimo centre:	
Projektas „Atradimas. Pasaulis pagal Domšaitį“.	Kartu su Vydūno

Edukacinė programa „Popietė muziejuje“ įvairaus amžiaus lankytojams, šeimoms.

Edukaciniai užsiėmimai: „Pasidarysiu atviruką (grafika); „Popieriaus gamyba“, „Postmodernizmo menas“, „Gimtadienis muziejuje“, „Du pasauliai – dvi kaukės“, „Ornamentai ir jų paslaptys“, „Europos ir Afrikos spalvos“, „Ekspedicijos P. Domšaičio keliais“, „Gėlės pagal Domšaitį“, „Surask dingusį paveikslą“, „Tadas Bajarūnas ir jo fotografija“ (kartu su Panevėžio kraštotyros muziejumi).

Edukacinė programa ilgalaikiai parodai „Australijos ir Okeanijos tautų kūryba“.

Užsiėmimai temomis: „Kaip bumerangas namo sugrižo“, „Australijos aborigenų tapyba“, „Susipažinkime: Protėvio dvasia“, „Du pasauliai – dvi kaukės“, „Ornamentai ir jų paslaptys“.

Organizuoti užsiėmimai pagal surengtas parodas šiomis temomis:

1. Laimos Kriukelienės tapyba kartu su Utenos kraštotyros muziejumi; 2. „Pajuskime gamtą kartu su Sezanu“ (kartu su LDM Meno pažinimo centru); 3. Žemaičių muziejui ALKA – 70“; 4. „Nidos kapinių krikštai“ (kartu su dailininku R. Tarabilda); 5. „Joniškio krašto metaliniai kryžiai“ (kartu su Joniškio krašto muziejumi); 6. „Senoji lietuvių skulptūra Joniškio istorijos ir kultūros muziejaus rinkiniuose“ (bendradarbiaujant su Joniškio krašto muziejumi); 7. „Skaistgirio bažnyčios Kryžiaus kelio stočių skulptūrinė kompozicija“; „Senoji liaudies skulptūra Žemaičių dailės muziejuje“ (bendradarbiaujant su Žemaičių dailės muziejumi); 8. Senoji liaudies skulptūra Panevėžio kraštotyros muziejuje (kartu su Panevėžio kraštotyros muziejumi); 9. Mečislovo Sakalausko fotonuotraukų paroda „Senoji lietuvių skulptūra“; 10. Dalios Mataitienės kūrybos paroda „Ženkla erdvėje“; 11. „Ferdinandas Ruščisas (1872–1936). Gyvenimas ir kūryba“.

2004 m. LDM metinė ataskaita

Edukacija

Projektas „Mokymosi trikampiai“ kartu su Lietuvos technikos biblioteka ir Vilniaus suaugusiųjų mokymosi centru.

Meno pažinimo centras

Projektas „Lietuvos dailės muziejaus padalinio – Laikrodžių muziejaus Edukacinio centro modernizavimas“.

Projektas SOCRATES Grundtvig 2 edukacinis suaugusiųjų mokymosi projektas „Mokymosi trikampiai“.

Vykdomas su Lietuvos technikos biblioteka ir Vilniaus suaugusiųjų mokymosi centru

Tęsimi projektai „Liečiu–matau“, „Toks aš esu“.

Radvilų rūmai

Edukaciniai užsiėmimai „XVIII a. mados pasaulis“ iš Varšuvos nacionalinio muziejaus Vilniaus paveikslų galerijoje, Italijos fotografijos Lietuvoje parodai „Salve, Italija“.

Radvilų rūmai

Edukaciniai užsiėmimai: „Kalėdų stebuklo belaukiant“, „Velykos, Velykos, Velykos“, „Popieriaus gamyba“, „Meno pažinimo pamoka muziejuje“, „Kostiumo istorija“, „Popietės muziejuje“, „Vasaros studija“ ir „Gimtadienis muziejuje“. Rengiamos programos šeimoms „Popietės muziejuje“.

Radvilų rūmai

Edukaciniai užsiėmimai vykusioms parodoms: A. Miškinio XIX a. pab.–XX a. pr. tapybos ir fotonuotraukų kolekcijos pristatymo parodai, „Lietuviniškai vokiečių istorinėse fotografijose“ iš Lenkijos mokslų akademijos meno instituto 2. „Pradingusio krašto garsai ir vaizdai“.	Vilniaus paveikslų galerija
Edukaciniai užsiėmimai Viktoro Vizgirdos kūrybos retrospektyvinei parodai, skirtai dailininko gimimo 100 metų jubiliejui.	Radvilų rūmai
Projektas „Mano namai–mano tvirtovė“.	Klaipėdos paveikslų galerija kartu su Klaipėdos apskrities vaikų globos namais „Smiltelė“
2005 m. LDM metinė ataskaita	
Edukacija	
Meno pažinimo centre Radvilų rūmuose	
Ekspozicijų ir parodų edukacinės programos: 1. „Lietuvos dailė XVI–XX a. pr.“, Vilniaus paveikslų galerijoje; 2. „Pasivaikščiojimai po Vilniaus senamiestį“; 3. „Menas, muzika ir kasdienis žymiųjų vilniečių gyvenimas XIX a.“; 4. „Pranciškus Smuglevičius“.	
„Apie Vilniaus meno mokyklą“.	koordinatore L. Paukštienė, gidai N. Stepanova ir Ž. Okubavičiūtė koordinatore A. Razbadauskienė koordinatore N. Jarockienė
Edukacinė programa „Epocha ir asmenybės. Didieji Vilniaus miesto puoselėtojai – Radvilos“.	Vilniaus paveikslų galerija, koordinatore S. Blažiūnaitė koordinatore N. Jarockienė
„Spalvų ir formų giesmės“ – parodai „Petronėlei Gerlikienei 100 metų“.	
„Gatvės pamoka, arba pasivaikščiojimų sėkmė“ – Roberto Doisneau fotografijų parodai	
„Kelionė į Mažąją Lietuvą“ – tarptautinei parodai „Istorinės Mažosios Lietuvos fotografijos iš Rytų Prūsijos konservatoriaus rinkinių“.	
Tarptautinei parodai „Hola, Espana!“; suorganizuoti M. Servanteso „Don Kichoto“ skaitymai visą parą, skirti šio kūrinio 400-osioms metinėms.	Vilniaus paveikslų galerija, koordinatore N. Jarockienė Radvilų rūmai, koordinatore A. Razbadauskienė
Vladimiro Tarasovo instaliacijų parodai.	Vilniaus paveikslų galerija, Radvilų rūmai, koordinatore S. Blažiūnaitė
Edukacinės programos: „Ritinėlis, kvėpiantis žiedais“, „Žmogaus ir gamtos harmonija“, „Apie kaligrafiją <i>shodo</i> “ – parodai „Japonų menas“ iš Tarptautinės bokuga asociacijos; „Gyvenime būti kaip scenoje“ – S. Ušinsko retrospektyvinei kūrybos parodai; „Ypatingi ženklai“, „Lengvas prisilietimas“ – L. Stroplio kūrybos parodai „Lietuvos keramikos maestro“.	koordinatore J. Streikutė
„Kalbantys knygos puslapiai“, „Ypatingas žodžių pasaulis“, „Praeities vaizdiniai poemoje „Ponas Tadas“ – parodai „Žodis ir vaizdas. Adomo Mickevičiaus „Pono Tado“ iliustracijos“, Vilniaus paveikslų galerija. Edukacinė programa „Įdomioji tekstilė“.	Meno pažinimo centras Radvilų rūmuose, koordinatore S. Blažiūnaitė koordinatore S. Blažiūnaitė
Edukacinė programos „Popieriaus gamyba“, „Velykos, Velykos, Velykos“.	

<p>Edukacinė programa „Kalėdų stebuklo belaukiant“ ir edukacinei kilnojamajai parodai „Liečiu – matau“. Projektas „Menas vaikams ir jaunimui“.</p>	<p>koordinatorė N. Jarockienė Taikomosios dailės muziejuje ir Vilniaus paveikslų galerijoje, bendras projektas su Vilniaus senamiesčio Rotary klubu</p>
<p>Edukacinė programa „Valdovų rūmų mugė“</p>	<p>Taikomosios dailės muziejuje, koordinatorė N. Jarockienė</p>
<p>Tarptautinis projektas „Virtualus muziejus – pažangi suaugusiųjų mokymosi priemonė“, remiama SOCRATES Grundtvig 2 programos. „Vėl Vilniumi džiaugiasi širdis“ kartu su Baltupių vidurine mokykla, skirtas Vilniaus senamiesčio istorijai. Edukacinių užsiėmimų ciklai: „Popieriaus gamyba“, „Apie damas ir riterius“, „Pasidarysiu atviruką“ (grafika), „Šiuolaikinis menas – kas tai?“, „Kaligrafija dizaine“. Edukacinių užsiėmimų ciklas „Pasiruoškime šventėms kartu su P. Domšaičio galerija“ (parengti užsiėmimai šv. Velykoms, Motinos dienai, šv. Kalėdoms ir kt. šventėms). „Popietės muziejuje“ ir „Vasaros studija“; šeimoms, klasėms – „Gimtadienis muziejuje“.</p>	<p>koordinatorė N. Blažiūnaitė koordinatorė N. Jarockienė Meno pažinimo centras Radvilų rūmuose</p>
<p>Taikomosios dailės muziejuje:</p>	
<p>Edukacinė programa parodai „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų radiniai“. Užsiėmimų temos: - Kelionė iš Vilniaus Žemutinės pilies Senojo arsenalo į Valdovų rūmus (ekskursijų vadovė E. Savlevičienė); - Žemutinės pilies rūmai – Meno ir amatų centras (D. Vaitiekutė); - Lietuvos valdovų rūmai: klestėjimas, gyvensenos įdomybės (V. Malinauskas); - Menų mūzos po LDK valdovų rūmų skliautais (V. Malinauskas); - Mados Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės XIV–XVI a. (E. Savlevičienė); - Prekyba, pinigai ir kainos Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje XIV–XVIII a. (D. Vaitiekutė).</p>	<p>Bendradarbiaujant su Meno pažinimo centru, koordinatorė N. Jarockienė</p>
<p>Prano Domšaičio galerijoje</p>	
<p>Edukaciniai užsiėmimai: „Tėviškės peizažas“, „Gėlės pagal Domšaitį“, „Australijos ir Okeanijos tautų meno parodai“: „Australijos aborigenu taškavimai“, „Papuasų skulptūrų paslaptys“, „Indonezijos dievai ir deivės“; parodai „Trys Klaipėdos dailės dešimtmečiai“: „Spalva tapyboje“, „Linija grafikoje“, „Forma skulptūroje“, „Klaipėdos dailė“, „Tėviškės peizažas“, „Gėlės pagal Domšaitį“.</p>	
<p>Edukaciniai projektai: „Metų laikai“; „Gama“ su Klaipėdos m. jaunimo centro ABC Ikimokyklinuko studijos ankstyvojo muzikinio ugdymo grupe; „Muzika ir dailė“ kartu su St. Šimkaus konservatorija ir A. Rubliovo</p>	<p>vasario–balandžio mėnesiais kovo–gegužės mėnesiais Radvilų rūmai, Meno</p>

pagrindine mokykla;

konkurso „Mano prakartėlė“, skirto 125-osioms Prano Domšaičio gimimo metinėms, paroda;

Vydūno pagrindinės mokyklos mokinių kūrybos paroda, skirta Žemės dienai.

pažinimo centras, 2005 m. lapkričio–2006 m. gegužės mėnesiais Radvilų rūmai, Meno pažinimo centras, 2005 m. gruodžio 2 d.–2006 m. sausio 15 d. Radvilų rūmai, Meno pažinimo centras, kovo 18 d.–balandžio 7 d.

Laikrodžių muziejaus Edukaciniame centre

Edukaciniai užsiėmimai: „Gamtos laikas. Paukščių laikrodis“ (akliesiems), „Gamtos laikas. Gėlių laikrodis“ (kurtiesiems), „Laiko skaičiavimas Senovėje“. Papildyti edukaciniai užsiėmimai: „Laiko skaičiavimas Senovėje“, „Pažinkime laikrodį“, „Gėlių laikrodis. Biologinis laikrodis“, „Lygiadieniai ir saulėgražos“, „Pasidaryk laikrodį pats“, „Laikrodis – taikomojo meno dalis“.

G. Kazonienė

Nauji užsiėmimai: „Laiko ratai ir ratukai“, „Kalėdiniai užsiėmimai“

Laikrodžių muziejuje.

Tęsimas projektas „Klaipėdos laikrodžių muziejaus Edukacinio centro modernizavimas“, įrengta nauja edukacinė salė su veikiančiais mechaniniais laikrodžiais ir demonstravimo įranga.

Palangos gintaro muziejuje

Edukacinės programos: „Gintaro apdirbimas: istorija, tradicijos ir dabartis“; „Gintaro reikšmė akmens ir metalų amžiais“.

R. Makauskienė
S. Bagužaitė

2006 m. LDM metinė ataskaita

Meno pažinimo centre Radvilų rūmuose

Papildyta edukacinė programa „Lietuvos dailė XVI–XX a. pr.“, sukurtos temos šeimoms: „Žymūs žmonės ir jų gyvenimo būdas XIX a. Vilniuje“ ir „Portrete mano mama ir tėtis“.

koordinatorė V. Radvilaitė-Žiūrienė. Rengiama kartu su Vilniaus paveikslų galerijos gidais N. Stepanova ir Ž. Jokubavičiūte Radvilų rūmai, koordinatorės A. Razbadauskienė ir V. Radvilaitė-Žiūrienė Radvilų rūmai, koordinatorės S. Blažiūnaitė ir L. Paukštienė

Tęsimos edukacinės programos: „Epocha ir asmenybės. Didieji Vilniaus miesto puoselėtojai – Radvilos“, „Velykos, Velykos, Velykos“.

Tęsimos edukacinės programos: „Kai niekas nemato, kai niekas negirdi, tik angelo balsas ateina į širdį“, edukacinei kilnojamajai taktilinei parodai „Liečiu – matau“.

Taikomosios dailės muziejuje:

Edukacinės programos ekspozicijose ir parodose „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų radiniai“, „Atkuriamiems Valdovų rūmams įsigytos ir dovanotos vertybės“, „Lietuvos didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius Aleksandras“, „Lietuvos sakralinė dailė“. Sukurta 13 naujų

koordinatorė L. Paukštienė. Rengiamos kartu su VRIES skyriumi ir

užsiėmimų temų.

Edukacinės programos: „Gyvenimas be parado“, „Senų daiktų poezija Valentino Antanavičiaus kūryboje“;

„Pažintis su išėivijos daile“ (moksleiviams), „Atraskime paslaptinę meno pasaulį ir kurkime drauge“ (šeimoms);

„Žodis ir vaizdas. A. Mickevičiaus „Pono Tado“ iliustracijos“;

„Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorinės vėliavos ir žemėlapiai“;

Aloyzo Stasiulevičiaus retrospektyvinėje tapybos parodoje „Vilniaus vizijos“;

Servanteso „Don Kichoto“ skaitymai visą parą, skirti šio kūrinio 400-osioms metinėms;

projektas „Menas vaikams ir jaunimui“;

projektas „Valdovų rūmų mugė“;

tęsiamas tarptautinis projektas „Virtualus muziejus – pažangi suaugusiųjų mokymo priemonė“;

tęstinis projektas „Kultūros tradicijos naujame kontekste“.

Prano Domšaičio galerijos Menų pažinimo centre

Edukaciniai užsiėmimai: tapyba: „Prano Domšaičio Afrika“, „Žilvinas ir jo svita“, „Piešinys“, „Australijos aborigenų knygos“, „Eklibrisas“; skulptūra: „Medalio menas“, „Skulptūros paslaptys“. Užsiėmimai-dirbtuvės: „Popieriaus gamyba“, „Pasidarysiu atviruką“, „Siūlų gėlės“, „Rėmelis paveikslui“.

Paskaitos su praktinėmis užduotimis: „Drapiravimo menas arba kai nereikėjo siūti...“, „Damos ir riteriai“, „Aistros dėl mezginių ir laivo modelis plaukuose“, „XX a. postmodernizmo klasika“.

Taikomosios dailės muziejaus gidais V.

Malinausku, D.

Vaitiekute, E.

Savlevičiene

Radvilų rūmai,

koordinatore S.

Blažiūnaitė

Radvilų rūmai,

koordinatore V.

Radytė-Žiūrienė

Vilniaus paveikslų

galerija, koordinatore J.

Streikutė

Taikomosios dailės

muziejus, koordinatore

L. Paukštienė

Radvilų rūmai,

koordinatore L.

Paukštienė

Vilniaus paveikslų

galerija, koordinatore

S. Blažiūnaitė

Taikomosios dailės

muziejus, Vilniaus

paveikslų galerija,

Radvilų rūmai; bendras

projektas su Vilniaus

senamiesčio Rotary

klubu, koordinatore L.

Paukštienė

Taikomosios dailės

muziejus, koordinatore

S. Blažiūnaitė

koordinatore L.

Paukštienė, remia

SOCRATES Grundtvig

2 programa

koordinatore S.

Blažiūnaitė, remia

SOCRATES

Grundtvig 2 programa

Tęstos anksčiau parengtos edukacinės programos: „Šventiniai papuošimai ir dovanėlės“, „Mano gimtadienis – muziejuje“, užsiėmimai, skirti metų šventėms (šv. Kalėdoms, Valentino dienai, Užgavėnėms, šv. Velykoms, Motinos dienai ir kt.); sekmadieniais „Popietės muziejuje“ vasaros sezono metu „Popietės muziejuje“ keitė „Vasaros studija“.

Edukaciniai projektai:

„Čiauškanti mašina“ kartu su Klaipėdos specialiuoju lopšeliu-darželiu „Čiauškutė“;

„Spalvos“ su Klaipėdos jaunimo centro ABC Ikimokyklinuko studijos ankstyvojo muzikinio ugdymo grupe;

trišalis edukacinis ciklas jaunimui „Muzika ir dailė“, kartu su S. Šimkaus konservatorija ir A. Rubliovo pagrindine mokykla;

tešiamas bendradarbiavimas su mokyklomis, dirbančiomis pagal projekto „Vizualinio mąstymo strategijos“ programą. Rengiami seminarai, pristatomos PDG ekspozicijos.

Edukaciniai užsiėmimai Jūrų muziejaus delfinų terapijos programoje dalyvaujantiems vaikams, sergantiems autizmu.

Edukacinės parodos:

„Penkeri Povilo metai“ – P. Stankaus (5 m.) piešinių ant šilko paroda;

„Bumerangai: sukurta Lietuvoje“ – S. Pakalnio bumerangų paroda;

Martyno Mažvydo vidurinės mokyklos moksleivių dailės ir keramikos darbų paroda;

Pamario vidurinės mokyklos Modelių namų kūrybos paroda „Paradoksas“; Klaipėdos jaunimo centro dailės studijos „Varsa“ paroda „Kėdė“;

respublikinio moksleivių kūrybos konkurso „Knyga“ paroda kartu su Martyno Mažvydo vidurine mokykla;

Klaipėdos moksleivių keramikos paroda kartu su Klaipėdos moksleivių saviraiškos centru;

moksleivių plakatų, skirtų Pranui Domšaičiui, paroda;

edukacinio projekto „Čiauškanti mašina“ paroda kartu su specialiuoju lopšeliu-darželiu „Čiauškutė“.

pristatymas gruodžio 5 d., projekto paroda gruodžio 5–11 d. vad. I. Vaitulionytė, projekto pradžia – gruodžio mėnuo įvyko 5 vakarai

gegužės mėn. iš LDM tapybos fondų atrinkti ir eksponuoti VMS užsiėmimams

sausio 20 d.–vasario 2 d.
sausio 20 d.–gegužės 5 d.
kovo 3 d.–gegužės 11 d.

kovo 8 d.–kovo 29 d.
kovo 30 d.–gegužės 16 d.
gegužės 12 d.–birželio 27 d.

balandžio 27 d.–gegužės 26 d.

birželio 30 d.–rugsėjo 15 d.

gruodžio 5 d.–gruodžio 14 d.

Laikrodžių muziejaus Edukacinis centras

Edukaciniai užsiėmimai: „Gamtos laikas. Paukščių laikrodis“ (akliesiems), „Gamtos laikas. Gėlių laikrodis“ (kurtiesiems), „Laiko skaičiavimas Senovėje“.

Edukaciniai užsiėmimai: „Laiko skaičiavimas Senovėje“, „Pažinkime laikrodį“, „Gėlių laikrodis. Biologinis laikrodis“, „Lygiadieniai ir

G. Kazonienė, G. Macijauskienė

saulėgražos“, „Pasidaryk laikrodį pats“, „Laikrodis – taikomojo meno dalis“, „Laiko ratai ir ratukai“, „Kalėdiniai užsiėmimai Laikrodžių muziejuje“.

Parengtas naujas užsiėmimas „Astronomijos ABC“.

Vaikų piešinių paroda „Mano laikrodėlis“.

kuratorė G. Kazonienė,
kovo 23 d.

Palangos gintaro muziejus

Edukacinės programos: „Gintaro apdirbimas: istorija, tradicijos ir dabartis“,

„Gintaro reikšmė akmens ir metalų amžiais“.

Vedami edukaciniai užsiėmimai moksleiviams ir studentams, diferencijuotos pamokos-ekskursijos.

R. Makauskienė, S.
Bagužaitė

FOUNDATION OF MUSEUM EDUCATION IN LITHUANIAN NATIONAL AND ART MUSEUM

Summary

The museum-based education is being successfully implemented in Lithuania for ten years already. The effect, high quality and achievements of the activities of Lithuanian National Museum and Lithuanian Art Museum in the sphere of education are evident. The activities of the said Museums are oriented to education that conforms to the trends usual for world museums. Stressing its importance for the society and using various forms of educative activities, the Museums settle various problems of education and training of the young generation as well as solve tasks of informal education. In course of developing new methods and programmes, they implement the principal functions of the museum-based education.

Lithuanian National Museum and Lithuanian Art Museum purposefully form the contents of their educative activities that conform to their determined missions and strategies. The educative activities at national museums becomes more wide and interesting annually. The educational programmes of Lithuanian National Museum are the ones of historical character. They are bound with Lithuanian history and ethnic culture. It is evident that they are helpful in conveying the human values and strengthening the national identity.

Lithuanian Art Museum implements the goals of the museum-based education using the stocks of its artistic works, successfully develops new methods and programmes applying them for various groups of visitors.

Although the collections and expositions of values disposed by Lithuanian National Museum and Lithuanian Art Museum differ, it may be stated that needs related to the museum-based education expressed by teachers of history and arts as well as by pupils inspire partially similar contents and the same forms of the museum-based education.

The experience of Lithuanian National Museum and Lithuanian Art Museum can be considered typological to be followed by other historical and art museums in their educative activities. On developing new contexts of educative activities, it would be useful to combine subjects of museum-based education programmes with general education programmes, to provide an opportunity of deepening the knowledge of pupils in arts, history and other subjects by using primary sources. It is necessary to form a group of museum employees and teachers for developing methods and management standards for the education process in Lithuania usable in the museum-based education.

Seeking to ensure and improve organizing of the museum-based education in Lithuania, the strategy of the activities of museums in this important sphere should be developed. In determining the relations between the museums and learning process, the position and priorities should be chosen

and co-operation with international organizations engaged in museum-based education should be required.